

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**PODMÍNKY ODPOVĚDNOSTI
PRÁVNICKÝCH OSOB ZA PŘESTUPEK**

Miloslav Petrydes

PLZEŇ 2019

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Miloslav PETRÝDES**

Osobní číslo: **R14M0300P**

Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**

Studijní obor: **Právo**

Název tématu: **Podmínky odpovědnosti právnických osob za přešupek**

Zadávací katedra: **Katedra správního práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Definice právnické osoby v souvislosti s odpovědností za přešupek
2. Objektivní odpovědnost právnické osoby za přešupek
3. Odpovědnost právního nástupce právnické osoby za přešupek
4. Srovnání odpovědnosti za přešupek u právnické a fyzické osoby
5. Vztah zákona 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přešupky k zákonu 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: 50

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

- HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.
- SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Právnícké osoby v novém občanském zákoníku: komentář : [§ 118-418]. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-445-2.
- BURSÍKOVÁ, Lenka. Právnícké osoby veřejného práva z perspektivy veřejnoprávní a soukromoprávní. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7774-4.
- KUČEROVÁ, Helena. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích: s komentářem a judikaturou. Praha: Leges, 2017. Komentátor. ISBN 978-80-7502-211-0.
- ONDRUŠOVÁ, Marta. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád) s důvodovou zprávou a základní judikaturou. Praha: Leges, 2017. Komentátor. ISBN 978-80-7502-212-7.
- FENYK, Jaroslav. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-965-7.

Vedoucí diplomové práce:

Doc. JUDr. Martin Kopecký, CSc.

Katedra správního práva

Datum zadání diplomové práce: 1. března 2018

Termín odevzdání diplomové práce: 31. března 2019

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 27. září 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci „Podmínky odpovědnosti právnických osob za přešupek“ vypracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne 1. 3. 2019

.....
Miloslav Petrydes

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu mé diplomové práce doc. JUDr. Martinovi Kopeckému, CSc. za odborné vedení této práce, za rady, za připomínky a hlavně za čas, který mi věnoval v průběhu konzultací k této diplomové práci.

OBSAH

ÚVOD	9
1 DEFINICE PRÁVNICKÉ OSOBY V SOUVISLOSTI S ODPOVĚDNOSTÍ ZA PŘESTUPEK.....	11
1.1 Obecné charakteristiky právnické osoby	12
1.2 Formy právnických osob	16
1.3 Orgány právnické osoby	20
1.3.1 Nahrazení vůle právnické osoby	22
1.3.2 Dobrá víra členů orgánu právnické osoby.....	25
1.3.3 Základní charakteristika orgánu právnické osoby.....	27
1.3.4 Proces rozhodování kolektivního orgánu právnické osoby.....	28
1.3.5 Povinnosti člena voleného orgánu.....	30
1.4 Právní jednání za právnickou osobu	31
1.5 Delikt ní odpovědnost právnické osoby	32
1.5.1 Odpovědnost fyzické osoby zastupující právnickou osobu	36
1.5.2 Odpovědnost zaměstnanců a členů právnické osoby nezapsaných do veřejného rejstříku	37
1.5.3 Vázanost právnické osoby protiprávním činem fyzické osoby.....	38
2 ODPOVĚDNOST PRÁVNICKÉ OSOBY ZA PŘESTUPEK	41
2.1 Pojem přestupku a jeho znaky	43
2.2 Skutková podstata přestupku se zřetelem na právnické osoby	47
2.2.1 Objekt přestupku	48
2.2.2 Objektivní stránka přestupku.....	51
2.2.3 Subjekt přestupku	53
2.3 Spolupachatelství a nepřímé pachatelství.....	56
2.4 Odpovědnost právnické osoby za přestupky v dalších případech	57
2.5 Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek	59
2.6 Zánik odpovědnosti právnické osoby za přestupek	61
2.6.1 Zánik odpovědnosti právnické osoby za přestupek uplynutím promlčecí doby a amnestií	61
2.6.2 Zánik odpovědnosti právnické osoby za přestupek zánikem právnické osoby	63
2.7 Odpovědnost právního nástupce právnické osoby za přestupek	66

3	SROVNÁNÍ SUBJEKTIVNÍ STRÁNKY ODPOVĚDNOSTI ZA PŘESTUPEK U PRÁVNICKÉ A FYZICKÉ OSOBY	69
3.1	Souběžná odpovědnost právnické a fyzické osoby	76
3.2	Odpovědnost právnické osoby za přešupek při nezjištění konkrétní fyzické osoby.....	79
4	VZTAH ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÉ OSOBY ZA PŘESTUPKY K ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÉ OSOBY ZA TRESTNÉ ČINY.....	82
4.1	Komparace subjektu	82
4.1.1	Primární pachatel.....	84
4.1.2	Sekundární subjekty	86
4.2	Koncepce přičitatelnosti v ZOPŘ a v ZTOPO	90
4.2.1	Nástin teoretického východiska přičitatelnosti.....	91
4.2.2	Přičitatelnost v ZOPŘ.....	92
4.2.3	Přičitatelnost v ZTOPO	95
4.2.4	Nejasnost pojmu přičitatelnosti v českém právním prostředí	97
	ZÁVĚR.....	101
	RESUME.....	103
	SEZNAM ZDROJŮ	104
	SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ	117
	SEZNAM PŘÍLOH	118
	PŘÍLOHY	119

SEZNAM ZKRATEK

NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
SVJ	společenství vlastníků bytových jednotek
ZoA	zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
ZOC	zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech
ZoČLK	zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
ZoKR	zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
ZoO	zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
ZOPŘ	zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
ZOVŠ	zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách
ZoVVI	zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích
ZPJ	zakladatelské právní jednání
ZTOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

ÚVOD

Předkládaná diplomová práce se věnuje tématu odpovědnosti právnické osoby za přešupek v kontextu vybraných hmotněprávních ustanovení, a to zejména v kontextu občanského zákoníku a zákona o odpovědnosti za přešupky. Hlavním cílem práce je s využitím postupů komparativní analýzy prezentovat a zhodnotit rozdílné přístupy v právní úpravě: 1) subjektivní stránky odpovědnosti za přešupek u fyzické osoby a právnické osoby, 2) konstruktu přiřitatelnosti v platném českém přešupkovém a trestním právu. Uvedené komparace naznačí vztah odpovědnosti právnické a fyzické osoby za přešupek a dále vztah přešupkového zákona k zákonu o trestní odpovědnosti právnických osob.

Právní úprava právnických osob je v platném českém právním řádu velmi široká. Odpovědnost právnických osob upravují nejen zákonné normy, které jsou hlavním zájmem této diplomové práce, tj. zákony č. 250/2016 Sb., o přešupcích a řízení o nich, č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ale i další zákony, k nimž se řadí č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, č. 129/2000 Sb., o krajích, č. 128/2000 Sb., o obcích, č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře ad. Výše uvedené naznačuje, že český právní řád rozeznává několik forem právnických osob. Zákon o přešupcích, k jehož přijetí vedla mj. nadměrná komplikovanost předchozí právní úpravy, upravuje odpovědnost právnických osob obecně pro všechny jejich formy.

Diplomová práce je členěna do čtyř kapitol. Úvod do problematiky obstará pojednání o zakotvení právního institutu právnické osoby v občanském zákoníku ve vztahu k odpovědnosti právnické osoby. Po představení obecných charakteristik a podstatných znaků právnické osoby zejména v intencích platného občanského zákoníku budou představeny jednotlivé formy právnických osob a jejich orgány. Následující podkapitoly se již přímo zaměří na odpovědnost právnické osoby tak, jak je upravena v občanském zákoníku. Pozornost je věnována právní úpravě nahrazení vůle právnické osoby, procesu rozhodování kolektivního orgánu právnické osoby, povinností členů voleného orgánu, právnímu jednání za právnickou osobu a delikt ní odpovědnosti právnické osoby.

Kapitola druhá obsahově plynně navazuje na poslední podkapitolu předcházející části. Odpovědnost za přešupek je jednou z forem delikt ní

odpovědnosti právnické osoby. Úvodní pasáže druhé kapitoly obstará představení poznatků o právním institutu přestupku v platném přestupkovém právu České republiky. Jádrou část druhé kapitoly tvoří pojednání o skutkové podstatě přestupku, jež je vymezena čtyřmi základními skupinami znaků, mezi něž se řadí objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka. Následující podkapitoly se zabývají dalšími náležitostmi odpovědnosti právnické osoby za přestupek, mj. odpovědností před vznikem právnické osoby či spolupachatelství a nepřímého pachatelství. Součástí kapitoly druhé je představení právní úpravy zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek, zániku odpovědnosti právnické osoby za přestupek a odpovědnosti právního nástupce právnické osoby za přestupek.

Jak bylo uvedeno výše, hlavním záměrem práce je představení výsledků dvou komparací. Jak uvádí Pokorný, tak „v právně komparatistické literatuře se uvádí, že existují dva prvky komparace, a to *comparatum* (tedy to, co se srovnává) a *comparandum* (to, co má být s komparátem poměřováno), přičemž tyto dva prvky jsou zaměnitelné a co je jedno a co je druhé určuje ten, kdo srovnává“.¹ V případě této práce se jedná o srovnání dvou ohraničených a identifikovatelných jevů: 1) subjektivní stránky skutkové podstaty přestupku, 2) právního konstruktu přičitatelnosti. Obsahem třetí kapitoly je pojednání o srovnání subjektivní stránky odpovědnosti za přestupek u právnické a fyzické osoby v platném přestupkovém zákoně, včetně podkapitol zaměřených na úpravu souběžné odpovědnosti právnické a fyzické osoby za přestupek a odpovědnosti právnické osoby za přestupek při nezjištění konkrétní fyzické osoby. Kapitola čtvrtá se zaměřuje nejen na srovnání konstruktu přičitatelnosti v českém přestupkovém a trestním právu, součástí této části je i srovnání vymezení subjektu v obou sledovaných právních normách. Závěr je vyhrazen souhrnu získaných poznatků.

¹ POKORNÝ, L. *Úvod do trestněprávní komparatistiky*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2010. 109 s. ISBN 978-80-87284-06-3, s. 13.

1 DEFINICE PRÁVNICKÉ OSOBY V SOUVISLOSTI S ODPOVĚDNOSTÍ ZA PŘESTUPEK

Institut právnické osoby znalo již soukromé římské právo, ačkoli pojem „právnická osoba“ se v něm nevyskytuje;² „v římské mluvě právnické personifikují se sice hmotné podklady té neb oné osoby právnické a vystupují stát, obce, spolky, dobročinné ústavy jako vlastníci, věřitelové, dlužníci, dědici a odkazovníci, neprohlašují se však takové personifikace přímo za osoby, nýbrž praví se o nich pouze, že zastávají místo člověka: *municipium personae vice fungitur*“.³

Pojem právnické osoby prodělal v právní teorii určitý vývoj. Podle Berana nelze například za předchůdce pozdější právnické osoby považovat vymezení „*persona moralis composita*“ v Puffendorfově systému, kdy se sdružení osob (složená morální osoba), která sice sestávala z více osob, avšak to, co jim bylo společné, nebyla snaha dosáhnout společnými silami určitého výsledku (např. získání určitého majetku), nýbrž jednalo se o skupinu osob sdílejících stejný status, který převzaly tím, že se dobrovolně smluvně podřídily právě tomuto společnému statusu.⁴ V současné teorii práva je podle Berana právnická osoba chápána jako sdružení osob s vlastní právní osobností, jako samostatný právní subjekt nezávisící na jednotlivcích, kteří ji tvoří.⁵ Avšak účel některých právnických osob, jako např. Advokátní komory, do určité míry vymezení složené morální osoby odpovídají. V této souvislosti činím poznámku, že tato práce abstrahuje od důkladné diskuse o právních teoriích zaměřených na deliktní odpovědnost právnické osoby (teorie fikční, teorie reálné osobnosti svazové, teorie organizační ad.). Vycházím ze skutečnosti, že právní institut deliktní odpovědnosti právnické osoby je v kontinentálním právním systému již pevně zakořeněn a nezdá se, že by existovaly natolik relevantní úvahy *de lege ferenda*, aby dokázaly tento institut z českého právního řádu „eradikovat.“ *Contraditio sine*

² Beran uvádí, že abstraktní pojem právnické osoby v klasickém římském právu neexistoval. Útvary, které dnes označujeme jako právnické osoby, byly upravovány vždy kazuisticky. BERAN, K. *Pojem osoby v právu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. 224 s. ISBN 978-80-87576-06-9, s. 15. V níže uváděné publikaci Heyrovského se pojem právnická osoba vyskytuje ve spojení se státem, korporacemi a nadacemi.

³ HEYROVSKÝ, L. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. 4. opravené vydání. Praha: J. Otto, 1910, 1243 s., s. 160.

⁴ BERAN, K. *Pojem osoby v právu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. 224 s. ISBN 978-80-87576-06-9, s. 15.

⁵ Tamtéž, s. 15.

qua non této práce je tedy skutečnost, že právní řád české republiky uznává právnickou osobu za možného pachatele trestného činu nebo přestupku, přiznává jim tedy deliktní způsobilost.

Právní úprava týkající se právnické osoby je v recentním českém právu velmi široká. „Úhelným kamenem“ vymezujícím definici právnické osoby ve vztahu k odpovědnosti za přestupek je institut přiřčitelnosti. Ustanovení § 20 odstavec 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich v platném znění upravuje právní podmínky spáchání přestupku právnickou osobou. Z hlediska vymezení právnické osoby ve vztahu k přestupku je klíčové konstatování zákonodárce, že právnická osoba je pachatelem přestupku, jestliže k naplnění znaků přestupku došlo jednáním fyzické osoby a tato fyzická osoba se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přiřčitelné právnické osobě. V odstavci 2 pak zákon explicitně určuje osoby, jejichž jednání je za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek přiřčitelné právnické osobě. Jedná se o:

- statutární orgán, člena statutárního orgánu, jiný orgán právnické osoby,
- zaměstnance právnické osoby a členy tohoto jiného orgánu nebo osobu v obdobném postavení za předpokladu, že plní úkoly vyplývající z tohoto postavení,
- fyzickou osobu: a) která plní úkoly právnické osoby, b) kterou právnická osoba používá při své činnosti, c) která za právnickou osobu jednala, jestliže právnická osoba výsledku takového jednání využila.⁶

Pojednání první kapitoly se tedy zaměří na základní deskripce právnických osob v současném českém právu z hlediska orgánů a jednotlivých členů právnické osoby. Detailnější pojednání o deliktní odpovědnosti orgánů a osob právnické osoby přináší kapitoly následující.

1.1 Obecné charakteristiky právnické osoby

Výchozím právním předpokladem umožňujícím vystavit právnickou osobu správnímu trestu za přestupek jsou ustanovení § 17 a 18 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku v platném znění (NOZ). NOZ stanoví, že povinnost je možné uložit jen osobě (a jen vůči ní lze plnění povinnosti vymáhat), přičemž

⁶ SLABÝ, A., ŠKODA, J. VAVERA, F. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 475 s. ISBN 978-80-7380-683-5, s. 113.

jednou z těchto osob může být i osoba právnická. Právnickou osobou rozumí NOZ „organizovaný útvar mající právní osobnost s právy a povinnostmi, které se slučují s její právní povahou“ (§ 20 odstavec 1 NOZ).

Výše uvedená právní definice považuje za právnické osoby ty subjekty, které jako takové prohlásí zákon.⁷ Havel v souvislosti s vymezením právnické osoby uvádí dva různé přístupy zakotvené v evropské legislativě: zatímco italský občanský zákoník vymezuje veřejné právnické osoby, aby dále vymezil společnosti, německý občanský zákoník řeší problematiku právnických osob nikoli cestou jejich vymezení, nýbrž přes přiznání právní osobnosti.⁸ NOZ kombinuje oba přístupy, neboť určuje právnické osobě právní osobnost a některé právnické osoby přímo uvádí (spolek, nadace, ústav), avšak současně uplatňuje změkčení výčtového určení všech subjektů považovaných za právnické osoby; „zákon nemusí o určitém organizovaném útvaru výslovně stanovit, že je právnickou osobou, nýbrž že i postačí, bude-li ze zákona právní osobnost takového útvaru jinak bez pochybností zřejmá“.⁹ Některé zákony pak explicitně označují určité subjekty za právnické osoby, např. zákon o krajích nebo zákon o obcích označují kraj (§ 2 odstavec 2 ZoKR) či obec (§ 2 odstavec 1 ZoO) za veřejnoprávní korporaci, zákon o advokacii advokátní komoru za právnickou osobu (§ 40 odstavec 4 ZoA). V případech, kdy organizovaný útvar nemá ze zákona právní osobnost (není uveden v zákoně ani explicitně stanoven právnickou osobou) a hodlá se za právnickou osobu prohlásit, musí podle názoru Havla splňovat základní znaky právnické osoby: a) jednotné označení, b) organizační strukturu, c) schopnost nést rizika vlastního jednání vlastním majetkem (odlišným od majetku zřizovatelů), d) vlastní delikt ní způsobilost; „to vše musí být odvoditelné z právního předpisu, nikoliv na základě volního rozhodnutí stran tohoto útvaru“;¹⁰ právnická osoba může ve shodě s ustanovením § 122 NOZ vzniknout vedle ustanovením v zákoně či rozhodnutím orgánu veřejné moci (platí výhradně pro právnické osoby veřejného práva) i zakladatelským právním jednáním (popřípadě jiným způsobem, který stanoví právní předpis).

⁷ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 44.

⁸ In: MELZER, F., TEGEL, R. a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I (§ 1–117)*. Praha: Leges, 2013, 720 s. ISBN 978-80-87576-73-1, s. 262.

⁹ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 44.

¹⁰ MELZER, F., TEGEL, R. a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I (§ 1–117)*. Praha: Leges, 2013, 720 s. ISBN 978-80-87576-73-1, s. 264.

Obsah zakladatelského právního jednání je stanoven jednak obecně v § 123 NOZ (musí být určen alespoň název, sídlo právnické osoby, předmět činnosti, statutární orgán a jeho první členové, to vše musí být uvedeno v písemné formě), jednak speciálně pro různé formy právnické osoby (např. pro spolek § 218 NOZ, pro nadaci v § 310 NOZ, pro obchodní korporace v ZOK). Petrov se spolupracovníky uvádí základní charakteristiky zakladatelského právního jednání (ZPJ): I) změny v ZPJ musí být na rozdíl od jiných vícestranných právních jednání vždy provedeny se souhlasem všech stran; II) jakmile právnická osoba vznikne, nelze se dovolat neplatnosti ani nelze deklarovat zdánlivost ZPJ.¹¹

Právní osobností rozumí NOZ způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti. Toto všeobecné ustanovení o právní osobnosti se vztahuje, jak na právní osobnost člověka, který ji má od narození až do smrti, tak i na právní osobnost právnických osob.¹² Právnická osoba má vlastní právní subjektivitu, jejíž součástí je i odpovědnost za přestupky, eo ipso právnická osoba je tedy za přestupky samostatně odpovědná.¹³ Avšak zatímco právní osobnost člověka je jeho přirozené právo, NOZ vychází z odmítnutí přirozeného práva právnické osoby na svou osobnost;¹⁴ NOZ formulací uvedenou v § 20 odstavec 1 odmítá antropologizaci právnických osob a přikloňuje se k hledisku, že „*právnické osoby jsou umělé lidské útvary, které jsou vytvořeny proto, aby sloužily zájmům člověka, nikoli proto, aby mu byly ve všem postaveny naroveň*“.¹⁵ Podle uvedené koncepce je tedy právnická osoba umělý, organizovaný útvar, který není nadán svéprávností,¹⁶ tj. není způsobilý samostatně právně jednat, a proto musí být zastoupen svým statutárním orgánem; statutární orgán coby zástupce právnické osoby vlastním jednáním nahrazuje vůli právnické osoby.¹⁷ Jak v souvislosti se svéprávností uvádí Beran, ke zjištění toho, zdali právnická osoba je či není

¹¹ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2017. 3120 s. ISBN 978-80-7400-653-1.

¹² DOUŠOVÁ, J. *Komentář NOZ: § 15, 16 – Osoby; Všeobecná ustanovení*. [online]. Právní prostor, 2014 [cit. 16.10.2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/k-komentar-noz-15-16-osoby-vseobecna-ustanoveni>

¹³ HOMOLKOVÁ, B. Souběžná odpovědnost právnických a fyzických osob za správní delikty. *Správní právo 2018*; roč. 51 (č. 6), s. 353-364. ISSN 0139-6005.

¹⁴ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 138.

¹⁵ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 45.

¹⁶ MELZER, F., TEGEL, R. a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I (§ 1–117)*. Praha: Leges, 2013, 720 s. ISBN 978-80-87576-73-1, s. 262.

¹⁷ MIROVSKÁ, P. *SVJ podle nového občanského zákoníku: Orgány. Proč to dělat jednoduše, když to jde složitě?* [online]. Patria.cz, 2013 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.patria.cz/pravo/2470697/svj-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku-organy-proc-to-delat-jednoduse-kdyz-to-jde-slozite-5-dil.html>

svéprávná, je tak třeba vycházet z platného práva: „*Odpověď platného práva na tuto otázku se však může lišit, a to diametrálně. To lze demonstrovat na právní úpravě právního jednání právnických osob před a po rekodifikaci soukromého práva v roce 2014.*“¹⁸ Není v možnostech této práce demonstrovat Beranem uvedenou komparaci; na základě platného občanského práva lze konstatovat, že právnická osoba není nadána svéprávností, jinými slovy, NOZ popírá možnost právnické osoby jednat sama za sebe a stanoví svéprávnost a delikttní způsobilost jako výsledek přiřítání právně relevantního jednání osob fyzických v určitém vztahu k této právnické osobě, a to na základě konstrukce zastoupení. Hurdík v této souvislosti uvádí, že tato konstrukce zákonného zastoupení založená na fikční teorii má i v české odborné veřejnosti „*nejednoho odpůrce*“;¹⁹ například dle Slavíkové pak odborné diskuze, které předcházely přijetí zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob ZTOPO, se shodly na závěru, že právnická osoba musí být chápána jako subjekt s vlastní vůlí, tj. na základě organické teorie (dle důvodové zprávy však ZTOPO přenechává vymezení tohoto pojmu na právu soukromém),²⁰ (viz kapitola 4).

V platném vymezení právnických osob v českém právním řádu je vedle existenciálního rozměru právnické osoby v právním smyslu (který sám o sobě nevyovídá o roli osob v právním smyslu) nezbytné přiřadit v právních vztazích právnické osobě její funkcionální rozměr (v právním smyslu) znamenající způsobilost aktivního zapojení právnické osoby do souboru vztahů, „*jimiž realizuje sebou samou zprostředkované zájmy osob jiných*“.²¹ Právnická osoba může určit předmět své činnosti, avšak bez ohledu na to, jak svůj předmět činnosti vymezí, může mít pouze taková práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.²²

¹⁸ BERAN, K. Může být právnická osoba svéprávná? *Právník* 2018; roč. 158 (č. 8), s. 657-669. ISSN 0231-6625.

¹⁹ In: ŠVESTKA, J., DVORÁK, J., FIALA, J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I (§ 1 až 654)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8, s. 87.

²⁰ SLAVÍKOVÁ, D. *Kolize nové koncepce právnické osoby (dle NOZ) s dikcí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob*. [online]. epravo.cz, 2015 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kolize-nove-koncepce-pravnicke-osoby-dle-noz-s-dikci-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob-99055.html>

²¹ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 136.

²² NOVOTNÝ, P., IVČÍČOVÁ, J., NOVOTNÁ, M., ŠTÝSOVÁ, M. *Nový občanský zákoník. Principy a základní pojmy*. 1. vydání. Praha: Grada, 2014. 144 s. ISBN 978-80-247-5163-4, s. 18.

1.2 Formy právnických osob

V základním členění rozeznává český právní řád (v ustanovení § 144 NOZ) právnické osoby dle kritéria, zda patří do práva soukromého nebo veřejného.²³ Základem práva soukromého je právo občanské (počítají se k němu dále zejména právo obchodní a právo pracovní), základem práva veřejného je právo ústavní (dále se k němu zpravidla počítají mj. právo správní, právo trestní atd., jakož i právo procesní).²⁴ V soukromém právu rozlišuje Dvořák se spolupracovníky tři základní typy právnických osob:²⁵

- Soukromoprávní korporace – jejich „substrát“ tvoří spolek osob (universitates personarum),²⁶ tj. členové nebo společníci těchto korporací, podstatná je tedy jejich osobní složka (z latinského corpus, tj. tělo). Jednotlivé typy těchto právnických osob jsou upraveny v NOZ, v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a dalších zákonech.
- Fundace (nadace či nadační fondy) – v těchto právnických osobách tvoří „substrát“ soubor majetkový,²⁷ jsou tedy založeny za účelem spravování určitého majetku.
- Smíšené útvary (ústav a netransformované obecně prospěšné společnosti) – v tomto typu právnické osoby koexistují oba výše uvedené „substráty“, tedy jak složka osobní, tak i složka majetková.

²³ Jak však upozorňují Hendrych se spolupracovníky, z hlediska správního práva je vhodné znát některé kritické názory na dělení práva na veřejné a soukromé. Kritika převážně vychází z názoru, že zmíněné dělení ztratilo své opodstatnění, a to zejména ze dvou zásadních důvodů: a) oddělení soukromého a veřejného práva spočívá na zastaralé představě o rozdílu mezi vrchnostenským státem a občanskou společností, b) ve veřejném a soukromém právu jde často o stejné problémové okruhy; proto místo doktrinárního oddělování by měly být nazírány a řešeny právní otázky ve své jednotě. HENDRYCH, D. a kolektiv. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1, s. 68. Autoři důvodové zprávy ve vztahu ke členění veřejného a soukromého práva u právnických osob uvádějí, že vzhledem k zásadě rovnosti subjektů není důležité, které právnické osoby jsou soukromoprávní a které veřejnoprávní. Pro soukromé právo má význam jen fakt, kdo je osobou, tj. kdo má právní subjektivitu a je jako osoba způsobilý nabývat majetek, uzavírat smlouvy, plnit je ad. ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 75. Naopak Bursíková se spolupracovníky považuje tvrzení Knappa, že „neexistují žádné specifické znaky, které by vymezovaly pojem právnické osoby veřejného práva a odlišovaly jej od pojmu právnické osoby soukromého práva“, za zjednodušující a odrážející skutečnost, že na právnickou osobnost veřejného práva je nahlíženo prizmatem civilistické doktríny bez přihlídnutí k charakteristikám veřejnoprávním. BURSÍKOVÁ, L. SVOBODA, T., BENÁK, J. a kolektiv. *Právnické osoby veřejného práva z perspektivy veřejnoprávní a soukromoprávní*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 144 s. ISBN 978-80-210-7774-4, s. 18.

²⁴ KNAPP, V. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1, s. 68.

²⁵ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv. *Občanské právo hmotné I. Obecná část*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 436 s. ISBN 978-80-7478-326-5, s. 267–273.

²⁶ HEYROVSKÝ, L. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. 4. opravené vydání. Praha: J. Otto, 1910, 1243 s., s. 160.

²⁷ Tamtéž, s. 160.

V oblasti soukromého práva se v intencích znění ustanovení § 21 NOZ považuje za právnickou osobu i stát.²⁸ Ve vztahu k tématu této práce je důležité zmínit ústavní východisko odpovědnosti státu a územních samosprávných celků za škodu. Podle ustanovení článku 36 odstavec 3 a 4 Listiny má každý právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem za podmínek stanovených zvláštním zákonem. Toto ustanovení zakotvuje hmotněprávní úpravu ústavně zaručených práv a svobod. Jak uvádí Klíma se spolupracovníky, vztahy ve kterých dochází ke vzniku škody, jsou vztahy veřejnoprávními – v těchto vztazích stát (případně jiná veřejnoprávní korporace typu kraje nebo obce – viz níže) autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, které s orgánem veřejné moci nejsou v rovném postavení; stát vystupuje v oblasti veřejného práva jako nositel veřejné moci. Avšak ve vztahu „k odpovědnosti za škodu, který vzniká mezi poškozeným a státem či územním samosprávním orgánem v důsledku vzniklé škody, je však již občanskoprávním vztahem odpovědnosti za škodu a účastníci tohoto vztahu mají rovné postavení“.²⁹ Mates se Severou k odpovědnosti státu uvádějí, že Ústavní soud (nález Ústavního soudu spisová značka I. ÚS 3026/07) spatřuje základ odpovědnosti státu v širším kontextu než ve výše uvedených v principech zakotvených v článku 36 odstavec 3 a 4 Listiny. Tento širší kontext představují principy materiálního právního státu vyjádřené v článku 1 odstavec 1 Ústavy, z nichž plyne odpovědnost

²⁸ Kopecký ve své práci uvádí, že v současné odborné literatuře převažuje názor, že stát není přímo právnickou osobou, ale jiným subjektem občanskoprávních vztahů, a to i s ohledem na § 21 NOZ. „Četné ovšem byly i názory, k nimž se přihlásil i jubilant profesor Dušan Hendrych, že stát je typickou veřejnoprávní korporací, tedy právnickou osobou veřejného práva. Jakkoli se může jevit diskuse o tom, zda stát je právnickou osobou, či není a jen se za ni někdy považuje, pro oblast soukromého práva jako akademická, když není pochyb, že stát je nadán v oblasti soukromého práva právní osobností, pro vymezení osobní působnosti přestupkového zákona může mít praktický význam. Není-li totiž stát právnickou osobou, ale jen se za ni považuje v oblasti soukromého práva, není samozřejmé, proč by měl všeobecně podléhat odpovědnosti za přestupky právnických osob, tedy odpovědnosti veřejnoprávní. Přestupkový zákon sice nevylučuje stát, myšleno zde Českou republiku, ze své osobní působnosti, tak jako to činí § 6 odst. 1 písm. a) ZTOPO..., ale z toho ještě neplyne, že k okruhu pozitivně vymezených subjektů, které jsou odpovědné za přestupky právnických osob, se má řadit bez dalšího i stát. Podle mého názoru, není-li stát právnickou osobou, nemůže ani všeobecně odpovídat za přestupky právnických osob, byl je v pozici adresáta veřejnoprávních povinností.“ KOPECKÝ, M. Osobní působnost přestupkového zákona. *Právní rozhledy* 2017; roč. 25 (č. 22), s. 764-769. ISSN 1210-6410, s. 765. Detailnější zkoumání této problematiky přesahuje záměr této diplomové práce.

²⁹ KLÍMA, K. a kolektiv. *Komentář k ústavě a listině. 2. díl. 2. rozšířené vydání.* Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 1441 s. ISBN 978-80-7380-140-3, s. 1328.

státu za nezákonné jednání jeho orgánů, jimiž jsou postižena základní práva jednotlivců.³⁰

Specifickým druhem právnické osoby jsou veřejně prospěšné právnické osoby. Veřejná prospěšnost je termín, který není zcela explicitě definován; „*jedná se o vymezení takové vlastnosti právnické osoby, z níž vyplývá, že svojí činností přispívá k veřejnému či obecnému blahu, a proto má možnost ucházet se o podporu z veřejných zdrojů i požívat určitých (zpravidla daňových) výhod*“.³¹ Ustanovení § 146 NOZ vymezuje základní znaky právnické osoby jako veřejně prospěšné, mezi něž patří zejména: I) přispívat vlastní činností k naplňování obecného blaha ve shodě s účelem vyjádřeným v zakladatelském právním jednání, II) hospodárné využití vlastního, poctivým způsobem nabytého jmění k veřejně prospěšnému účelu, III) bezúhonnost osob, které mají na právnickou osobu rozhodující vliv, ať již to jsou členové orgánů nebo jiné osoby. Autoři komentáře k NOZ k výše uvedenému uvádějí, že „*důraz na rousseauovský pojem obecného blaha má smysl v tom, že se vyhýbá bipartici soukromého a veřejného a poukazuje na to, že obecné blaho není věcí monopolu veřejné moci, jakkoli je zejména stát v tomto směru významným činitelem*“.³² Základní právní rámec vymezující existenci veřejnoprávních právnických osob zakotvuje ustanovení § 20 odstavec 2 NOZ. Platný občanský zákoník stanoví, že právnické osoby veřejného práva podléhají zákonům, podle nichž byly zřízeny. Ustanovení občanského zákoníku se u veřejnoprávních právnických osob použijí pouze v případech, kdy se to slučuje s jejich právní povahou.

Bursíková se spolupracovníky uvádějí, že klasifikace právnických osob veřejného práva je úkolem obtížným. Na rozdíl od práva soukromého totiž podle autorů konstrukce právnických osob v právu veřejném nespočívá pouze na tvorbě obecných kategorií tvořících kompaktní celek (viz výše „substráty“ korporace či nadace), nýbrž ve veřejném právu existuje snaha vytvořit takovou právní formu, která by v ideálním případě odpovídala účelu, který má plnit.³³ Přes výše

³⁰ MATES, P., SEVERA, J. *Odpovědnost státu za výkon veřejné moci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. 176 s. ISBN 978-80-7502-021-5, s. 11.

³¹ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 68.

³² ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 74.

³³ BURSÍKOVÁ, L. SVOBODA, T., BENÁK, J. a kolektiv. *Právnické osoby veřejného práva z perspektivy veřejnoprávní a soukromoprávní*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 144 s. ISBN 978-80-210-7774-4, s. 25.

uvedené existuje v odborné literatuře členění veřejnoprávních korporací podle základu do tří druhů na:³⁴

- Územní veřejnoprávní korporace – klasickými případy územní veřejnoprávní korporace jsou kraje a obce. Na tyto územně samosprávné právnické osoby jsou navázány další právnické osoby, a to jak osoby přímo odvozující svou existenci od obce či kraje (např. kraj je zřizovatelem střední školy ve formě příspěvkové organizace či nemocnice ve formě akciové společnosti), tak právnické osoby, které svou existenci přímo od územního samosprávného celku neodvozují, ale tento se na jejich činnosti podílí svým majetkem spolu s jinými subjekty.³⁵
- Osobní veřejnoprávní korporace – v tomto typu korporace se pojí členství s určitými vlastnostmi osoby, s příslušností k určité skupině povolání;³⁶ osobní korporací jsou vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, zájmová sdružení nebo různé profesní komory (lékařská komora, advokátní komora).
- Věcné veřejnoprávní instituce – členství v korporacích založených na věcném (reálném) základě vyplývá z vlastnictví k určité věci, nebo obstarávání společných záležitostí, zejména služeb. Příkladem věcné veřejnoprávní korporace je svazek obcí.

Současný český právní řád zná i další typy právnických osob, mezi něž se řadí politické strany či náboženské společnosti.³⁷

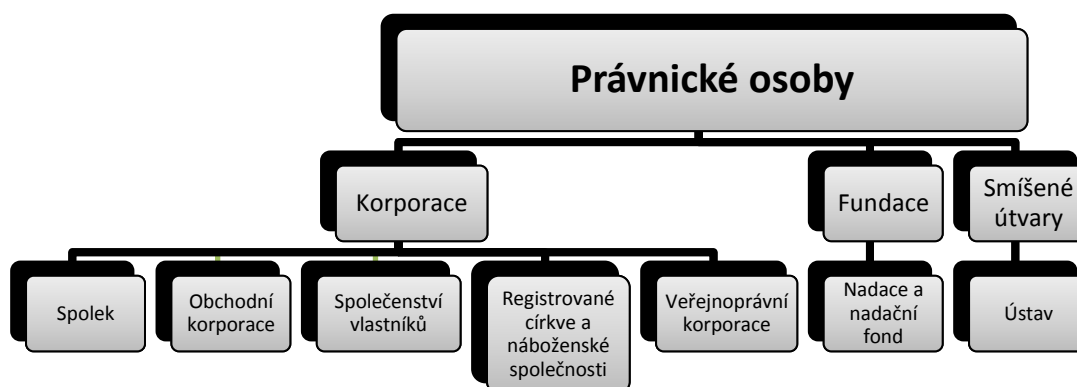
³⁴ HENDRYCH, D. a kolektiv. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1, s. 69.

³⁵ Srov. POSPÍŠIL, P. a kolektiv. *Právnické osoby obcí a krajů*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7357-982-1, s. 2.

³⁶ Jak uvádí Němec: „*V orgánech advokátní komory pracuje celá řada kolegů, kteří v dobré víře a bez nároku na odměnu každodenně hájí zachování základních principů, na kterých stojí nezávislá advokacie, bojují za respektování důvěrnosti vztahu mezi advokátem a klientem a chrání základní lidská práva, včetně práva na spravedlivý proces.*“ NĚMEC, R. *Komora, to nejsou „oni“ nebo „vy“, Komora jsme „my“*. [online]. Bulletin advokacie, 2017 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/komora-to-nejsou-oni-nebo-vy-komora-jsme-my?browser=mobi>

³⁷ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ L., a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 62.

Obrázek 1 Schematické znázornění typů právnických osob v ČR

Zdroj: vlastní zpracování

Specifickou právnickou osobou typu obchodní korporace je společenství vlastníků bytových jednotek (SVJ), kdy „svou povahou je SVJ považováno za svého druhu spolek“.³⁸

1.3 Orgány právnické osoby

Jak bylo naznačeno výše, NOZ obecně vychází z premise, že orgány právnické osoby vlastním rozhodováním nahrazují její vůli,³⁹ což odpovídá tzv. teorii fikce vymezující právnickou osobu jako umělý konstrukt, který reálně neexistuje. Právnické osobě je pouze přiřítána vůle fyzických osob (členů orgánů), které za ni jednájí (zastupují ji) a nahrazují její vůli⁴⁰ (detailněji viz kapitola 4). Tato úprava je přenesením postulátu, podle kterého je dobrá víra primárně stavem vědomí, a proto se u právnické osoby odvozuje stav dobré víry od dobré víry osob, které za právnickou osobu jednájí.⁴¹

³⁸ MIROVSKÁ, P. *SVJ podle nového občanského zákoníku: Orgány. Proč to dělat jednoduše, když to jde složitě?* [online]. Patria.cz, 2013 [cit. 16.10.2018]. Dostupné z: <https://www.patria.cz/pravo/2470697/svj-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku-organy-proc-to-delat-jednoduse-kdyz-to-jde-slozite-5-dil.html>

³⁹ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 74.

⁴⁰ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 778.

⁴¹ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 77.

Tabulka 1 Orgány vybraných právnických osob

	Typ právnické osoby	Orgány právnické osoby stanovené zákonem	Nejvyšší orgán – orgán nahrazující vůli právnické osoby	Právní úprava v:
Korporace	Spolek	Statutární orgán Nejvyšší orgán fakultativně: Kontrolní komise, Rozhodčí komise ad.	Členská schůze Jiný nejvyšší orgán určený ve stanovách spolku	§ 243 NOZ
	Společenství vlastníků	Shromáždění Výbor Předseda společenství vlastníků fakultativně: Kontrolní komise, Rozhodčí komise ad.	Shromáždění	§ 1205 NOZ
	Registrované církve a náboženské společnosti	Přípravný výbor Statutární orgán	Statutární orgán	§ 10 ZOC
Obchodní korporace	Osobní společnost		Všichni společníci	§ 44 ZOK
	Kapitálová společnost	Dozorčí rada	Valná hromada	§ 44 ZOK
	Společnost s ručením omezeným	Kontrolní komise nebo jiný obdobný orgán Statutární orgán	Valná hromada	§ 44 ZOK
	Družstvo		Členská schůze	§ 44 ZOK
Věřejnoprávní korporace	Kraj	Zastupitelstvo, Rada Kraje, Hejtmán kraje Krajský úřad, Zvláštní orgán kraje	Zastupitelstvo	§ 1 ZoKR
	Obec (město, městys)	Zastupitelstvo, Rada, Starosta (primátor) Obecní (městský) úřad, Orgány zastupitelstva a obce, Komise	Zastupitelstvo	§ 2 ZoO
	Vysoká škola	Akademický senát, Rektor, Vědecká rada (umělecká, akademická rada), Rada pro vnitřní hodnocení, Disciplinární komise. Správní rada, Kvestor.	Akademický senát	§ 7 ZOVŠ
	Advokátní komora	Sněm, Představenstvo, Předseda Komory, Kontrolní rada, Kárná komise, Odvolací kárná komise, Zkušební komise, fakultativně: Poradní orgán	Sněm	§ 41 a 42 ZoA
	Česká lékařská komora	Okresní shromáždění členů, Představenstvo okresního sdružení, Čestná rada okresního sdružení, Revizní komise okresního sdružení	Okresní shromáždění členů	§ 11 ZoČLK
	Veřejná výzkumná instituce	Ředitel – statutární orgán Rada instituce Dozorčí rada	Statutární orgán	§ 17 ZoVVI
Fundace	Nadace			
	Nadační fond	Správní rada – statutární orgán Dozorčí rada (revizor)	Správní rada	§ 369 NOZ
Směšené útvary	Ústav	Ředitel – statutární orgán Správní rada	Správní rada	§ 409 NOZ

Zdroj: vlastní zpracování

Způsob a rozsah, v jakém členové orgánů právnické osoby za ni rozhodují a nahrazují její vůli, stanoví NOZ u jednotlivých druhů právnických osob; který orgán vlastním rozhodováním v právnické osobě nahrazuje její vůli, stanoví zákon nebo zakladatelské právní jednání (§ 151 NOZ, odstavec 1). Je-li však orgán stanoven zákonem, jedná se o kogentní ustanovení, které zakladatelské právní jednání nemůže měnit.⁴² „Vůli právnické osoby nahrazuje a za právnickou osobu rozhoduje nejvyšší orgán společnosti“⁴³ (viz tabulka 1).

1.3.1 Nahrazení vůle právnické osoby

Jak bylo nastíněno výše, členové orgánu právnické osoby rozhodují a nahrazují vůli právnické osoby, což musí být v souladu se zákonem, resp. zakladatelským právním jednáním. Vůle vytvořená členy orgánu (fyzickými osobami) se přičítá uměle vytvořenému právnímu konstrukt, to jest právnické osobě; „*právnickým osobám je dána jen způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti (právní osobnost), kterou má od svého vzniku až do svého zániku a které se nemůže vzdát ani z části*“.⁴⁴

Zásadním účelem existence orgánů právnické osoby je přijímat rozhodnutí, a to stanoveným postupem a v intencích své působnosti. Rozhodnutí se odlišují podle typu orgánu právnické osoby, přičemž obecně platí: I) nejvyšší orgány – přijímají zásadní rozhodnutí v mezích své působnosti (například rozhodnutí o přeměně právnické osoby), II) statutární orgán – rozhoduje o otázkách obchodního vedení právnické osoby, III) kontrolní orgán – rozhoduje o provedení kontroly výkonu působnosti statutárního orgánu apod. Rozhodnutí orgánu právnické osoby je zpravidla právním jednáním (avšak ne každé rozhodnutí orgánu právnické osoby je podle Lasáka⁴⁵ právním jednáním, např. usnesení statutárního orgánu, kterým se „bere na vědomí“ určitá skutečnost), které vyvolává právní následky plynoucí jednak ze zákona, jednak z dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.

Není v možnostech této diplomové práce popsat mechanismy rozhodování u jednotlivých forem právnické osoby. Uvádím jen několik příkladů.

⁴² SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ L., a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 76.

⁴³ Tamtéž, s. 62.

⁴⁴ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ L., a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2.

⁴⁵ In: LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 778.

V případě jednočlenné kapitálové společnosti s ručením omezeným, která má jediného společníka akciovou společností, lze na základě judikátu Nejvyššího soudu dovodit, že rozhodnutí jediného společníka přijímá představenstvo akciové společnosti, přičemž k přijetí takového rozhodnutí není třeba svolávat zvláštní zasedání představenstva.⁴⁶

Příkladem rozhodování v kolektivním orgánu obchodní korporace je veřejná obchodní společnost. U ní je zapotřebí při rozhodování o všech věcech souhlasu všech společníků, s výjimkou případů, kdy to společenská smlouva určí jinak (§ 105 ZOK). Společenská smlouva se však od pravidel rozhodování všemi společníky nesmí odchýlit v případech, kdy: I) má dojít ke změně v předmětu podnikání, II) má-li být společníkovi dáno svolení podnikat v předmětu podnikání společnosti, či zprostředkovávat obchody pro někoho jiného (zákaz konkurence).⁴⁷

U spolku rozhoduje členská schůze, kterou statutární orgán spolku svolává nejméně jedenkrát do roka (§ 248, odstavec 1 NOZ). Členská schůze je schopna usnášet se za účasti většiny členů spolku, usnesení přijímá nadpoloviční většinou hlasů členů přítomných v době usnášení; každý člen má jeden hlas (§ 252, odstavec 1 NOZ); tato konstrukce vyjadřuje zásadu rovnosti členů spolku.⁴⁸ Na usnesení členské schůze nebo jiného orgánu, které se příčí dobrým mravům, nebo mění stanovy tak, že jejich obsah odporuje donucujícím ustanovením zákona, se hledí, jako by nebylo přijato. To platí i v případě, že bylo přijato usnesení v záležitosti, o které tento orgán nemá působnost rozhodnout (§ 245 NOZ).

Vlastníci jednotek rozhodují hlasováním na zasedání shromáždění, které předepsaným způsobem svolá statutární orgán tak, aby se konalo nejméně jedenkrát do roka. NOZ umožňuje přijmout rozhodnutí i mimo zasedání. Případy, kdy tak lze učinit, návrh dělí na dvě skupiny: I) na zasedání svolaného shromáždění se nesejde dostatečný počet vlastníků jednotek, takže nebudou schopni usnášet se; o záležitostech, o nichž mělo být na zasedání rozhodnuto, se rozhodne náhradním způsobem bez zasedání per rollam (§ 1210 odstavec 1

⁴⁶ Rozsudek NS sp. zn. 29 Odo 882/2002 ze 17. června 2003. In: BĚLOHLÁVEK, A. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0, s. 111-112.

⁴⁷ BĚLOHLÁVEK, A. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, 2013. 2736 s. ISBN 978-80-7380-451-0, s. 323.

⁴⁸ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 1212.

NOZ); II) tento způsob rozhodnutí se explicitně vtělí do stanov – ačkoli se to může zdát redundantní, neboť se jen opakuje předchozí pravidlo, bylo toto ustanovení do NOZ uvedeno, „aby se z prvního odstavce nedovozovalo opakem, že v jiných případech rozhodovat mimo zasedání není možné“.⁴⁹

U veřejnoprávních korporací kraje a obce⁵⁰ rozhoduje zastupitelstvo (počet zastupitelů určuje zákon dle počtu obyvatel kraje nebo obce/města). Zastupitelstvo kraje se schází podle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce. Zasedání zastupitelstva písemně svolává a řídí zpravidla hejtman. K platnému usnesení, rozhodnutí nebo volbě zastupitelstva je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva (§ 40 ZoKR). Uvedené znamená, že usnesení, rozhodnutí nebo volba jsou platné, pokud s ním souhlasí absolutní většina, nestačí většina relativní. Podle Cogana je pro výpočet většiny všech členů zastupitelstva kraje určující počet skutečně obsazených mandátů.⁵¹ Stejně platí i pro rozhodování obce podle § 87 ZoO; k platnému usnesení zastupitelstva obce, rozhodnutí nebo volbě je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce (nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, například § 14 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů). Samo obecní zřízení tedy nepožaduje pro žádný případ tzv. kvalifikovanou většinu (např. dvoutřetinovou) a stejně tak nepočítá s tím, že by pro platnost nějakého usnesení (rozhodnutí) stačila nadpoloviční většina přítomných členů zastupitelstva.⁵²

Detailněji o obecném hledisku rozhodování kolektivního orgánu viz podkapitola 1.2.4. Obecně pro platnost rozhodnutí orgánu právnické osoby platí: I) musí být přijato právem předepsanou procedurou orgánem příslušným k jeho přijetí, II) musí být přijato v mezích působnosti příslušného orgánu, III) je v souladu s právními předpisy ČR, IV) je v souladu se zakladatelským právním jednáním.⁵³

⁴⁹ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 320.

⁵⁰ Z mezinárodního hlediska je základním smluvním dokumentem ošetřujícím místní samosprávu a její rozhodování Evropská charta místní samosprávy, která vymezuje, že místní samosprávu vykonává mj. zastupitelský orgán zvolený podle přímého, rovného a všeobecného volebního práva s tajným hlasováním. Kompetence k výkonu práva na místní samosprávu je v intencích Evropské charty pro místní samosprávu delegovaná, všeobecnou a podřízenou principu subsidiarity. In: POMAHAČ, R., HANDRLICA, J. *Evropské správní právo*. 1. vydání. C.H. Beck, 2012. 69 s. ISBN 978-80-7400-437-7, s. 42.

⁵¹ COGAN, R. *Zákon o krajích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 392 s. ISBN 978-80-7478-793-5, s. 167.

⁵² KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, J. *Zákon o obcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 344 s. ISBN 978-80-7478-758-4, s. 183.

⁵³ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I (§ 1 až 654)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8, s. 158.

1.3.2 Dobrá víra členů orgánu právnické osoby

Z hlediska tématu této práce je velmi důležité ustanovení § 151 odstavec 2 určující, že dobrá víra členů orgánu právnické osoby se přičítá právnické osobě. NOZ „klade důraz na dobrou víru toho orgánu, který rozhoduje, neboť toto hledisko je pro závěr o existenci či neexistenci dobré víry právnické osoby právně významné“.⁵⁴ Jinými slovy, dobrá víra se přičítá takovému orgánu právnické osoby, který vytváří, resp. nahrazuje vůli právnické osoby.

Lasák vymezuje dobrou víru v souladu s dosavadní judikaturou jako „vnitřní přesvědčení člena orgánu, že nejedná protiprávně, resp. přesvědčení o tom, že nabývaný prospěch nebo právo nevzniklo v důsledku protiprávního jednání druhé osoby“.⁵⁵ Dobrá víra (bona fides) členů orgánů právnické osoby uvedených v tabulce 1 musí prospívat přímo právnické osobě, jíž se přičítá. Jak však upozorňují Svejkovský a Deverová, jinou kategorií je dobrá víra statutárního orgánu – pouze v případě, že orgán či členové orgánu uvedených v tabulce 1 jsou totožní se statutárními orgány, je možné aplikovat dobrou víru i na takové osoby, ale vždy v pozici člena toho orgánu, který je vymezen v § 151 odstavec 1 NOZ.⁵⁶ U jiných osob, které právnickou osobu zastupují a v zastoupení za ni právně jednají (např. zaměstnanci), se dobrá víra posuzuje podle obecných ustanovení o smluvním zastoupení.⁵⁷

Lasák považuje ustanovení o dobré víře (§ 151 odstavec 2 NOZ) za problematické, a to zejména z těchto důvodů:

- NOZ hovoří „o členech“ orgánů právnické osoby, nikoli pouze o „volených členech“ orgánů právnické osoby – členem orgánu se tak rozumí i člen nejvyššího orgánu právnické osoby (viz níže, § 152 odstavec 2 a contrario), přestože z ustanovení § 213 NOZ by se mohlo podávat, že existuje věcný rozdíl mezi členem právnické osoby (soukromé korporace) a členem jejího orgánu.⁵⁸ Podle autora lze usuzovat, že ustanovení o dobré víře dopadá i na členy nejvyššího orgánu

⁵⁴ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 74.

⁵⁵ In: LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 779.

⁵⁶ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 76.

⁵⁷ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 77.

⁵⁸ Poškodí-li korporaci její člen nebo člen jejího orgánu.

(viz tabulka 1), a tedy, že dobrá víra členů nejvyššího orgánu právnické osoby může být přičítána právnické osobě.

- Výsledkem výše uvedeného by mohla být skutečnost, že u právnických osob s velkým počtem členů, například u akciové společnosti, by mohla vzniknout situace (i s ohledem na skutečnost, že přičítání není vázáno na rozhodování dotčeného orgánu), kdy jednání jednoho akcionáře z mnoha set akcionářů nebude ve vztahu ke konkrétnímu jednání (rozhodnutí) v dobré víře, čímž by byla narušena dobrá víra právnické osoby ve smyslu ustanovení (§ 151 odstavec 2 NOZ).⁵⁹

Z výše uvedeného dovozuje Lasák výkladový postup při přičítání dobré víry členů orgánů právnické osoby této osobě:

- Právně relevantní by mělo být posouzení skutečnosti, zda zlá víra některého z členů orgánu právnické osoby mohla nebo nemohla ovlivnit mechanismus tvorby vůle rozhodujícího orgánu, která byla následně právnické osobě přičtena.
- Člen nejvyššího orgánu právnické osoby nemůže infikovat dobrou víru právnické osoby sám o sobě, nýbrž musí jednat takovým způsobem, který má v daném případě potenciální vliv na rozhodnutí dotčeného orgánu právnické osoby (pokud se např. člen nejvyššího orgánu právnické osoby vůbec neúčastnil jednání, vůči kterému není v dobré víře, např. akcionář, který se nedostavil na valnou hromadu, pak není vůbec žádný důvod „infikovat“ též dobrou víru právnické osoby.
- V podmínkách rozhodování kolektivního orgánu by neměla být rozhodující skutečnost, že v dobré víře nebyl ten člen orgánu právnické osoby, jehož vůle nebyla na jednání kolektivního orgánu relevantní, a to na rozdíl od situace, kdy byla projevena (*„pokud se např. rozhodování valné hromady účastnil minoritní společník, který nebyl v dobré víře, avšak nehlasoval pro přijetí určitého usnesení, není důvod infikovat dobrou víru právnické osoby, neboť ti členové orgánu právnické osoby, kteří svými hlasy prosadili určité usnesení a v tomto rozsahu nahradili vůli právnické osoby, byli v dobré víře a jejich dobrá víra by měla být z hlediska přičítání podle § 151 odstavec 2 relevantní“*).⁶⁰

⁵⁹ In: LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 779.

⁶⁰ Tamtéž, s. 780-781.

1.3.3 Základní charakteristika orgánu právnické osoby

Orgán právnické osoby může být tvořen pouze jedním členem (individuální orgán) nebo více členy (kolektivní orgán) (§ 152 odstavec 1 NOZ). Z ustanovení vyplývá, že v případě, kdy má právnická osoba jednočlenný orgán, není tento člen orgánem právnické osoby, nýbrž jeho členem.⁶¹ Co se týče orgánu kolektivního, skutečnost, že právnická osoba tvoří orgán o více členech, ještě automaticky neznamená, že tito členové orgánu právnické osoby vytvářejí její kolektivní orgán. Z ustanovení § 44 odstavec 5 ZOK v této souvislosti např. plyne, že statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je každý jednatel. Společenská smlouva také může určit, že více jednatelů tvoří kolektivní orgán, v takovém případě je na zakladatelích (společnících), aby rozhodli, zda jednatelé společnosti s ručením omezeným budou tvořit kolektivní statutární orgán či nikoliv.

Tvorba individuálních nebo kolektivních orgánů je buď věcí zákonné úpravy, nebo vyplývá ze zakladatelského právního jednání.⁶² Skutečnost, zda se v konkrétním případě jedná o kolektivní nebo individuální statutární orgán, má zásadní právní význam. NOZ obsahuje určitá pravidla, která se aplikují pouze na kolektivní orgány právnické osoby; např. z ustanovení § 156 odstavec 1 plyne, že je-li orgán právnické osoby ve smyslu § 152 odstavec 1 kolektivní, rozhoduje o záležitostech právnické osoby ve sboru (viz následující podkapitola).

Členem voleného orgánu se v intencích ustanovení § 152 odstavec 2 NOZ rozumí osoba, která je do funkce volena, jmenována či jinak povolána (a současně plně svéprávná, což platí i pro zástupce právnické osoby, která je sama členem voleného orgánu jiné právnické osoby). Lasák konstatuje, že uvedená definice je dostatečně široká na to, aby pojala členství v zásadě v jakémkoliv orgánu právnické osoby, s výjimkou nejvyššího orgánu právnické osoby (viz tabulka 1). Do všech ostatních orgánů právnické osoby je fyzická nebo právnická osoba (viz § 154 NOZ) buď volena, jmenována či jinak povolána, „*přičemž „jinak povolána“ je sběrnou klauzulí, která zahrnuje vznik každé funkce člena orgánu právnické osoby*“.⁶³

⁶¹ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 780-781, s. 783.

⁶² SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 78.

⁶³ In: LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 784.

Jak bylo naznačeno výše, podmínkou pro členství v orgánu právnické osoby je svéprávnost⁶⁴ (§ 152 odstavec 2 NOZ). Pokud se členem voleného orgánu právnické osoby stane osoba, která k tomu není podle zákona způsobilá, považuje se povolání k členství za neplatné (§ 155 odstavec 1 NOZ). Výjimku nepožadující svéprávnost člena voleného orgánu právnické osoby dovoluje zákon těm právnickým osobám, jejichž hlavním účelem není podnikání a současně se hlavní činnost týká osob nezletilých nebo osob s omezenou svéprávností; členem voleného kolektivního orgánu takovéto právnické osoby může být i osoba nezletilá nebo osoba s omezenou svéprávností (§ 152 odstavec 3 NOZ).

V případech, kdy se členem voleného orgánu právnické osoby stane jiná právnická osoba, zákon požaduje, aby tato zvolená právnická osoba zmocnila fyzickou osobu k tomu, aby ji ve voleném orgánu zastupovala. Pokud ke zmocnění nedojde, zastupuje právnickou osobu ve voleném orgánu jiné právnické osoby člen jejího statutárního orgánu (§ 154 NOZ). Ustanovení § 154 se vztahuje na všechny způsoby, jimiž je osoba do funkce instalována, to znamená buď volena, jmenována či jinak povolána, což vyplývá z ustanovení § 152 odstavec 2, kde všechny tyto způsoby jsou shrnuty termínem „člen voleného orgánu“.⁶⁵ Právnická osoba může být obecně členem voleného orgánu jakékoliv právnické osoby, pokud to zákon nevyloučí (např. § 461 odstavec ZOK určuje, že předsedou správní rady akciové společnosti může být jen fyzická osoba). Členem voleného orgánu mohou být všechny formy právnické osoby, včetně územně samosprávného celku, samotné České republiky nebo právnické osoby, jejíž vnitřní poměry se řídí jiným právním řádem než právním řádem České republiky.⁶⁶

1.3.4 Proces rozhodování kolektivního orgánu právnické osoby

Rozhodování o záležitostech kolektivního orgánu právnické osoby musí být provedeno ve sboru. Kolektivními orgány jsou všechny orgány o více členech, a to buď ustavující, vrcholné, statutární, dozorčí, eventuálně další.⁶⁷

⁶⁴ Svéprávnosti fyzických osob se podle NOZ nabývá v plném rozsahu zletilostí, tj. dovršením osmnáctého roku věku. NOZ upravuje dva způsoby dřívějšího nabytí svéprávnosti, a to uzavřením manželství a přiznáním svéprávnosti (§ 30 odstavec 2 NOZ).

⁶⁵ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 83.

⁶⁶ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 792.

⁶⁷ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 83.

NOZ v ustanovení § 156 odstavec 1 klade na rozhodování ve sboru následující požadavky: I) orgán musí být usnášeníschopný, což znamená fyzickou přítomnost (nebo jinou účast)⁶⁸ většiny členů; II) rozhodování se děje většinou hlasů zúčastněných členů.⁶⁹ Uvedené je nesporné pro nejvyšší orgán právnické osoby (např. většina všech členů spolku apod.). Určitý problém nastává podle Lasáka v případě usnášeníschopnosti volených orgánů právnické osoby, kdy nemusí být zcela jasné, zda z hlediska kvora má být rozhodující počet členů voleného orgánu právnické osoby, který je uveden v zakladatelském právním jednání, anebo je rozhodující počet členů kolektivního orgánu, který je aktuálně ve funkci. Podle autora plyne z právní úpravy spíše závěr o aplikaci první možnosti, tedy že usnášeníschopnost je nutné počítat podle počtu členů voleného orgánu, který je určen v zakladatelském právním jednání (nebo subsidiárně v právním předpise).⁷⁰

Jako *lex generalis* platí ustanovení § 156 odstavec 1 tehdy, pokud není určeno jinak. Zákonem může být určeno jinak u kolektivního orgánu právnické osoby, jak ve směru přísnějším pro usnášeníschopnost, tak ve směru přísnějším pro kvorum pro rozhodnutí.⁷¹ Ustanovení § 156 odstavec 1 je dispozitivní směrem nahoru i dolů. To plyne mj. z § 158 odstavec 1, podle kterého zakladatelské právní jednání může stanovit pro schopnost orgánu usnášet se vyšší počet zúčastněných, vyžádat pro přijetí rozhodnutí vyšší počet hlasů nebo stanovit postup, kterým lze způsob rozhodování orgánu měnit. U kvora pro přijetí rozhodnutí shromáždění vlastníků jednotek lze upravit i směrem dolů.⁷² Jinými slovy, poměr uvedený v ustanovení § 156 odstavec 1 nemusí být zachován v případech, kdy zakladatelské právní jednání: I) stanoví vyšší počet zúčastněných pro schopnost orgánu usnášet se, II) vyžaduje pro přijetí rozhodnutí vyšší počet hlasů, III) stanoví postup, kterým lze způsob rozhodování orgánu měnit (§ 158 odstavec 1). Pro případ dosažení rovnosti hlasů připouští NOZ v ustanovení § 158 odstavec 3 možnost, aby konečné rozhodnutí kolektivního

⁶⁸ Zakladatelské právní jednání může připustit rozhodování orgánu i mimo zasedání v písemné formě nebo s využitím technických prostředků (§ 158 odstavec 2).

⁶⁹ Neplatí v případech, kdy je působnost jednotlivých členů orgánu právnické osoby rozdělena podle určitých oborů. Avšak rozdělení působnosti nezbavuje další členy orgánu povinnosti dohlížet, jak jsou záležitosti právnické osoby spravovány (§ 156 odstavec 2).

⁷⁰ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 807.

⁷¹ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 89.

⁷² LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 808.

orgánu právnické osoby záleželo na hlasu předsedajícího tohoto kolektivního orgánu.

Rozhodování podle ustanovení § 156 odstavec se nepoužije v případech, kdy je působnost jednotlivých členů orgánu rozdělena podle určitých oborů. Tzv. horizontální delegace platí především u obchodních korporací. Lasák je toho názoru, že dotčené ustanovení se z povahy věci nepoužije na nejvyšší orgán právnické osoby.⁷³

Po přijetí rozhodnutí určuje zákon kolektivnímu orgánu povinnost zaznamenat odchylný názor voleného člena/členů orgánu, který s návrhem nesouhlasil (§ 157 odstavec 1). Pokud některý z členů není rozhodnutí přítomen, musí volený orgán zajistit, aby se tento nepřítomný člen dozvěděl obsah rozhodnutí (§ 157 odstavec 2).

1.3.5 Povinnosti člena voleného orgánu

Přijetí funkce člena voleného orgánu zavazuje daného jedince vykonávat svou činnost v kolektivním orgánu právnické osoby s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Podle výkladu Svejkovského s Deverovou výše uvedený závazek představuje obsahem povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Už v samém obsahu pojmu péče řádného hospodáře je podle autorů „*zahrnut dostatek schopností u každého, jemuž je tato péče uložena, aby rozpoznal, co je prospěšné pro právnickou osobu, a co jí ev. může škodit*“.⁷⁴

Nedbalé jednání člena kolektivního orgánu právnické osoby vymezuje NOZ v ustanovení § 159 odstavec 1 jako takové jednání, kdy: I) člen není schopen péče řádného hospodáře, II) tuto skutečnost zjistil při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, III) z tohoto poznatku nevyvodil pro sebe důsledky.

Zákon vyžaduje (podobně jako například zákoník práce po zaměstnanci), aby člen voleného orgánu vykonával funkci osobně. Avšak v případě, kdy nemůže být osobně přítomen hlasování nebo z jiného důvodu nemůže hlasovat při rozhodování kolektivního orgánu právnické osoby, NOZ umožňuje, aby své hlasování delegoval na jiného člena tohoto orgánu (§ 159 odstavec 2). Účast na jednáních kolektivního orgánu tedy není bez dalšího povinností; „*i takový člen,*

⁷³ In: LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 808.

⁷⁴ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 95.

který se nezúčastní jednání, se svojí neúčastí nezbavuje jako člen kolektivního orgánu odpovědnosti za rozhodování tohoto orgánu“.⁷⁵

NOZ pamatuje na případy, kdy člen voleného orgánu právnické osoby způsobí této právnické osobě škodu porušením povinnosti při výkonu funkce, tuto škodu neuhradil a věřitel se plnění na právnické osobě nemůže domoci. Za této situace dotyčný člen ručí věřiteli právnické osoby za její dluh v rozsahu, v jakém škodu nenahradil (§ 159 odstavec 3).

1.4 Právní jednání za právnickou osobu

Z hlediska hlavního tématu této diplomové práce lze za klíčová ustanovení NOZ považovat § 161 až 167 NOZ, které upravují okolnosti jednání fyzické osoby ve jménu právnické osoby. Právní úprava jednání za právnickou osobu obsažená v § 161 až 167 má obecnou povahu, použije se tedy vždy, když jiný zákon nestanoví něco jiného. Jak upozorňuje Dvořák, vzhledem k ustanovení § 20 odstavec 2 je tato úprava subsidiárně použitelná i pro oblast právnických osob veřejného práva.⁷⁶

Ustanovení § 161 NOZ zavazuje toho, kdo zastupuje právnickou osobu, aby osvědčil, co ho k takovému zastupování opravňuje (pokud to nevyplývá přímo z okolností). Např. správní řád (SpŘ) upravuje pravidla pro procesní jednání právnických osob v § 30 odstavec 1, podle kterého jménem právnické osoby činí úkony ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle § 21 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu v platném znění (OSŘ); ustanovení § 30 odstavec 2 a 3 SpŘ pak určuje, kdo činí procesní úkony jménem státu a kdo činí procesní úkony za územní samosprávný celek. Podle § 21 odstavec 5 OSŘ musí každý, kdo jedná za právnickou osobu, své oprávnění prokázat. Nestačí oprávnění tvrdit, ale je nutné toto tvrzení doložit věrohodným způsobem. Pověření k jednání za právnickou osobu může být prokázáno různým způsobem: I) u statutárního orgánu lze pověření prokázat např. výpisem z obchodního rejstříku nebo jmenovacím dekretem, II) v případě pověřeného zaměstnance je třeba předložit pověření udělené statutárním orgánem pro určitou konkrétní věc, příp. obecně organizačním řádem, stanovami či vnitřním předpisem. Jménem státu činí úkony v řízení před správním orgánem

⁷⁵ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 91.

⁷⁶ In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I* (§ 1 až 654). 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8, s. 610.

vedoucí organizační složky státu příslušné podle zvláštního právního předpisu, nebo jím pověřený zaměstnanec zařazený do této nebo jiné organizační složky státu.⁷⁷ Z výše uvedeného vyplývá, že ustanovení § 161 NOZ není ustanovením zaměřujícím se výhradně na statutární orgán, ale na jakoukoli osobu, která za právnickou osobu jedná (vedoucí odštěpného závodu, jednající osoba v provozovně, zaměstnanec, třetí osoba).⁷⁸ Z hlediska tématu této práce je podstatné, že od zastoupení právnické osoby (jednání za právnickou osobu) je nutné odlišovat případy, kdy právnickou osobu zavazuje protiprávní čin, kterého se při plnění svých úkolů dopustil člen voleného orgánu právnické osoby, zaměstnanec nebo jiný její zástupce vůči třetí osobě (viz podkapitola 1.3.4). Stejně tak je od zastoupení právnické osoby nutné odlišovat podmínky, kdy je právnické osobě přičítáno spáchání trestného činu podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.⁷⁹

1.5 Deliktní odpovědnost právnické osoby

Jen na okraj této části uvádím, že právní teorie rozeznává dva základní směry, od nichž se odvíjí odpovědnost právnické osoby, a to směr sociologický a přirozenoprávní (pozitivistický). Toto rozlišení je založeno na tom, zda je svébytnost právnické osoby přiznána jen na zákonem vymezeném základě či zda právnickou osobu charakterizuje jako existující sociální organismus.

Obecný občanský zákoník rakouský⁸⁰ přenesenou deliktní odpovědnost právnické osoby na statutární orgán neznal. V ustanovení § 26 stanovil, že členové povolených spolků mají: I) oproti jiným členům spolku taková práva, jaká si pořídili ve stanovách, II) oproti jiným subjektům práva „*zpravidla těchže práv, jako jednotlivci*“.⁸¹

Po vzniku ČSR v roce 1918 byl zaveden tzv. princip kontinuity, což znamenalo, že nový stát akceptuje a přebírá právní normy zaniklé rakousko-

⁷⁷ PRÁŠKOVÁ, H. Jednání za právnickou osobu ve správním řízení. *Právní rozhledy* 2017; roč. 25 (č. 22), s. 769-773. ISSN 1210-6410.

⁷⁸ BĚLOHLÁVEK, A. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, 2013. 2736 s. ISBN 978-80-7380-451-0, s. 325.

⁷⁹ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 835.

⁸⁰ Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, zákon 946/1811 ř. z, ze dne 1. června 1811 ve znění novel vydaných císařskými nařízeními z let 1914 až 1916.

⁸¹ JOKLÍK, F. *Obecný občanský zákoník rakouský*. Praha: Nakladatelství Hejda&Tuček, 1917, s. 9.

uherské monarchie.⁸² To platilo i pro dotčené ustanovení § 26, který byl v Obecném zákoníku občanském pro republiku Československou (OZO) převzat v nezměněné podobě.⁸³ Jako příklady právnických osob uvádí Rouček v komentáři k OZO farní obec, školní obec či fond chudých.⁸⁴ Zákon č. 141/1950 Sb., tzv. střední občanský zákoník v ustanovení § 19 odstavec 2 stanovil, že právní předpisy nebo stanovy právnických osob určí, kdo jménem právnické osoby jedná.⁸⁵ Občanský zákoník z roku 1964 (zákon č. 40/1964 Sb.; OZ) ve znění před svým zrušením v ustanovení § 20 odstavec 1 udával, že právní úkony právnické osoby činí statutární orgány (tj. ty osoby, které k tomu byly oprávněny smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem). Za právnickou osobu mohli podle odstavce 2 § 20 OZ činit právní úkony i jiní její pracovníci nebo členové, pokud to stanovily vnitřní předpisy právnické osoby nebo to bylo vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. V případě, že tyto osoby překročily své oprávnění, vzniknou práva a povinnosti právnické osobě jen v případě, pokud se právní úkon týkal předmětu činnosti právnické osoby a jen tehdy, šlo-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět. Aby však byla právnická osoba z právního úkonu podle OZ zavázána, „*muselo být z jednání patrné, že její fyzická osoba ve funkci orgánu učinila skutečně jménem právnické osoby, aby tím způsobila právní následky jinému subjektu*“.⁸⁶

Platný občanský zákoník explicitně umožňuje (rozdílně od předchozí právní úpravy) jednat za právnickou osobu již před jejím vznikem.⁸⁷ Odpovědnost za takové jednání přebírá fyzická osoba, která ve jménu dosud nevzniklé právnické osoby jedná, popřípadě více osob, které jsou pak za toto jednání odpovědny společně a nerozdílně. Právnická osoba může účinky těchto jednání

⁸² V zákoně č. 11/1918 Sb. se ve článku 2 výslovně stanovuje, že „*veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti. Článek 2 zákona č. 11/1918 Sb., ze dne 28. 10. 1918 o zřízení samostatného státu Československého.*“ [online] Právnická fakulta UK [cit. 2018-10-19] Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/11-18.htm>

⁸³ JOKLÍK, F. *Obecný občanský zákoník pro republiku Československou*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Hejda&Tuček, 1920, 414 s., s. 9.

⁸⁴ ROUČEK, F. *Československý zákoník občanský a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha: Československý Kompas, 1926. 1104 s., s. 45.

⁸⁵ Zákon č. 141/1950 Sb., Občanský zákoník. [online]. In: Sbírka zákonů České republiky [cit. 2018-10-19] Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=141/1950&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

⁸⁶ FIALA, J., KONNDL, M. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. 1 díl*. 1. vydání Praha: Wolters Kluwer 2009. 904 s. ISBN 978-80-7357-395-9, s. 121.

⁸⁷ Existují čtyři základní možnosti vzniku (ustanovení) právnické osoby: 1) zakladatelským právním jednáním, 2) zákonem, 3) rozhodnutím orgánu veřejné moci, 4) popřípadě jiným způsobem, který stanoví jiný právní předpis – viz § 122 NOZ.

pro sebe do tří měsíců od svého vzniku převzít; pak platí, že právnická osoba je z těchto jednání oprávněna a zavázána od počátku. K povinnostem právnické osoby následně patří dát zúčastněným explicitně najevo, že takové jednání před vznikem právnické osoby bere za své (§ 127 NOZ).

Jak bylo nastíněno v úvodu podkapitoly 1.2, „hlavní roli“ v odpovědnosti za deliktní jednání za již vzniklou právnickou osobu hraje statutární orgán, kterému náleží veškerá působnost; statutární orgán má výjimečnou pozici mezi ostatními orgány či zástupci právnické osoby. Vše, co není svěřeno jinému orgánu právnické osoby, patří do působnosti statutárního orgánu. „Statutární orgán má možnost vykonávat své pravomoci v těchto vymezených oblastech (negativním výčtem), jak dovnitř právnické osoby, tak vně.“⁸⁸ NOZ v ustanovení § 164 odstavec 1 zakládá generální oprávnění členů statutárního orgánu zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech.⁸⁹ Výjimku tvoří případy, kdy je určitá část působnosti svěřena jinému orgánu právnické osoby, což se může stát pouze na základě: I) zakladatelského právního jednání, II) zákona, III) rozhodnutí orgánu veřejné moci (§ 163 NOZ).

Tabulka 2 Statutární orgány vybraných právnických osob

Typ právnické osoby	Statutární orgán
Spolek	Může být vymezen stanovami
Nadace	Správní rada nadace
Ústav	Ředitel ústavu
Společenství vlastníků	Výbor společenství vlastníků jednotek (předseda)
Veřejná obchodní společnost	Společník
Komanditní společnost	Komplementář
Akciová společnost	Statutární ředitel (představenstvo)
Společnost s ručením omezeným	Jednatel
Družstvo	Představenstvo

Zdroj: vlastní zpracování

Kompetence statutárního orgánu právnické osoby tvořeného jedním členem (nebo jehož působnost je svěřena jednomu členovi) vymezuje ustanovení § 164 NOZ; člen statutárního orgánu může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech (např. ředitel ústavu, předseda společenství vlastníků); viz tabulka 2. Jinak je tomu v případě kolektivního statutárního orgánu právnické osoby,

⁸⁸ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 105.

⁸⁹ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 841.

kdy působnost statutárního orgánu náleží více osobám (např. správní rada nadace, představenstvo u některého typu akciové společnosti). Zde zákon umožňuje více postupů: I) zakladatelské právní jednání určí, jak jeho členové právnickou osobu zastupují, II) zakladatelské právní jednání určí, že členové statutárního orgánu budou jednat společně – v těchto případech může být ustanoven zmocněnec zastupující právnickou osobu samostatně, avšak pouze za podmínky, že byl zmocněn k určitému právnímu jednání, III) zakladatelské právní jednání neurčí, jak jeho členové právnickou osobu zastupují – za této právní situace zastupuje právnickou osobu každý člen samostatně. Pokud tedy zakladatelské právní jednání určí takový způsob zastupování právnické osoby, kdy někteří členové (např. z pozice funkce) nebo několik členů (vymezeno počtem) jednají při zastoupení právnické osoby společně, může ji jeden z členů zastupovat samostatně pouze tehdy, pokud je k takovému určitému právnímu jednání zmocněn. Podle Svejkovského s Deverovu měl zákonodárce patrně na mysli zmocnění takovým způsobem, jaký vyžaduje pro jednání zakladatelské právní jednání. V těchto případech nevystupuje jako statutární orgán, ale jako zmocněnec a musí se vykazovat plnou mocí s uvedeným rozsahem zmocnění.⁹⁰

Postup statutárního orgánu právnické osoby v případě, kdy nemá dostatek členů potřebných k rozhodování, upravuje NOZ v ustanovení § 165. Skutečnost, zda má statutární orgán právnické osoby počet členů potřebný k rozhodování, je nutné posoudit především s ohledem na § 156 odstavec 1;⁹¹ kolektivní statutární orgán je zásadně schopen usnášet se za přítomnosti nebo jiné účasti většiny členů (viz výše podkapitola 1.2.4). Prvním krokem je podání návrhu soudu od osoby osvědčující právní zájem směřující k doplnění orgánu právnické osoby. Soud může postupovat dvojím způsobem: I) jmenuje na tento návrh chybějící členy, avšak pouze na dobu, než budou noví členové statutárního orgánu povoláni postupem určeným v zakladatelské smlouvě; II) pokud výše uvedené nelze realizovat, soud jmenuje právnické osobě opatrovníka (a to i bez návrhu, kdykoli se o tom při své činnosti dozví). Tento postup uplatní soud i v případě splnění dvou kumulativních podmínek – když jsou zájmy člena statutárního orgánu v rozporu se zájmy právnické osoby a zároveň právnická osoba nemá současně jiného člena orgánu schopného ji zastupovat (§ 165 odstavec 2 NOZ). Jedná

⁹⁰ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 108.

⁹¹ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 848.

se o typický příklad kolizního opatrovníka; NOZ zde obecně upravuje možnost soudu jmenovat právnické osobě opatrovníka pro eventuální kolizi v zájmech člena statutárního orgánu na straně jedné a v zájmu právnické osoby na straně druhé.⁹²

1.5.1 Odpovědnost fyzické osoby zastupující právnickou osobu

Právní teorie rozlišuje mezi jednáním právnické osoby a jednáním za právnickou osobu, avšak podle názoru Svejkovského s Deverovou nemá toto rozlišování pro praxi významné následky ani důsledky.⁹³ V intencích OZ jednal statutární orgán jménem společnosti, v intencích NOZ se pro právní jednání právnické osoby užívá pojem zastupování.⁹⁴

Specificky k zastupování právnických osob fyzickými osobami NOZ stanovuje fyzické osobě povinnost doložit při jednání jejím jménem oprávnění k zastupování této právnické osoby. Pokud fyzická osoba podepisuje dokumenty jménem právnické osoby, musí kogentně na tento dokument připojit vlastní podpis. Co se rozumí podpisem NOZ nestanoví. Podle Petrova je plně v souladu se zásadou autonomie jednotlivce podstatné uvedení takového označení (např. i pseudonymu nebo parafy), které lze považovat za spolehlivé zjištění toho, že podpis pochází od určité osoby a že je dán v takové formě (např. razítkem), aby nebylo pochybnosti o totožnosti osoby, která jej učinila.⁹⁵ Nepovinně by měl na podpisovaný dokument být připojen údaj o své funkci nebo o svém pracovním zařazení (§ 161).

V ustanovení § 162 upravuje NOZ situace, kdy právnickou osobu zastupuje člen jejího orgánu takovým způsobem, který je požadován pro zapsání do veřejného rejstříku. V těchto případech nemůže nikdo namítat, že: I) zastupovaná právnická osoba nepřijala potřebné usnesení, II) případně, že přijaté usnesení bylo stíženo vadou, III) případně, že tento člen orgánu právnické osoby přijaté usnesení porušil.

⁹² SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 110.

⁹³ Tamtéž, s. 101.

⁹⁴ Zastupování je v obecné rovině upraveno v ustanoveních § 436 až 440 NOZ a vykazuje následující charakteristiky.

⁹⁵ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 3120 s. ISBN 978-80-7400-653-1.

1.5.2 Odpovědnost zaměstnanců a členů právnické osoby nezapsaných do veřejného rejstříku

Zaměstnanci, členové a členové jiného orgánu nezapsaní do veřejného rejstříku zastupují právnickou osobu v takovém rozsahu, jaký je obvyklý k jejich zařazení nebo funkci (§ 166 odstavec 1 NOZ). Uvedené ustanovení nelze vztáhnout na statutární orgán, neboť výše prezentované ustanovení § 164 je – jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu (NS 29 Cdo 3540/2008 a 21 Cdo 262/2013) – k § 166 v poměru speciality.⁹⁶ Obvyklost je třeba posuzovat objektivně, nezávisle na případném vymezení ve vnitropodnikových normách;⁹⁷ zákonodárce totiž v § 166 odstavec 1 stanovil jako kritérium pro rozhodování (do jaké míry je rozsah zastupování ve vztahu k zařazení nebo funkci) „stav, jak se jeví veřejnosti“. Z toho, jak takové zastoupení vnímají třetí osoby (v zákoně uvedená veřejnost) se posuzuje, zda takové právní jednání zavazuje právnickou osobu, eventuálně zda se jedná o vybočení z rozsahu obvyklého vzhledem k zařazení či funkci takového zaměstnance. Pokud se takový stav nebude jevit veřejnosti, nemohou zaměstnanci právnickou osobu zastupovat a takové právní jednání nebude právnickou osobu zavazovat. Na druhou stranu se jedná o zákonné zastoupení právnických osob jejich zaměstnanci nebo členy jiného orgánu nezapsaného do veřejného rejstříku. Podle Svejkové s Deverovou je s ohledem na jednání zavazující právnickou osobu důležitým kritériem funkce zaměstnance a dalších členů nezapsaných do veřejného rejstříku; „rozhoduje se podle zvyklosti či obvyklosti takového jednání. Takové jednání zavazuje právnickou osobu.“⁹⁸

V případech, kdy zaměstnanec učiní právní jednání, které není vzhledem k jeho funkci nebo zařazení obvyklé, nebude právnická osoba tímto jednáním zavázána, s výjimkou případů, kdy dotčená právnická osoba toto překročení bez zbytečného odkladu schválí osobami oprávněnými za tuto právnickou osobu jednat. Pokud právnická osoba předmětné právní jednání bez zbytečného odkladu neschválí, je zaměstnanec, který právně jednal za právnickou osobu, zavázán sám.⁹⁹

⁹⁶ PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 3120 s. ISBN 978-80-7400-653-1.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 110.

⁹⁹ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 854.

Právnícká osoba může vnitřním předpisem omezit zástupčí oprávnění vůči třetí osobě. Takový akt však naplňuje znaky právního jednání pouze za okolnosti, kdy je takové omezení třetí osobě známo (§ 166 odstavec 2 NOZ). Svejkovský s Deverovou z dotčeného ustanovení vyvozují, že omezení zástupčího oprávnění vnitřním předpisem se zřejmě vztahuje na všechny osoby zastupující právníckou osobu. Může se jednat, jak o omezení jednotlivých členů statutárního orgánu (např. omezení rozsahu možného zastupování, nikoliv určení způsobu zastupování), tak ale o omezení zástupčího oprávnění pro některé zaměstnance.¹⁰⁰

Překročení zástupčího oprávnění obecně upravuje § 440 NOZ. Ustanovení § 440 upravuje následky jednání zástupce, které je tzv. *ultra vires*, tedy má zavazovat zastoupeného v záležitosti, kterou zástupce není oprávněn za zastoupeného řešit. Právní jednání zástupce, v němž překročí zástupčí oprávnění, zavazuje právní jednání zastoupeného jen v těch případech, pokud jej zastoupený schválí bez zbytečného odkladu. V případě zastoupení na základě zmocnění (plné moci) se zde tedy uplatní zásada, že *„pokud zmocnitel bez zbytečného odkladu poté, co se o překročení zástupčího oprávnění dozví, nesdělí osobě, vůči níž zástupce jednal, že právní jednání zmocněnce neschvaluje, platí, že překročení schválil“*.¹⁰¹ To platí i v případě, kdy za jiného právně jedná osoba, která k tomu není oprávněna. Není-li však právní jednání bez zbytečného odkladu schváleno, je osoba, která právně jednala za jiného, zavázána sama. Osoba, se kterou bylo jednáno a která byla v dobré víře, může na jednajícím požadovat, aby splnil, co bylo ujednáno, anebo aby nahradil škodu.

1.5.3 Vázanost právnícké osoby protiprávním činem fyzické osoby

Důležitým s ohledem na hlavní téma této diplomové práce je bezesporu ustanovení § 167 NOZ, upravující vztah fyzické osoby (člena voleného orgánu, zaměstnance nebo jiného zástupce právnícké osoby) k dané právnícké osobě v případě protiprávního činu; *„právníckou osobu zavazuje protiprávní čin, kterého se při plnění svých úkolů dopustil člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo jiný její zástupce vůči třetí osobě“* (§ 167 NOZ). Velké komentáře se tomuto ustanovení věnují minimálně; Lasák (in Lavický se spolupracovníky) mu věnuje jednu stranu, Dvořák s odkazem na odmítnutí Hortenovy osnovy občanského

¹⁰⁰ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 111.

¹⁰¹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I (§ 1 až 654)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8, s. 1050.

zákoníku Marií Terezií lakonicky konstatuje, že autoři NOZ si v tomto ustanovení pletou zákon s učebnicí, neboť „*má-li právnickou osobu zavazovat právní jednání jejich zástupců, musí ji per ratione legis zavazovat i jejich protiprávní jednání. Doplnění této normy do zákona ničemu neškodí, jedná se však více o vyhovění potřebám těch, kteří principy zákona nechápou než o nezbytnou reakci zákonodárce na problém.*“¹⁰²

Vrátím se však k meritu věci. Z ustanovení § 167 NOZ vyplývá, že protiprávní čin fyzické osoby (mající jeden z výše uvedených vztahů k právnické osobě), kterého se fyzická osoba dopustila při plnění svých úkolů pro právnickou osobu vůči třetí osobě, zavazuje právnickou osobu k odpovědnosti. Touto fyzickou osobou může být:

- Člen voleného orgánu – tedy fyzická osoba nebo zástupce právnické osoby (jakožto člena voleného orgánu jiné právnické osoby), která je do funkce volena, jmenována či jinak povolána a je současně plně svéprávná (viz podkapitola 1.2.3). Například na úrovni veřejnoprávní korporace obce je členem voleného orgánu starosta, který však není tzv. statutárním orgánem obce, neboť statutární orgán tak, jak je chápán v soukromoprávních předpisech, obce nemají.¹⁰³
- Zaměstnanec – pracovník vykonávající práci v rámci pracovního poměru či na základě dohod mimo pracovní poměr podle § 74 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce v platném znění. V jiném vymezení je zaměstnanec fyzická osoba, která se zavázala k výkonu závislé práce v pracovněprávním vztahu.¹⁰⁴
- Jiný zástupce právnické osoby – Lasák v této souvislosti uvádí, že NOZ zde neomezuje dosah tohoto ustanovení pouze na zástupce právnické osoby. Z uvedeného důvodu je nutné toto ustanovení aplikovat na protiprávní činy, jichž se dopustí např. pověřená osoba, zástupce podnikající právnické osoby, smluvní zástupce (zmocněnec na základě

¹⁰² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I (§ 1 až 654)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8, s. 643-644.

¹⁰³ BŘEŇ, J. *Starosta a jiné orgány obce*. [online]. Deník veřejní správy, 2007 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6292738>

¹⁰⁴ BĚLINA, M. a kolektiv. *Pracovní právo*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 464 s. ISBN 80-7400-283-0, s. 58.

plné moci nebo prokurista), popřípadě i opatrovník jmenovaný soudem¹⁰⁵ (viz výše podkapitola 1.3.1) (§ 65 NOZ, § 486 NOZ).

Souhrnně vázanost právnické osoby protiprávním činem musí vykazovat následující charakteristiky:

- Protiprávního činu se může pro vázanost právnické osoby tímto činem dopustit pouze člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo i jiný její zástupce. Nemůže se ho tedy dopustit jakýkoliv člen jakéhokoliv orgánu, jakýkoliv zaměstnanec, ale pouze ten, jehož jednání zavazuje právnickou osobu dle výše uvedeného. Zpravidla to bude statutární orgán, prokurista, zmocněnec, nebo při aplikaci § 166 odstavec 1 zaměstnanec.¹⁰⁶
- Pokud má být závazek protiprávním činem, musí se jednat o takové právní jednání, které je učiněno vůči třetí osobě.
- Pokud má být závazek protiprávním činem, musí se jednat o takové právní jednání, které je učiněno při plnění úkolů, které jsou určeny třetím osobám. Právnická osoba se v tomto případě nevyviní tím, že plněním úkolů se rozumí plnění v souladu s právem. Ze zákona je dle tohoto ustanovení dána její odpovědnost. Jak však upozorňují Svejkovský, Deverová a spolupracovníci, v těchto případech bude však třeba vždy při tvrzení odpovědnosti právnické osoby dokazovat, že jsou splněny všechny zde uvedené podmínky.¹⁰⁷
- Jakmile jsou naplněna výše uvedená kritéria, a v důsledku protiprávního činu vznikla třetí osobě nějaká škoda nebo jiné důsledky, odpovídá právnická osoba za takto způsobenou škodu (dle zásad o odpovědnosti za škodu) nebo jiné následky.¹⁰⁸

¹⁰⁵ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 858.

¹⁰⁶ Ustanovení § 486 NOZ stanoví, že právnické osobě, která to potřebuje, aby mohly být spravovány její záležitosti nebo aby mohla být hájena její práva, jmenuje soud opatrovníka, přičemž opatrovníkem právnické osoby může soud jmenovat jen osobu, která splňuje podmínky stanovené pro způsobilost být členem statutárního orgánu.

¹⁰⁷ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 113.

¹⁰⁸ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 858.

2 ODPOVĚDNOST PRÁVNICKÉ OSOBY ZA PŘESTUPEK

Z pohledu teorie práva lze právní odpovědnost vymezit jako specifický právní vztah, ve kterém dochází na základě porušení právní povinnosti ke vzniku nové právní povinnosti sankční povahy,¹⁰⁹ což se týká i právnických osob jakožto subjektů práva. Základním principem odpovědnosti právnické osoby za přestupek v platné právní úpravě je vystavení této odpovědnosti na tzv. objektivní odpovědnosti,¹¹⁰ což znamená, že na rozdíl od přestupku fyzické osoby se nezkoumá zavinění, tj. vnitřní vztah k následkům jednání, tj. úmysl, nedbalost, případně dobrá víra ve správnost jednání¹¹¹ (detailněji viz kapitola 3).

Podle názoru Kühna byla právní úprava správních deliktů až do roku 2017 důsledkem nesystematického vývoje, který ve větším rozsahu započal od 60. let minulého století. Po změně společenských poměrů po listopadu 1989 byly zvláštní správní delikty „organizací“ rozšířeny i na podnikající fyzické osoby, přičemž přídavné jméno „podnikající“ se vztahovalo pouze k fyzickým osobám, naopak pro správní trestání právnických osob tato podmínka neplatila.¹¹² Jak uvádí Hendrych se spolupracovníky, příčinou zavedení odpovědnosti právnických osob byla zejména velká ekonomická síla, společenský vliv a především „rozsah jejich práv a povinností, s jejichž výkonem jsou spojena značná rizika a mnohdy i závažná protiprávní jednání“.¹¹³ Z právní teorie se postupně dovodilo, že podobně jako u osob fyzických, lze i u osob právnických aplikovat restitutivní spravedlnost v případech, kdy důsledkem právního jednání právnické osoby jinému subjektu vznikla škoda, zatímco daná právnická osoba měla z tohoto právního jednání užitek.¹¹⁴

¹⁰⁹ FIALA, Z., FRUMAROVÁ, K., HORZINKOVÁ, E., ŠKURÉK, M. a kolektiv. *Správní právo trestní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 304 s. ISBN 978-80-7502-219-6, s. 13.

¹¹⁰ HOMOLKOVÁ, B. Souběžná odpovědnost právnických a fyzických osob za správní delikty. *Správní právo 2018*; roč. 51 (č. 6), s. 353-364. ISSN 0139-6005, s. 354.

¹¹¹ ČERNÝ, P. Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek. In: POTĚŠIL, L., HEJČ, D., VALDHANS, J. (eds.) *Dny práva 2017 – Days of Law 2017. Část VIII. Odpovědnost za přestupky podle nové právní úpravy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2018, svazek č. 619. ISBN 978-80-210-8955-6, s. 7-17.

¹¹² KÜHN, Z. Nový přestupkový zákon, odpovědnost právnických osob a problematika dvojího trestání téhož deliktu. *Právní rozhledy 2018*; roč. 26 (č. 3), s. 77-114. ISSN 1210-6410.

¹¹³ HENDRYCH, D. a kolektiv. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1, s. 317.

¹¹⁴ KUBŮ, L., HUNGR, P., OSINA, P. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007. 331 s. ISBN 978-80-7201-637-2, s. 269.

Výše uvedené vývody o právnických osobách se nejprve promítly do českého trestního práva a později i do práva správního, a to v podobě dvou zákonů přijatých v roce 2016. Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (ZOPŘ) byl ve sbírce zákonů vyhlášen dne 3. srpna 2016. Společně s tímto zákonem se ve Sbírce zákonů objevil zákon č. 251/2016 Sb., upravující vybrané přestupky na úsecích veřejné správy. Oba zákony nabyly účinnosti dne 1. července 2017. Autoři průvodce ZOPŘ uvádějí jako hlavní důvod jeho přijetí zejména nedostatky předchozí právní úpravy odpovědnosti za správní delikty, které pramenily hlavně z její nadměrné komplikovanosti.¹¹⁵ Komplikovanost a četnost změn přestupkového zákona z roku 1990 a rostoucí počet zvláštních zákonů vymezujících skutkové podstaty přestupků byly jednou z hlavních překážek efektivit správního trestání.¹¹⁶ ZOPŘ rovněž sjednotil režim projednávání většiny správních deliktů, tedy upravil správní právo procesní.¹¹⁷ Ve vztahu k hlavnímu tématu této práce lze za největší nedostatek považovat skutečnost, že „*mimo odpovědnosti za přestupky podléhali adresáti povinností obsažených v normách správního práva také odpovědnosti za jiné správní delikty, tj. správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob. Tyto tzv. jiné správní delikty přitom postrádaly obecnou právní úpravu podmínek odpovědnosti. Tyto podmínky byly často nahodile a odlišně upraveny ve zhruba 250 zákonech, jež pro představu obsahovaly na cca 2 200 skutkových podstat přestupků a cca 5 100 skutkových podstat jiných správních deliktů.*“¹¹⁸ Za hlavní přínos ZOPŘ lze tedy považovat komplexnost úpravy, ošetřující základy a podmínky odpovědnosti za přestupek, druhy správních trestů a pravidla pro jejich ukládání včetně řízení o přestupku.¹¹⁹ Další pozitivum přijetí ZOPŘ spatřuje Kolman ve skutečnosti, že předchozí právní úprava v podobě zákona č. 200/1990 Sb. nerefletovala vývin právní úpravy v navazujících nebo souvisejících právních předpisech, mj. i v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob a

¹¹⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Průvodce zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*. 2. doplněná verze, aktualizovaná ke dni 19. ledna 2018. Praha: Ministerstvo vnitra 2018. 88 s. ISBN nevedeno, s. 2.

¹¹⁶ VILDOVÁ, I., ERBSOVÁ, H. *Nové přestupkové zákony (aneb co nás čeká a nemine v okurkové sezóně)*. [online]. ePrávo, 2017 [cit. 2018-11-15]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nove-prestupkove-zakony-aneb-co-nas-ceka-a-nemine-v-okurkove-sezone-105644.html?mail>

¹¹⁷ BRAŽINA, R., JÍLKOVÁ, N. Odůvodnění rozhodnutí o uložení sankce za správní delikt podle současné i budoucí právní úpravy. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 2), s. 43-48. ISSN 1210-6410.

¹¹⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Průvodce zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*. 2. doplněná verze, aktualizovaná ke dni 19. ledna 2018. Praha: Ministerstvo vnitra 2018. 88 s. ISBN nevedeno, s. 2.

¹¹⁹ CHALUPOVÁ, T. *Nový přestupkový zákon*. [online]. Právní prostor, 2016 [cit. 2018-11-15]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/novy-prestupkovy-zakon>

řízení proti nim a trestním zákoníku. „A především se zmíněný zákon č. 200/1990 Sb. nevztahoval na správněprávní odpovědnost právnických osob.“¹²⁰

Odpovědnost právnické osoby za přestupek se z hlediska právní teorie řadí do správněprávní odpovědnosti, která nemá kodifikovanou úpravu a jež je upravena v ZOPŘ a dále v řadě zvláštních složkových zákonů vymezujících jednotlivé skutkové podstaty přestupků (viz podkapitola 2.1).¹²¹ Frumarová a kol. uvádí tři různé uvažované varianty odpovědnosti právnických osob za přestupek při přípravě ZOPŘ. Do zákona se promítla varianta založená na koncepci originální (původní, neodvozené) odpovědnosti právnických osob, která je zásadně objektivní s možností liberace, tj. zproštění se objektivní odpovědnosti (detailněji viz kapitola 3, také § 21 ZOPŘ). Tato forma odpovědnosti je sice založena na jednání osob fyzických, které mají k právnické osobě určitý vztah; „avšak z hlediska takového pojetí správněprávní odpovědnosti je právnická osoba originálním pachatelem přestupku bez ohledu na to, že defacto jako právní subjekt sama nejedná“¹²² (viz koncepce přičitatelnosti kapitola 1 a zejména kapitola 4).

Kopecký ve vztahu k osobní působnosti ZOPŘ uvádí, že osobní působnost přestupkového zákona se nevztahuje jen na právnické osoby existující podle českého vnitrostátního právního řádu, ale i na právnické osoby existující podle zahraničních právních řádů nebo podle norem mezinárodního či evropského práva, nejsou-li některé z nich z působnosti přestupkového zákona vyloučeny.¹²³

2.1 Pojem přestupku a jeho znaky

Přestupky jsou v českém právním řádu součástí soustavy správních deliktů. Za nejvýše nadřazený pojem lze uvést regulatorní delikt. Pomahač uvádí, že v češtině se o přestupcích jako regulatorních deliktech příliš nehovoří, avšak v teoretických a srovnávacích studiích se lze s fenoménem regulatornosti setkat velmi často, a to v souvislosti s úvahami o tom, jaké správní tresty mohou být zároveň přiměřené, účinné a odstrašující. Regulatorní delikt je pak vymezen

¹²⁰ KOLMAN, P. *K novému zákonu o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*. [online]. Bulletin advokacie, 2016 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-novemu-zakonu-o-odpovednosti-za-prestupky-a-rizeni-o-nich-a-omezeni-principu-ustnosti?browser=mobi>

¹²¹ FIALA, Z., FRUMAROVÁ, K., HORZINKOVÁ, E., ŠKUREK, M. a kolektiv. *Správní právo trestní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 304 s. ISBN 978-80-7502-219-6, s. 13.

¹²² Návrh věcného záměru přestupkového zákona, s. 1-2. In: FRUMAROVÁ, K. a kolektiv. *Správní trestání*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 400 s. ISBN 978-80-7502-250-9, s. 47.

¹²³ KOPECKÝ, M. Osobní působnost přestupkového zákona. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 22), s. 764-769. ISSN 1210-6410, s. 765.

jako „protiprávní a sankciované chování, které společenské mínění zpravidla nezavrhuje, i když se někdy připouští, že v rámci regulace může být užitečné takové chování identifikovat a kurýrovat“.¹²⁴ Správní delikt je obecně definován tak, že jde o protiprávní jednání odpovědné osoby, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně (skutková podstata) a s nímž zákon spojuje hrozbu sankcí ukládanou při výkonu veřejné správy;¹²⁵ „správní delikty jsou svou povahou veřejnoprávní „trestatelné“ delikty, které jsou na rozdíl od trestných činů projednávány či vyřizovány nikoliv soudně, ale cestou rozhodování ve veřejné správě, prostřednictvím k tomu příslušných správních orgánů.“¹²⁶ Obecné právní vymezení správního deliktu v českém právu absentuje, právní úprava definuje až přestupek jako jeden z pojmenovaných typů správního deliktu.¹²⁷ Mates v této souvislosti uvádí, že „nauka, judikatura a v neposlední řadě i právní úprava uznávají, že existuje pluralita správních deliktů, na čemž nic nemění to, že nepanuje shoda v tom, jaká je jejich kategorizace, resp. označení“.¹²⁸

Pojem „přestupku“, který Bražina s Jílkovou považují za legislativní zkratku pojmu „správní delikt“,¹²⁹ vymezuje § 5 ZOPŘ; přestupkem se rozumí „společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin“. Tímto vymezením ZOPŘ stanovuje tzv. materiálně-formální pojetí přestupku, což znamená, že nestačí pouze naplnit skutkovou podstatu přestupku, neboť musí být zároveň splněn i základní předpoklad, který představuje společenská škodlivost. Jak uvádějí Korbel se Staňkovou, materiální přístup byl uplatněn z toho důvodu, že v oblasti správního trestání se lze častěji setkat s tzv. bagatelním porušováním práva; „takové jednání sice formálně naplní znaky

¹²⁴ POMAHAČ, R. Proměna přestupkového práva. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 16), s. 530-537. ISSN 1210-6410.

¹²⁵ BOHADLO, D., POTĚŠIL, L., POTMĚŠIL, J. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 220 s. ISBN 978-80-7400-413-1, s. 4.

¹²⁶ FRUMAROVÁ, K. a kolektiv. *Správní trestání*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 400 s. ISBN 978-80-7502-250-9, s. 22.

¹²⁷ BOHADLO, D., POTĚŠIL, L., POTMĚŠIL, J. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 220 s. ISBN 978-80-7400-413-1, s. 4.

¹²⁸ MATES, P. *Nad některými oblastmi zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*. [online]. Bulletin advokacie, 2017 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nad-nekterymi-oblastmi-noveho-zakona-o-odpovednosti-za-prestupky-a-rizeni-o-nich?browser=mobi>

¹²⁹ BRAŽINA, R., JÍLKOVÁ, N. Odůvodnění rozhodnutí o uložení sankce za správní delikt podle současné i budoucí právní úpravy. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 2), s. 43-48. ISSN 1210-6410.

*skutkové podstaty, vzhledem k jeho mizivé (či absentující) škodlivosti však nemá smysl čin stíhat“.*¹³⁰

ZOPŘ vymezuje přešupek dvojím způsobem, pozitivně a negativně.

Pojem přešupku je vyjádřen:

- formálními obecnými¹³¹ znaky – protiprávnost,¹³² trestnost, přešupková způsobilost a výslovné označení za přešupek v zákoně;
- formálními typovými znaky – objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka (viz níže podkapitola 2.2 skutková podstata přešupku);
- materiální znaky – společenská škodlivost (materiálně – formální pojetí přešupku);
- negativním znakem – přešupek není trestným činem (viz kapitola 4 zaměřená na komparaci s TOPO).¹³³ V této souvislosti je nezbytné uvést, že přešupek je v ZOPŘ vymezen negativně pouze ohledně trestného činu, nikoli jiných správních deliktů, tj. deliktů disciplinárních, pořádkových a platebních, což znamená, že v případě konkurence se nebude uplatňovat subsidiarita přešupků vůči jiným správním deliktům a bude platit jen ohledně trestných činů.¹³⁴

Jak bylo naznačeno výše, ke vzniku odpovědnosti za přešupek bude muset dojít ke kumulativnímu naplnění všech jeho znaků současně, což znamená, že se musí: a) jednat o protiprávní společensky škodlivý čin, b) který je v zákoně za přešupek výslovně označen, c) vykazuje znaky stanovené zákonem, tedy obecné znaky přešupku i znaky konkrétní skutkové podstaty přešupku, d) nejde o trestný čin.¹³⁵

¹³⁰ KORBEL, F., STAŇKOVÁ, K. *Co přinese nová úprava přešupků*. [online]. Právní prostor, 2017 [cit. 1208-11-15]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/co-prinese-nova-uprava-prestupku>

¹³¹ Formálními obecné znaky jsou vlastní všem přešupkům, zatímco typové umožňují odlišit od sebe jednotlivé přešupky a současně je rovněž charakterizovat a individualizovat. MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 61.

¹³² Protiprávností se zde rozumí rozpor s právní normou v rámci právního řádu; přešupkem nemůže být například čin spáchaný za některé z okolností vylučujících protiprávnost, tj. ve vztahu k právnické osobě svolení poškozeného (§ 26 ZOPŘ) a přípustné riziko (§ 27 ZOPŘ).

¹³³ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich. Zákon o některých přešupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 51.

¹³⁴ MATES, P., ONDRÁČKOVÁ, V. *Kodex správního trestání. Trestněprávní revue 2016*; roč. 15 (č. 6), s. 11-12. ISSN 1213-5313.

¹³⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich.

V odborné literatuře se vedou diskuse, co vše pojem přestupku vlastně obsahuje, a to i zejména ve vztahu k předchozí právní úpravě. Pro účely této práce postačí jen stručný nástin. Jemelka v této souvislosti mj. upozorňuje, že ZOPŘ na rozdíl od předchozí právní úpravy (zákon č. 200/1990 Sb.) výslovně neřeší vztah přestupku a „zbývajících správních (platebních) deliktů“, což může v praxi činit problémy.¹³⁶ Pojem přestupek v intencích ZOPŘ zahrnuje kromě přestupků, tak jak byly upraveny v zákoně 200/1990 Sb. o přestupcích také tzv. jiné správní delikty, přičemž za správní delikt se obecně považuje „*protiprávní jednání odpovědné osoby, jehož znaky jsou uvedeny v zákoně a s nímž zákon spojuje hrozbu trestu ukládaného správním orgánem*“.¹³⁷

Jak bylo naznačeno v úvodu této podkapitoly, odborná literatura považuje pojem správní delikt za pojem nadřazený; přestupky společně se správními disciplinárními delikty a tzv. pořádkovými správními delikty považuje v současném českém právu za typické druhy správních deliktů;¹³⁸ „*přestupky jsou v našich podmínkách tradičně vnímány, a také právně upravovány, jako součást soustavy či systémů tzv. správních deliktů, a odpovědnost za jejich spáchání je taktéž tradičně vnímána jako správněprávní odpovědnost*“.¹³⁹

ZOPŘ zachoval formální oddělenost správních disciplinárních deliktů (kárných provinění), pořádkových deliktů (např. porušení procesní povinnosti trestané pořádkovou pokutou) a platebních deliktů (např. neuhrazení daně); tyto tzv. hraniční (nepravé) správní delikty jsou nadále upravovány ve zvláštních zákonech.¹⁴⁰ Souhrnně přestupek ve smyslu ZOPŘ podle výkladu odboru legislativy Ministerstva vnitra ČR zahrnuje: a) přestupky fyzických osob, na které se dosud vztahoval zákon č. 200/1990 Sb., b) správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob, c) jiné správní delikty fyzických osob. Naproti tomu se zákon č. 250/2016 Sb. nevztahuje na správní disciplinární delikty, správní

¹³⁶ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 52.

¹³⁷ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 33.

¹³⁸ Tamtéž, s. 38.

¹³⁹ FRUMAROVÁ, K. a kolektiv. *Správní trestání*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 400 s. ISBN 978-80-7502-250-9, s. 22.

¹⁴⁰ VILDOVÁ, I., ERBSOVÁ, H. *Nové přestupkové zákony (aneb co nás čeká a nemine v okurkové sezóně)*. [online]. ePrávo, 2017 [cit. 15.11.2018]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nove-prestupkove-zakony-aneb-co-nas-ceka-a-nemine-v-okurkove-sezone-105644.html?mail>

pořádkové delikty a delikty proti platební disciplíně (platební delikty)¹⁴¹ (srov. výše názor Jemelky). Vzhledem k omezeným možnostem této diplomové práce se nebudu blíže zabývat dalšími specifickými náležitostmi právní úpravy přestupku, k nimž se řadí pokračování v přestupku (§ 7 ZOPŘ; nutno odlišit od opakovaného spáchání přestupku), trvajících přestupek (§ 8 ZOPŘ) či hromadný přestupek (§ 10 ZOPŘ). Jen na okraj uvádím, že v případě trvajících přestupků se dobou spáchání přestupku rozumí okamžik ukončení protiprávního jednání, resp. odstranění protiprávního stavu. V případě pokračujících přestupků je přestupek ukončen spácháním posledního dílčího útoku, z něhož se pokračující delikt skládá.¹⁴²

Ve zbylé části druhé kapitoly se zaměřím na čtyři základní znaky charakterizující skutkové podstaty přestupku, tj. objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka, přičemž dva posledně jmenované atributy budou představeny se zřetelem na odpovědnost právnické osoby za přestupek.

2.2 Skutková podstata přestupku se zřetelem na právnické osoby

Skutková podstata přestupků je v ZOPŘ vymezena jako souhrn typových znaků, které vyjadřují jednak typovou škodlivost daného druhu přestupku pro společnost, a současně znaky, jimiž se od sebe jednotlivé přestupky odlišují.¹⁴³ Přestupek právnické osoby lze tedy vymežit jako takové protiprávní jednání právnické osoby, jehož znaky jsou stanoveny v zákoně č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, za které ukládá správní orgán správní trest stanovený tímto zákonem;¹⁴⁴ „*k uplatnění odpovědnosti za správní delikt právnické osoby je nutné, aby jednání naplňovalo, jak obecné znaky (protiprávnost jednání, existence odpovědné osoby, trestnost stanovená zákonem), tak znaky některé konkrétní skutkové podstaty uvedené ve zvláštním zákoně*“.¹⁴⁵ V rámci správněprávní odpovědnosti je právnické osobě ukládán trest i za to, že

¹⁴¹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Průvodce zákonem č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*. 2. doplněná verze, aktualizovaná ke dni 19. ledna 2018. Praha: Ministerstvo vnitra 2018. 88 s. ISBN neuváděno, s. 12.

¹⁴² BOHADLO, D., POTĚŠIL, L., POTMĚŠIL, J. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 220 s. ISBN 978-80-7400-413-1, s. 43.

¹⁴³ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 81.

¹⁴⁴ HENDRYCH, D. a kolektiv. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1, s. 317.

¹⁴⁵ 4 As 28/2006, Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. [online]. Zákony.cz, 2006 [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2007/2901/judikat-nss-4-As-28-2006-spravni-trestani-objektivni-odpovednost-objektivni-stranka-deliktu-objektivni-odpovednost-pravni-GNSS20073055/>

osoby odpovědné za její fungování a řízení nezajistily splnění povinností, které jsou právníkům osobám ukládány českým právním řádem.¹⁴⁶

Frumarová a kol. ke skutkové podstatě přestupků v českém právním řádu uvádí, že již záhy po zahájení prací na návrhu ZOPŘ bylo rozhodnuto rezignovat na vytvoření zcela komplexní právní úpravy, která by zahrnovala kromě obecné části a části upravující řízení o přestupcích i zvláštní část. Tento úkol se při vědomí množství skutkových podstat správních deliktů a množství zákonů, ve kterých jsou obsaženy jevil jako „nadhledkový“, neboť by značil převést všechny skutkové podstaty dosavadních přestupků i jiných správních deliktů do jednoho zákona.¹⁴⁷ ZOPŘ tedy neobsahuje zvláštní část, konkrétní skutkové podstaty přestupků jsou upraveny ve zvláštních zákonech, stanovujících příslušné právní povinnosti. Jedná se až o 200 zákonů, zbylé upravuje zvláštní zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, které nejsou regulovány v jiných zákonech a vyskytují se především na různých úsecích veřejné správy. Skutkové podstaty přestupků jsou tedy upraveny v sankčních ustanoveních zvláštních zákonů, které upravují výkon státní správy na jednotlivých úsecích. Důvodem je podle Chalupové skutečnost, že skutkové podstaty přestupků jsou obvykle založeny na porušení povinností stanovených těmito zvláštními zákony.¹⁴⁸

Každá skutková podstata přestupku je vymezena čtyřmi základními skupinami znaků, mezi něž se řadí objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka, přičemž součástí skutkové podstaty nejsou protiprávnost, společenská škodlivost ani obecné znaky odpovědnosti.¹⁴⁹

2.2.1 Objekt přestupku

Objektem přestupku jsou společenské vztahy (zájmy, hodnoty), které jsou chráněny zákonem a vůči nimž směřuje pachatelovo jednání. Chráněnými jsou zpravidla abstraktní hodnoty jako je bezpečnost, pořádek, majetek a další entity, které nemají nějaký reálný předmět.¹⁵⁰ Objektem skutkové podstaty přestupku je

¹⁴⁶ SLABÝ, A., ŠKODA, J. VAVERA, F. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich* 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 475 s. ISBN 978-80-7380-683-5, s. 113.

¹⁴⁷ FRUMAROVÁ, K. a kolektiv. *Správní trestání*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 400 s. ISBN 978-80-7502-250-9, s. 17.

¹⁴⁸ CHALUPOVÁ, T. *Nový přestupkový zákon*. [online]. Právní prostor, 2016 [cit. 2018-11-15]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/novy-prestupkovy-zakon>

¹⁴⁹ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 82.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 83.

tedy vymezený společenský zájem, k jehož porušení nebo ohrožení¹⁵¹ mělo dojít a který je základem pro jeho kvalifikaci v jiném zákoně. To, co je míněno chráněným zájmem, uvádí ZOPŘ explicitně mj. v ustanovení § 27 odstavec 1, upravující přípustné riziko jakožto okolnost vylučující protiprávnost. Pokud se někdo dopustí takového jednání, jímž poruší nebo ohrozí zájem chráněný zákonem, avšak toto jednání činí v souladu s dosaženým stavem poznání a informacemi, které měl k dispozici v době svého rozhodování o dalším postupu, zároveň toto jednání vykonává v rámci svého zaměstnání (povolání, postavení, funkce nebo v rámci svého předmětu činnosti) a jedná se o společensky prospěšnou činnost, není čin jinak klasifikovaný jako přestupek přestupkem. Za touto složitou formulací se skrývá situace, kdy se jedinec dopouští rizikového jednání např. při zavádění nové techniky nebo při zkoušení nových výrobků, a to v rámci společensky prospěšné činnosti, jež musí být prováděna během výkonu svého povolání (funkce, postavení).¹⁵² S ohledem na výše prezentovanou konstrukci odpovědnosti právnických osob za protiprávní jednání je zřejmé, že výše uvedené ustanovení se právnických osob bytostně týká.

Právní teorie¹⁵³ rozlišuje podle stupně obecnosti objekty přestupku na:

- a) Obecný objekt – jako obecný objekt může být chápána např. ochrana osobnosti člověka, ochrana majetku právnických osob nebo zájem na řádném výkonu veřejné správy. Příkladem přestupku ohrožujícím obecný zájem na řádném výkonu veřejné správy může být deliktní jednání právnické osoby proti ustanovení § 2 odstavec 3 písmeno a) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích – právnická osoba se dopustí přestupku tím, že správnímu orgánu¹⁵⁴ uvede nesprávný nebo neúplný údaj

¹⁵¹ Zákonem chráněný zájem může být totiž přestupkem jednak porušen (tzv. poruchový přestupek, který znamená již přímý zásah objektu přestupku) nebo ohrožen (tzv. ohrožovací přestupek, který znamená vyvolání stavu, který představuje pro objekt přestupku hrozbu jeho poruchy neboli stav nebezpečí). JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 348.

¹⁵² KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3.

¹⁵³ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 348.

¹⁵⁴ Správním orgánem je míněn orgán výkonné moci, orgán územních samosprávných celků či právnická nebo fyzická osoba, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy. JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 985-986.

(a to i v čestném prohlášení) anebo správnímu orgánu požadovaný údaj zatají.

- b) Skupinový (druhový) objekt – tento objekt tvoří skupinu příbuzných zájmů náležejících do jedné oblasti, které lze zpravidla určit z předmětu právní úpravy konkrétního zákona. Jedná se např. o přestupky fyzických osob na úseku školství podle zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona v platném znění, kdy je v ustanovení § 182a chráněným zájmem řádná výchova dětí a mládeže.¹⁵⁵ Právnická osoba může ohrozit chráněný společenský (skupinový) zájem v oblasti ochrany před zneužíváním alkoholu a jiných návykových látek. Přestupky právnických osob v této oblasti upravuje ustanovení § 36 zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (ZOZ). Např. školská právnická osoba zřízená v intencích ustanovení § 124 a 125 školského zákona (nebo škola či školské zařízení zřizované jako příspěvkové organizace obcí nebo krajem jako samostatné právnické osoby) se podle § 36 odstavec 5 písmeno a) ZOZ dopustí přestupku tím, že nevyzve osobu, „*kteřá nedodržíje zákaz kouření nebo používání elektronické cigarety na místě, na němž je kouření nebo používání elektronické cigarety zakázáno, aby v tomto jednání nepokračovala nebo aby prostor opustila*“.¹⁵⁶
- c) Individuální objekt – musí vyplývat z jednotlivé skutkové podstaty, například ochrana životního prostředí. V ustanovení § 88 odstavec 1 a 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů jsou stanoveny přestupky, kterých se na tomto úseku dopustí právnická osoba (např. poškodí součást přírody ve zvláště chráněném území, poškodí nebo zničí památný strom ad.).¹⁵⁷

¹⁵⁵ Ustanovení § 182a zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona ve znění účinném od 1. 9. 2018. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, 2018 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-9-2018>

¹⁵⁶ Ustanovení § 36 odstavec 5 písmeno a) zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sběrka zákonů a sbírka mezinárodních smluv, 2017 [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=65/2017&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

¹⁵⁷ Ustanovení § 88 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sběrka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=114/1992&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

2.2.2 Objektivní stránka přestupku

Objektivní stránka přestupku je charakterizována třemi obligatorními znaky, mezi něž patří:¹⁵⁸

- 1) Jednání – může spočívat v konání (tzv. komisivní přestupky) nebo relevantní nečinnosti či opomenutí (tzv. omisivní přestupky), popřípadě v kombinaci těchto způsobů jednání. Způsob jednání je pak v jednotlivých skutkových podstatách vymezen různě, může být vyjádřen v obecnější rovině (např. podle ustanovení § 19j odstavec 1 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování politických stran a hnutí, ve znění pozdějších předpisů, se právnická osoba, která žádá o provedení platební transakce ve prospěch nebo k tíži zvláštního účtu, dopustí přestupku tím, že neuvede v platebním příkaze účel platební transakce),¹⁵⁹ nebo může být uveden explicitně (například podle § 14a odstavec 1 písmeno b) zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů, se přestupku dopouští právnická osoba, která jakožto svolavatel shromáždění pořádá shromáždění, které je na základě zákona nebo rozhodnutí úřadu zakázáno).¹⁶⁰
- 2) Následek – spočívá v porušení (poruchový přestupek) nebo ohrožení (ohrožovací přestupek) chráněných hodnot zájmů. Příkladem poruchového přestupku jsou přestupky právnické osoby proti pořádku ve státní správě a územní samosprávě (podle ustanovení § 4 odstavec 1 a 2 zákona 251/2016 Sb., o některých přestupcích, se právnická osoba dopustí přestupku tím, že poruší povinnost stanovenou v nařízení nebo obecně závazné vyhlášce obce nebo kraje),¹⁶¹ příkladem ohrožovacího přestupku jsou přestupky podle § 52 odstavec 1 až 11 zákona č. 266/1994 Sb., o drahách ve znění pozdějších předpisů (např. podle § 52 odstavec 1 písmeno d) se právnická osoba dopustí přestupku tím, že použije

¹⁵⁸ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 84-87.

¹⁵⁹ Ustanovení § 19j odstavec 1 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování politických stran a hnutí, ve znění pozdějších předpisů. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sběrka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=424/1991%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

¹⁶⁰ Ustanovení § 14a § odstavec 1 písmena b) zákona č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sběrka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=84/1990%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

¹⁶¹ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 1001-1003.

k provozování drážní dopravy drážní vozidlo bez platného průkazu způsobilosti nebo v technickém stavu, který neodpovídá schválené způsobilosti).¹⁶²

- 3) Příčinný vztah (souvislost) mezi jednáním a následkem – nezbytným předpokladem k tomu, aby subjekt, tedy i právnická osoba mohla být uznána odpovědným za přestupek, je existence příčinné souvislosti mezi jednáním/opomenutím právnické osoby a následkem. Pokud by vztah příčinné souvislosti neexistoval, právnická osoba by se přestupku nedopustila; např. pokud by statutární orgán právnické osoby na soukromé oslavě porušil noční klid, nelze toto jednání samozřejmě přičítat právnické osobě.¹⁶³ Fakultativními znaky určování příčinné souvislosti (jež je mnohdy obtížnou záležitostí vyžadující často hlubší znalosti a vypracování znaleckého posudku) jsou zejména, místo, čas a způsob spáchání přestupku.¹⁶⁴ Níže uvádím několik příkladů:

a) místo – přestupek právnické osoby podle ustanovení § 79 odstavec 2 písmeno p) zákona č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě, lze spáchat pouze na námořním plavidle; právnická osoba se dopustí přestupku tím, že použije námořní plavidlo nebo umožní jeho použití k neoprávněné přepravě drog, psychotropních látek, zbraní, výbušnin nebo otroků;¹⁶⁵

b) čas – právnická osoba podle výše uvedeného zákona o námořní plavbě (§ 79 odstavec 1 písmeno b)) se dopustí přestupku tím, že jako držitel akreditace neoznámí ve stanovené lhůtě Úřadu změny plánu výuky a výcviku nebo seznamu osob provádějících výuku a výcvik;¹⁶⁶

c) způsob spáchání přestupku – právnická osoba se podle ustanovení § 54 odstavec 1 písmeno e) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů, dopustí přestupku tím, že nesplní opatření uložená rozhodnutím orgánu státní správy lesů vydaným podle tohoto zákona,

¹⁶² Ustanovení § 52 odstavec 1 písmeno d) zákona č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv. [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=266/1994&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

¹⁶³ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 43.

¹⁶⁴ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 87.

¹⁶⁵ Ustanovení § 79 odstavec 2 písmeno p) zákona č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=61/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

¹⁶⁶ Tamtéž.

nebo podle písmena b) dotčeného ustanovení provádí činnosti v lese nepovolené nebo zakázané.¹⁶⁷

2.2.3 Subjekt přestupku

V publikaci Bursíkové a kol. je uveden nástin teoretických východisek právní subjektivity právnických osob na poli soukromého práva.¹⁶⁸ Knapp skutečnost, že jednání právnické osoby je fikcí, formuluje tak, že o způsobilosti k právnímu jednání právnických osob není možno hovořit, neboť vždy se jedná o způsobilost k právnímu jednání konkrétní fyzické osoby za právnickou osobu jednající.¹⁶⁹ Jak ve své práci uvádí Bohuslav, deliktní odpovědnost právnických osob není konformní se zásadami *societas delinquere non potest a societas puniri non potest*, tedy zásadami, podle kterých společnost, právnická osoba, nemůže spáchat trestný čin a nemůže být potrestána.¹⁷⁰ Ruban v této souvislosti upozorňuje, že v případě, kdy jsou za „subjekt práva označeny entity neschopné vlastní vůli utvořit či projevit, musí u nich být pro právo nutně vytvořena fikce, na jejímž základě jiné entity (touto vlastností nadány) vůli entit prvých konstituují či ji projevují za ně, nebo jejich jménem“.¹⁷¹ Jak uvádí Dvořák, v důsledku uplatnění fikční teorie právnických osob ztratilo v hmotném právu význam dosavadní rozlišování mezi jednáním „jménem“ právnické osoby a jednáním „za“ právnickou osobu. I v případě jednání členů statutárního orgánu právnické osoby platí, že jde o zastoupení právnické osoby. „Jinými slovy, právnická osoba nemůže činit právní jednání jinak než prostřednictvím zástupce.“¹⁷² Člen statutárního

¹⁶⁷ Ustanovení § 54 odstavec 1 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a změně některých předpisů (lesní zákon). [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=61/2000%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

¹⁶⁸ V této souvislosti je vhodné uvést názor Matese a Severy, že i za porušení předpisů veřejného práva může vzniknout odpovědnost soukromoprávní povahy, újmy, která je sankcionována metodami vlastními pro oblast soukromého práva. Autoři dodávají, že posouzení této otázky není kruciólní, neboť rozdíly mezi oběma sférami práva se již dávno začaly stírat, a to tím spíše, že v jednom právním předpisu mohou být obsaženy normy práva soukromého i veřejného (srov. poznámka pod čarou 22). MATES, P., SEVERA, J. *Odpovědnost státu za výkon veřejné moci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. 176 s. ISBN 978-80-7502-021-5, s. 12-13.

¹⁶⁹ In: BURSÍKOVÁ, L. SVOBODA, T., BENÁK, J. a kolektiv. *Právnické osoby veřejného práva z perspektivy veřejnoprávní a soukromoprávní*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 144 s. SBN 978-80-210-7774-4, s. 14.

¹⁷⁰ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 206 s. ISBN 978-80-7380-473-2, s. 23.

¹⁷¹ RUBAN, R. K právní subjektivitě, povaze a jednání právnických osob. *Časopis pro právní vědu*, 2013; roč. XXI, č. 3, s. 388-397, citace ze strany 390. ISSN 1210-9126.

¹⁷² DVOŘÁK, B. K problematice procesního jednání právnických osob. *Právní rozhledy 2016*; roč. 24 (č. 17), s. 588-590. ISSN 1210-6410.

orgánu, prokurista, zaměstnanec či zmocněnec jsou zástupci právnické osoby, nikoli nástrojem přímého jednání právnické osoby.¹⁷³

V návaznosti na výše uvedené nastoluje Bursíková a její spoluautoři publikace zásadní otázku rozsahu právní subjektivity právnických osob. Uvádí, že odborná veřejnost dospěla k závěru, že právnické osoby jsou nadány tzv. speciální subjektivitou, která v komparaci s právní subjektivitou fyzických osob vyjadřuje omezenost právní subjektivity, a to s ohledem na specifické zájmy, které daná právnická osoba sleduje a realizuje. Bývá rozlišována dvojí speciální subjektivita právnických osob: I) legální – myšleno je omezení subjektivity provedené cestou zákonného aktu nebo jiného pramene práva; II) statutární – pozitivní vymezení subjektivity právnické osoby zasazené do typového rámce speciální subjektivity legální je provedeno konkrétním zřizovacím aktem konkrétní právnické osoby. Ovšem u právnických osob veřejného práva nemá rozlišování této dvojí speciální subjektivity smyslu, „*neboť rozsah subjektivity konkrétní POVP je vymezen v příslušném aktu veřejné moci, kterým určitá POVP vzniká*“.¹⁷⁴

Jak jsem uvedl v úvodu první kapitoly v odstavci 2 daného ustanovení § 20 ZOPŘ jsou taxativně uvedeny osoby, jejichž jednání je přičitatelné právnické osobě z hlediska správního deliktu; taxativnost výčtu způsobuje, že jednání osoby nespádající do níže uvedeného okruhu osob nebude mít pro vznik odpovědnosti za přešůpek význam. Zopakujme, že mezi tyto osoby patří: a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, b) jiný orgán právnické osoby nebo jeho člen (např. vykonávající v jejím rámci kontrolní činnost), c) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění úkolů vyplývajících z tohoto postavení, d) fyzická osoba plnící úkoly právnické osoby (např. zaměstnanec jednající na základě pokynu nadřízeného zaměstnance), e) fyzická osoba, kterou právnická osoba používá při své činnosti (zejména na základě smlouvy), f) fyzická osoba, která za právnickou osobu jednala, jestliže právnická osoba výsledku takového jednání využila. Z formulace písmene f) vyplývá, že jednající fyzická osoba však nemusí být vždy v konkrétním vztahu s právnickou osobou. Jedná se o situaci, kdy právnická osoba využije výsledku jednání „cizí“ fyzické osoby, jež spáchá

¹⁷³ KRTOUŠOVÁ NOVOTNÁ, M. Následky konfliktu zájmů člena statutárního orgánu právnické osoby jako zástupce a právnické osoby jako zastoupeného. *Právní rozhledy* 2016; roč. 24 (č. 19), s. 649-686. ISSN 1210-6410.

¹⁷⁴ BURSÍKOVÁ, L. SVOBODA, T., BENÁK, J. a kolektiv. *Právnické osoby veřejného práva z perspektivy veřejnoprávní a soukromoprávní*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 144 s. SBN 978-80-210-7774-4, s. 14.

přestupek. V tomto případě pak právnická osoba za tento přestupek odpovídá, a tento přestupek „cizí“ fyzické osoby je právnické osobě přiřitatelný.¹⁷⁵

Jednáním osob spadajících do výše uvedeného okruhu pak fakticky dochází k naplnění skutkové podstaty přestupku, za který odpovídá právnická osoba. V důvodové zprávě k přestupkovému zákonu se k výše uvedenému výčtu osob uvádí, že při formulaci tohoto ustanovení se vychází z dosavadní praxe posuzování odpovědnosti právnických osob v oblasti správního trestání.¹⁷⁶ ZOPŘ dále stanoví, že za porušení právní povinnosti uložené právnické osobě se považuje též porušení právní povinnosti uložené organizační složce nebo jinému útvaru, který je součástí právnické osoby, například pobočka závodu podle § 503 NOZ¹⁷⁷ (detailněji k subjektu viz kapitoly 3 a 4).

Zvláštní subjekt

Ustanovení § 20 odstavec 3 ZOPŘ zakotvuje zvláštní subjekt přestupku v podobě zvláštní vlastnosti, způsobilosti či postavení pachatele který je právnickou osobou. V obecné rovině je zvláštní subjekt přestupku upraven v ustanovení § 12 ZOPŘ. Jestliže ke spáchání přestupku zákon vyžaduje zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele, může být pachatelem nebo spolupachatelem pouze ten, kdo požadovanou vlastnost, způsobilost nebo postavení má. Právnická osoba se dopustí přestupku, pokud protiprávní činností poruší speciální povinnosti spojené s provozováním podnikatelské činnosti určitého druhu. Jinými slovy, pachatelem ani spolupachatelem přestupku pak nemůže být právnická osoba, která tyto povinnosti nemá a nemůže je tedy ani porušit.¹⁷⁸

Příkladem zvláštního subjektu přestupku je např. dopravce v linkové dopravě (právnická osoba, již byla k této činnosti udělena licence), nebo stavebník (právnická osoba, které bylo vydáno stavební povolení). I v těchto případech právnická osoba jedná při výkonu své činnosti fyzickými osobami (např. řidič

¹⁷⁵ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 44.

¹⁷⁶ In: SLABÝ, A., ŠKODA, J. VAVERA, F. *Zákon o odpovědnosti za přestupky*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 475 s. ISBN 978-80-7380-683-5, s. 114.

¹⁷⁷ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 160.

¹⁷⁸ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 104.

autobusu dopravce v linkové dopravě).¹⁷⁹ ZOPŘ současně stanoví, že těmito zvláštní faktory nemusí disponovat fyzická osoba nadaná přičitatelností; ZOPŘ vychází z konstrukce podle § 114 odstavec 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Jinými slovy, pro „*odpovědnost právnické osoby za přešupek postačí, pokud zvláštní vlastnost, způsobnost nebo postavení pachatele, pokud je jiným zákonem vyžadována, bude mít pouze samotná právnická osoba, a nikoliv fyzická osoba, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě*“.¹⁸⁰ V opačném případě by se totiž podle Matese prakticky odpovědnost mnohdy vůbec nemohla realizovat.¹⁸¹

Subjektivní stránka

O subjektivní stránce přešupku pojednám samostatně v kapitole třetí, zaměřené na komparaci odpovědnosti za přešupky u právnické a fyzické osoby a v kapitole čtvrté, srovnávající odpovědnost právnické osoby za trestný čin a přešupek.

2.3 Spolupachatelství a nepřímé pachatelství

V případě, že přešupek spáchají dvě osoby, z nichž alespoň jedna z nich je osoba právnická, dochází k situaci, kdy každá z těchto osob je za přešupek odpovědná jako by ho spáchala sama (§ 11 odstavec 2 ZOPŘ).¹⁸² Ke spolupachatelství, tak jak je konstruováno u fyzických osob, není brán zřetel. Vzhledem ke skutečnosti, že u právnických osob není požadováno zavinění (detailněji viz kapitola 3), postupuje se v případě spolupachatelství shodně jako např. v případě pokusu, což znamená, že úmysl musí být dán u fyzické osoby, která za právnickou osobu jedná.¹⁸³ Jediným znakem spolupachatelství je u právnické osoby společné jednání, které může být jak současně probíhající, tak i na sebe navazující. Právnická osoba jakožto spolupachatel za přešupek odpovídá jako by jej spáchala sama. O spolupachatelství se nejedná v případě tzv. souběžného pachatelství, kdy pachatelé sice útočí na stejný předmět útoku,

¹⁷⁹ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 44.

¹⁸⁰ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich. Zákon o některých přešupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 162.

¹⁸¹ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 93.

¹⁸² JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich. Zákon o některých přešupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 161.

¹⁸³ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 94.

avšak nemají společný cíl. V takovém případě je jejich odpovědnost posuzována samostatně.¹⁸⁴

Nepřímé pachatelství zakotvuje ZOPŘ, jak pro osobu fyzickou (§ 13 odst. 2), tak i pro osobu právnickou. Nepřímé pachatelství právnické osoby vymezuje ZOPŘ v ustanovení § 20 odst. 5. Jedná se o situaci, kdy není přešupek spáchán právnickou osobou (fyzickou osobou nadanou přičitatelností), nýbrž prostřednictvím jiné osoby. ZOPŘ stanoví, že touto jinou osobou (tedy nepřímým pachatelem neboli tzv. živým nástrojem) může být jiná právnická osoba nebo jiná fyzická osoba. K podmínkám uplatnění tohoto ustanovení patří: a) „živé nástroje“ nejsou za přešupek odpovědné (např. fyzické osoba z důvodu věku, právnická osoba z důvodu nedostatku zvláštní způsobivosti apod.); b) u fyzické osoby musí být tato osoba odlišná od fyzické osoby nadané přičitatelností; „pokud se týká fyzické osoby, musí jít o takovou, jejíž jednání za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby není přičitatelné právnické osobě“.¹⁸⁵ V těchto případech odpovídá sama právnická osoba, která uvedených osob užila ke spáchání přešupku.

2.4 Odpovědnost právnické osoby za přešupky v dalších případech

ZOPŘ v ustanoveních § 20 odstavec 4 písmeno a), b), c) předpokládá, že k protiprávnímu jednání a k naplnění znaků přešupku může dojít i v případě, kdy přešupek byl spáchán: a) před vznikem právnické osoby, b) v případě, kdy u vzniklé právnické osoby soud rozhodl o neplatnosti vzniku, c) pokud právní jednání, které mělo založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, bylo neplatné nebo neúčinné. V těchto případech se odpovědnost právnické osoby za přešupek posuzuje stejně jako podle ustanovení § 20 odstavec 1 až 3.¹⁸⁶

¹⁸⁴ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich. Zákon o některých přešupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 177.

¹⁸⁵ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 93.

¹⁸⁶ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich a zákon o některých přešupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 138.

Tato konstrukce byla v ZOPŘ zvolena z důvodu, že by uvedené situace mohly právnické osoby zneužívat a vyhýbat se tak odpovědnosti za přestupek.¹⁸⁷

Ustanovení týkající se vzniku právnické osoby byla prezentována v kapitole první. Krátce zopakují, že podle § 126 NOZ vzniká právnická osoba zápisem do veřejného rejstříku nebo vzniká dnem nabytí účinnosti zákona, na jehož základě vznikla. Z hlediska odpovědnosti právnické osoby za přestupek v období před vznikem této právnické osoby je důležité ustanovení § 127 NOZ určující, že za právnickou osobu lze jednat jejím jménem již před jejím vznikem (srov. podkapitola 1.4.1). Mates v souvislosti s odpovědností právnické osoby za přestupek před jejím vznikem (viz § 20 odstavec 4 písmeno a)) uvádí, že ZOPŘ přináší tzv. širší koncepci odpovědnosti, která prolamuje zásadu, že přestupku se může dopustit jen právnická osoba, která již vznikla a existuje v souladu se zákonem.¹⁸⁸

ZOPŘ stanoví další dvě okolnosti širší koncepce odpovědnosti právnické osoby za přestupek, tedy případy, kdy je právnická osoba za přestupek odpovědná:

- Právnická osoba vznikla, ale soud rozhodl o neplatnosti právnické osoby – neplatnost právnické osoby je upravena v § 133 NOZ, který taxativně vymezuje důvody neplatnosti (např. absence zakladatelského právního jednání; zakladatelské jednání nemá náležitosti nezbytné pro právní existenci právnické osoby; právnickou osobu založilo méně osob než je potřeba ad.).
- Právní jednání, které mělo založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, je neplatné nebo neúčinné – obecně je neplatnost právních jednání upravena v NOZ; v § 580 NOZ jsou uvedeny hlavní důvody neplatnosti právního jednání (příčí se dobrým mravům; odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje; takové právní jednání, podle něhož má být plněno něco nemožného).¹⁸⁹

V následující části se zaměřím na okolnosti, za kterých zákon právnickou osobu odpovědnosti za přestupek zproští nebo tato odpovědnost zanikne.

¹⁸⁷ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 45.

¹⁸⁸ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 92-93.

¹⁸⁹ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 140.

2.5 Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přešupek

Jako případ, kdy není právnická osoba za přešupek odpovědná, zákon o přešupcích uvádí situaci, že se právnická osoba své odpovědnosti zproščí. Zproščí je upraveno v § 21 odstavec 1 ZOPŘ stanovující, že právnická osoba za přešupek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přešupku zabránila. Tato formulace odpovídá konstrukci objektivní, nikoli absolutní odpovědnosti (která platila do přijetí ZOPŘ)¹⁹⁰ právnických osob za přešupek;¹⁹¹ právnické osoby tak mají možnost se vyvinut z odpovědnosti za přešupek (liberace). Černý uvádí, že do přijetí ZOPŘ „přístup správních orgánů a judikatura k možnosti liberace u správních deliktů právnických osob byly velmi přísné, fakticky omezující liberaci především na zásahy vyšší moci“.¹⁹² Liberační důvod je vymezen v ZOPŘ obecně (tedy ustanovení, kdy právnická osoba za přešupek neodpovídá; § 76 odstavec 1 písmeno a), § 86 odstavec 1 písmeno a) ZOPŘ), přičemž ve zvláštních zákonech může být liberační důvod upraven podrobně; ZOPŘ tedy připouščí možnost, aby právnická osoba objektivními skutečnostmi prokázala, že nemohla zabránit spáchání přešupku.¹⁹³

Požadované vynaložení veškerého úsilí musí právnická osoba prokázat v rámci správního práva procesního, tedy v řízení o přešupku. Při aplikaci liberačního důvodu je tedy nutné, aby sama obviněná právnická osoba aktivně prokazovala, tedy předkládala nejen tvrzení, ale i důkazy k tomu, co všechno učinila, aby přešupku zabránila.¹⁹⁴ Jak uvádí Kočí, forma prokázání záleží na právnické osobě, zpravidla postačí předložení listinného důkazu, nebo zajištění

¹⁹⁰ ČERNÝ, P. Zproščí odpovědnosti právnické osoby za přešupek. In: POTĚŠIL, L., HEJČ, D., VALDHANS, J. (eds.) *Dny práva 2017 – Days of Law 2017. Část VIII. Odpovědnost za přešupky podle nové právní úpravy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2018, svazek č. 619. ISBN 978-80-210-8955-6, s. 7-17.

¹⁹¹ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 46.

¹⁹² ČERNÝ, P. Zproščí odpovědnosti právnické osoby za přešupek. In: POTĚŠIL, L., HEJČ, D., VALDHANS, J. (eds.) *Dny práva 2017 – Days of Law 2017. Část VIII. Odpovědnost za přešupky podle nové právní úpravy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2018, svazek č. 619. ISBN 978-80-210-8955-6, s. 7-17.

¹⁹³ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich a zákon o některých přešupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 144.

¹⁹⁴ ČERNÝ, P. Zproščí odpovědnosti právnické osoby za přešupek. In: POTĚŠIL, L., HEJČ, D., VALDHANS, J. (eds.) *Dny práva 2017 – Days of Law 2017. Část VIII. Odpovědnost za přešupky podle nové právní úpravy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2018, svazek č. 619. ISBN 978-80-210-8955-6, s. 7-17.

svědecké výpovědi.¹⁹⁵ Z důkazů předložených právnickou osobou však musí vyplývat, že právnická osoba vyvinula úsilí, aby přestupku zabránila. Vynaložení veškerého úsilí je vždy nutné posuzovat objektivně, a nikoli subjektivně, vyvinění se z odpovědnosti proto nebude dopadat na případy subjektivních potíží na straně právnické osoby, např. nedostatek zaměstnanců, nedodržení smluvních podmínek při realizaci podnikatelské činnosti, špatná finanční situace, druhotná platební neschopnost, nedostatek příslušného souhlasu ad.¹⁹⁶ Ke zproštění se objektivní odpovědnosti ovšem nedojde dále jen z toho důvodu, že „*se pachatel jiného správního deliktu protiprávního jednání dopustil v dobré víře (NSS 5 A 110/2001), ani odkazem na smluvní ujednání či odkazem na porušení povinnosti ze strany smluvního partnera (NSS 1 As 112/2010)*“.¹⁹⁷

Odstavec 2 § 21 ZOPŘ zakotvuje omezení liberačního důvodu tím, že vyjmenovává případy, za nichž se právnická osoba odpovědnosti za přestupek zprostit nemůže. Jedná se o situace: a) kdy ze strany právnické osoby nebyla vykonávána povinná nebo potřebná kontrola nad fyzickou osobou nadanou přičitatelností; b) nebyla učiněna nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení přestupku. Jak uvádí Kočí, kontrolu by měla právnická osoba zajišťovat především v rámci výkonu pracovněprávních vztahů v podobě kontroly nadřízeným zaměstnancem a současně by právnická osoba měla mít zajištěn takový kontrolní systém, který kontrolu zajistí i nad činností jiných fyzických osob, které nejsou zaměstnanci právnické osoby, ale jejich jednání je přičitatelné právnické osobě; autor jako příklad uvádí pravidelnou kontrolu nad činností osoby zmocněné jednat za právnickou osobu jako zástupce.¹⁹⁸ V čem však spočívá povinná nebo potřebná kontrola (tedy obsah kontroly) a zda byla ze strany právnické osoby dostatečně zabezpečena (tedy např. frekvence kontrol), musí posoudit správní orgán v průběhu řízení.¹⁹⁹

¹⁹⁵ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 46.

¹⁹⁶ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 144.

¹⁹⁷ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 177.

¹⁹⁸ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 47.

¹⁹⁹ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 145.

2.6 Zánik odpovědnosti právnické osoby za přestupek

Důvody zániku odpovědnosti za přestupek jsou materiální povahy. Komentáře k ZOPŘ shodně uvádějí, že postupem času zaniká škodlivost činu pro společnost, a tudíž i odpovědnost pachatele za spáchaný přestupek.²⁰⁰

Podle ustanovení § 29 písmeno c) ZOPŘ odpovědnost právnické osoby za přestupek zaniká trojím způsobem: a) uplynutím promlčecí doby, b) zánikem právnické osoby, nemá-li nástupce, c) vyhlášením amnestie. Uvedené důvody je nutno odlišit od okolností vylučujících protiprávnost, kdy se o přestupek vůbec nejedná. Z procesního hlediska je nutné rozlišovat dvě situace: 1) odpovědnost za přestupek zanikne před zahájením řízení o přestupku – správní orgán bez zahájení řízení věc usnesením odloží (§ 76 odst. 1 písmeno f) ZOPŘ); 2) odpovědnost za přestupek zanikla po zahájení řízení o přestupku – správní orgán řízení usnesením zastaví (§ 86 odst. 1 písm. h) ZOPŘ). Z tohoto obecného pravidla existují výjimky, zejména v případě odpovědnosti právního nástupce za přestupek (viz podkapitola 2.4). Jak uvádějí autoři komentáře k ZOPŘ, další důvody zániku odpovědnosti za přestupek mohou být stanoveny v jiném zákoně; jako příklad uvádějí ustanovení § 49 zákona č. 242/2016 Sb., celního zákona, „*kdy odpovědnost za přestupek také zaniká, jestliže jde o přestupek podle § 47 odst. 3 písm. b) a pachatel oznámil správci cla nesprávnost v jím podaném prohlášení nebo oznámení podle přímo použitelného předpisu Evropské unie a poskytl veškerou součinnost k opravě tohoto prohlášení nebo oznámení*“.²⁰¹

V dalším textu se s ohledem na téma práce nebudu detailně věnovat všem důvodům vedoucím k zániku odpovědnosti právnické osoby za přestupek. Krátce zmíním promlčecí lhůty a amnestii, detailněji se pak zaměřím na zánik právnické osoby v případě, že nemá nástupce. Odpovědnost právního nástupce právnické osoby za přestupek je pak pojednána v podkapitole 2.7.

2.6.1 Zánik odpovědnosti právnické osoby za přestupek uplynutím promlčecí doby a amnestií

V ustanovení § 30 stanoví ZOPŘ dvě varianty promlčecí doby. Základní promlčecí doba činí 1 rok, může být zvýšena na 3 roky v případě, pokud zákon

²⁰⁰ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 180.

²⁰¹ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 267.

stanoví za přestupek pokutu v sazbě, jejíž horní hranice je alespoň 100 000 Kč. Slabý k tomu uvádí, že délka promlčecí doby odstupňovaná na základě kritéria horní hranice sazby pokuty „*má vypovídat o vyšší typové závažnosti takového přestupku, jehož trestnost by na základě toho měla zaniknout za delší dobu než v případě „běžného“ přestupku. Vychází se z toho, že výše sazby pokuty má odrážet typovou závažnost protiprávního jednání označeného za přestupek.*“²⁰²

Ustanovení § 31 ZOPŘ stanoví běh promlčecí doby (promlčecí doba počíná běžet dnem následujícím po dni spáchání přestupku, přičemž tímto dnem rozumí zákon den, kdy došlo k ukončení jednání, kterým byl přestupek spáchán), § 32 ZOPŘ pak upravuje přerušení promlčecí doby.²⁰³

Vetešník k označení promlčecí doby uvádí, že vhodnějším pojmem by byla prekluze, neboť zaniká nárok státu na potrestání pachatele přestupku, tedy právo státu vyslovit vinu a uložit za spáchaný přestupek správní trest.²⁰⁴ Rovněž Mihalík k promlčecí době při zániku odpovědnosti za přestupek (ve vztahu k předchozí právní úpravě) uvádí, že i „*nadále se bude jednat o prekluzi, ke které je přihlíženo z úřední povinnosti, nemusí tedy být námitka promlčení dotčenou osobou uplatňována. Nové názvosloví tak může být poněkud matoucí, nicméně evidentně vychází z již zavedené terminologie, která je vlastní trestnímu právu.*“²⁰⁵

Odpovědnost právnické osoby za přestupek zaniká dále vyhlášením amnestie prezidenta České republiky; „*amnestii ve věcech přestupků uděluje prezident republiky*“²⁰⁶ (§ 104 odst. 1 ZOPŘ). Dle předchozího přestupkového zákona (č. 200/1990 Sb.; ve znění poslední novelizace zákonem č. 204/2015 Sb.) byla kompetence udělení amnestie za přestupky svěřena vládě ČR.²⁰⁷

²⁰² SLABÝ, A., ŠKODA, J. VAVERA, F. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 475 s. ISBN 978-80-7380-683-5, s. 136.

²⁰³ Ustanovení § 31 a 32 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=250/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²⁰⁴ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 269.

²⁰⁵ MIHALÍK, M. Zánik odpovědnosti za přestupek. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 10), s. 352-355. ISSN 1210-6410, s. 354.

²⁰⁶ Ustanovení § 104 odstavec 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=250/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²⁰⁷ BOHADLO, D., POTĚŠIL, L., POTMĚŠIL, J. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. 220 s. ISBN 978-80-7400-413-1, s. 42.

Jak v souvislosti s amnestií za přestupky uvádí Grygar, Ústava ČR výslovně neomezuje amnestii prezidenta republiky výlučně na amnestii trestněprávní.²⁰⁸ Dle ustanovení § 104 odst. 3 ZOPŘ nabývá amnestie účinnosti dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů. Od účinnosti ZOPŘ prezident Miloš Zeman amnestii na přestupky nevyhlásil.

2.6.2 Zánik odpovědnosti právnické osoby za přešupek zánikem právnické osoby

Platný občanský zákoník rozlišuje zrušení právnické osoby (§ 168 až 173 NOZ) a přeměnu právnické osoby (§ 174 až 184 NOZ). Zánik právnické osoby je upraven v ustanovení § 185 a 186 NOZ. Zrušení právnické osoby je podmínkou pro její zánik. Zrušení právnické osoby, jakožto první etapa směřující k zániku právnické osoby, má předepsané způsoby: 1) buď ten, kdo je k tomu oprávněn, může učinit právní jednání vedoucí ke zrušení právnické osoby; 2) anebo může být právnická osoba zrušena uplynutím doby.²⁰⁹ Osnova NOZ vychází z pravidla, že právnická osoba se obvykle zrušuje dobrovolně.²¹⁰ Konkrétně se dle ustanovení § 168 odst. 1 NOZ právnická osoba zrušuje těmito způsoby: a) právním jednáním, b) uplynutím doby, c) rozhodnutím orgánu veřejné moci nebo dosažením účelu, pro který byla ustavena, d) z dalších důvodů stanovených zákonem. V odstavci 2 dotčeného ustanovení pak zákon umožňuje příslušnému orgánu (srov. kapitola 1) dobrovolné zrušení právnické osoby.

Dohodou, tedy nejobecnějším právním jednáním, dojde ke zrušení právnické osoby všude tam, kde zrušení nenáleží do působnosti nejvyššího orgánu právnické osoby. Dalším právním jednáním, jímž se ruší právnická osoba, je rozhodnutí jejího orgánu, povětšinou nejvyššího. Určující je, zda rozhodnutí o zrušení právnické osoby náleží do působnosti příslušného orgánu či nikoli. Holejšovský uvádí jako příklad spolek: *„Může-li být spolek založen tím, že se zakladatelé shodnou na stanovách spolku, lze jej zrušit, nestanoví-li stanovy jinak, též dohodou všech členů spolku. Svěří-li stanovy rozhodování o zrušení*

²⁰⁸ GRYGAR, T. *Přestupková amnestie v novém zákoně o odpovědnosti za přestupky*. [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjFtKbo7rrgAhVHIIAKHd8QDKYQFjAAegQIBRAC&url=https%3A%2F%2Fwww.mvc.r.cz%2Fsubor%2Fgrygar-pdf.aspx&usg=AOvVaw0StN2uwVmuR9_wMdS_vG7b

²⁰⁹ SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnické osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2, s. 114.

²¹⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I (§ 1 až 654)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8, s. 110.

*spolku výlučně do působnosti jeho nejvyššího orgánu (členské schůze), rozhodne o zrušení spolku nejvyšší orgán.*²¹¹

Další formou zrušení právnické osoby je rozhodnutí orgánu veřejné moci. Orgánem veřejné moci je buď orgán, který právnickou osobu zřídil (§ 122 NOZ), či orgán ke zrušení právnické osoby povoláný zákonem, především soud. Podle autorů komentáře k NOZ lze zrušení právnické osoby soudem chápat primárně jako veřejnoprávní sankci (např. § 16 ZTOPO), nicméně soud je příslušný ke zrušení i v jiných případech.²¹² Zrušení právnické osoby rozhodnutím orgánu veřejné moci může mít dvojí charakter:²¹³ a) výše uvedený sankční – orgán veřejné moci rozhoduje o zrušení právnické osoby proto, že její právní režim je v rozporu s právními předpisy, b) jiný – skupina případů, v nichž rozhodování o zrušení právnické osoby nemá sankční charakter, např. *„dle § 241 odst. 2 ZOK se společník společnosti s ručením omezeným může domáhat zrušení této společnosti u soudu z důvodů a za podmínek určených společenskou smlouvou“*.²¹⁴

Právnická osoba může být dále zrušena uplynutím času nebo dosažením účelu, pro který byla založena. Zrušení právnické osoby uplynutím času bude patrně patřit k marginálním případům, neboť ze zakladatelské smlouvy nemusí nutně vyplývat, na jakou dobu byla právnická osoba ustanovena. Podle § 124 NOZ platí, že pokud není uveden čas, na jaký se právnická osoba ustavuje, platí, že je ustanovena na dobu neurčitou (§ 124). Ve vztahu k odpovědnosti právnické osoby za přešůpek stanoví § 84 odst. 1 ZOPŘ (upravující postupy správního orgánu při důvodném podezření, že by se právnická osoba mohla svým zánikem vyhnout potrestání za přešůpek nebo výkonu správního trestu. Jak upozorňuje Holejšovský, zrušení právnické osoby dosažením účelu, pro který byla ustanovena, může být v praxi problematické, neboť okamžik, kdy je právnická osoba zrušena, musí být zcela konkrétní a jednoznačně určitelný, což může činit v konkrétních případech výkladové problémy; *„je-li developerská akciová společnost založena za účelem postavení určitého objektu, nepostačí zřejmě faktické dokončení tohoto objektu, leč například právní moc rozhodnutí o kolaudaci takového objektu či jiný časově zcela konkrétní, objektivně*

²¹¹ In: LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 861.

²¹² PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 3120 s. ISBN 978-80-7400-653-1.

²¹³ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 862.

²¹⁴ Tamtéž, s. 863.

identifikovatelný okamžik“.²¹⁵ Ve vztahu k odpovědnosti právnické osoby za přešůpek stanoví § 84 odst. 1 ZOPŘ (upravující postup správního orgánu v případě důvodného podezření, že by se právnická osoba svým zánikem mohla vyhnout potrestání za přešůpek)²¹⁶ možnost „přeměny“ právnické osoby zřizené na dobu určitou a právnické osoby založené k dosažení nějakého účelu na právnickou osobu zřizovanou na dobu neurčitou: „*byla-li právnická osoba založena nebo zřizena na dobu určitou nebo k dosažení určitého účelu a po zahájení řízení o přešůpku uplynula doba, na niž byla založena nebo zřizena, nebo se naplnil účel, pro který byla založena nebo zřizena, hledí se na ni od tohoto okamžiku do pravomocného ukončení řízení, jako by byla založena nebo zřizena na dobu neurčitou*“.²¹⁷

Pro účely této práce je důležitá skutečnost, zda právnická osoba zaniká bez právního nástupce nebo s právním nástupcem. Uvedené souvisí s likvidací právnické osoby. Ustanovení § 169 odst. 1 NOZ určuje povinnost likvidace právnické osoby po jejím zrušení, s výjimkou případu, kdy celé jmění nabývá právní nástupce (nebo pokud zákon stanoví jinak). V odstavci 2 § 169 pak NOZ určuje pravidla k rozpoznání toho, zda je právnická osoba rušena s likvidací nebo bez likvidace: „*neplyne-li z právního jednání o zrušení právnické osoby, zda je rušena s likvidací nebo bez likvidace, platí, že je zrušena s likvidací*“.²¹⁸ Z výše uvedeného vyplývá, že právnická osoba zaniká: 1) s likvidací, tj. bez právního nástupce, 2) bez likvidace, tj. s právním nástupcem. Jak uvádí Holejšovský, „*likvidace je při přeměně vyloučena z podstaty věci, neboť zrušená, zanikající právnická osoba má univerzálního právního nástupce, na nějž všechna její práva a povinnosti přecházejí. Další výjimky jsou dány odkazem na odlišnou úpravu v zákoně*“.²¹⁹ Ve vztahu k odpovědnosti právnické osoby za přešůpek tedy platí,

²¹⁵ In: LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 865.

²¹⁶ Správní orgán zakáže zrušení, zánik nebo přeměnu obviněné právnické osoby, pokud má důvodné podezření, že by se právnická osoba mohla svým zánikem vyhnout potrestání za přešůpek nebo výkonu správního trestu nebo že by mohla zmařit uspokojení nároku na náhradu škody.

²¹⁷ Ustanovení § 84 odstavec 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=250/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²¹⁸ Ustanovení § 169 odstavec 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=89/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²¹⁹ In: LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 871.

že ustanovení § 29 písm. c) stanovující, že odpovědnost právnické osoby za přestupek zaniká jejím zánikem, se vztahuje na případ, kdy je právnická osoba zrušena s likvidací podle § 169 věty první před čárkou NOZ.²²⁰ Přesněji řečeno, odpovědnost zaniká podle ustanovení § 185 NOZ: a) dnem výmazu z veřejného rejstříku u právnické osoby zapsané ve veřejném rejstříku, b) skončením likvidace u právnické osoby nepodléhající zápisu do veřejného rejstříku. Podle ustanovení § 76 odst. 1 písm. h) ZOPŘ v případě, že právnická osoba zanikla a odpovědnost za přestupek nepřešla na jejího právního nástupce, odloží správní orgán věc usnesením, aniž by zahájil řízení.

2.7 Odpovědnost právního nástupce právnické osoby za přestupek

Z výše uvedeného vyplývá, že k zániku odpovědnosti právnické osoby za přestupek nedochází v případě takového zániku právnické osoby podle občanského zákoníku, kdy celé jmění zanikající právnické osoby přechází na právního nástupce,²²¹ tedy pokud právnická osoba zaniká bez likvidace, jednoduše řečeno, zanikající osoba má právního nástupce.

Již před přijetím ZOPŘ dovedil Nejvyšší správní soud možnost právního nástupnictví v odpovědnosti právnické osoby za přestupek. Jednalo se o případ obchodní společnosti zaniklé bez likvidace s právním nástupcem, kde došlo k účelovému zániku společností v podobě fúze ve formě sloučení s jinou společností. Motivem této fúze byla snaha vyhnout se odpovědnosti za správní delikt. Závěr o odpovědnosti nástupnické společnosti opřel Nejvyšší správní soud o princip zákazu zneužití práva, na kterém je vybudováno právo a založen materiální právní stát; není možné, spravedlivé ani racionální umožnit zneužití práva bez jakýchkoliv dopadů pro takto jednající subjekt.²²² Zavedením institutu odpovědnosti právního nástupce právnické osoby za přestupek do ZOPŘ tedy

²²⁰ K tomu Holejšovský: „zákon určuje nutnost likvidace právnické osoby jako základní premisu, přičemž sám z ní v téže ustanovení (§169 odst. 1) činí první výjimku - nabytí celého jmění právním nástupcem právnické osoby“ In: LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 871.

²²¹ Případy přechodu celého jmění na právního nástupce jsou upraveny: a) pro obchodní společnosti a družstva zákonem č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev; b) pro státní podnik zákonem č. 77/1993 Sb., o státním podniku; c) pro obecně prospěšné společnosti zákonem č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech.

²²² 8 Afs 56/2007, Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. [online]. *Zákony.cz*, 2007 [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2009/1/judikat-nss-8-Afs-56-2007-GNSS20102500>

zákonodárce chce „zabránit situacím, kdy právnická osoba dobrovolně účelově zanikne a převede svá práva a povinnosti na jiný subjekt, aby se vyhnula odpovědnosti“.²²³

Odpovědnost právního nástupce právnické osoby za přešůpek upravuje ustanovení § 33 ZOPŘ. V odstavci 1 zákon pouze konstatuje přechod odpovědnosti právnické osoby za přešůpek na jejího právního nástupce, v odstavci 2 pak upřesňuje situaci, kdy právnická osoba má více právních nástupců; v tomto případě „odpovídá za přešůpek každý z nich, jako by přešůpek spáchal sám“.²²⁴ Prášková upozorňuje, že ačkoli to ZOPŘ explicitně nezmiňuje, právní nástupnictví do odpovědnosti za přešůpek je možné pouze při univerzální sukcesi, kdy jiná osoba nebo osoby nastupují do všech práv a povinností právnické osoby.²²⁵ Avšak k přeměně právnické osoby dochází i převodem jmění na jednoho společníka (a to zrušením obchodní společnosti bez likvidace a převzetím jmění obchodní společnosti jedním společníkem); v tomto případě důvodová zpráva k zákonu uvádí, že nelze realizovat přechod odpovědnosti právnické osoby za přešůpek na fyzickou osobu (jakožto právního nástupce), pro niž platí odpovědnost za zavinění²²⁶ (viz následující kapitola 3). Jak uvádějí autoři komentáře k ZOPŘ „je pak otázkou, zda i v tomto případě by nemělo dojít k právnímu nástupnictví na fyzickou osobu“,²²⁷ tedy k právnímu nástupnictví odpovědnosti za přešůpek.

Ve vztahu k „riziku dvojího trestu“ uvádí Prášková, že v případě přechodu odpovědnosti na právního nástupce zaniklé právnické osoby nedojde k porušení zásady zákazu dvojího potrestání (ne bis in idem), neboť se zde jedná pouze o jedno stíhání a jedno potrestání, i když se změnila osoba pachatele přešůpku.²²⁸

²²³ MLÍKOVKÝ, P., ČOPÁKOVÁ, T. *Nový zákon o přešůpcích – zavedení institutů trestního práva, nová úprava promlčení či možnost rozšíření compliance programů*. [online]. ePrávo.cz, 2017 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-prestupcich-zavedeni-institutu-trestniho-prava-nova-uprava-promlцени-ci-moznost-rozsireni-compliance-programu-106202.html>

²²⁴ Ustanovení § 33 odstavec 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sběrka zákonů a sběrka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=250/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²²⁵ PRÁŠKOVÁ, H. *Nové přešůpkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 446 s. ISBN 978-80-7502-221-9, s. 192.

²²⁶ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich a zákon o některých přešůpcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 197.

²²⁷ Tamtéž, s. 197.

²²⁸ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich a zákon o některých přešůpcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 32-33.

Pojem „právní nástupnictví“ ZOPŘ neupravuje. Mates dovozuje, že je třeba mít za to, že právním nástupnictvím se rozumí přeměny právnické osoby podle § 84 odst. 1 ZOPŘ,²²⁹ tedy sloučení, splynutí, rozdělení právnické osoby nebo přemístění jejího sídla do zahraničí.²³⁰ O právní nástupnictví se nebude jednat nejen ve výše popsaném případě, kdy právnická osoba zanikne likvidací bez právního nástupce, ale taktéž dojde-li k pouhé dispozici s majetkem nebo jen ke změně názvu právnické osoby.²³¹

K samotnému přechodu odpovědnosti na nástupce právnické osoby dochází ze zákona, nepožaduje se tedy rozhodnutí správního orgánu, ani žádný úkon dotčené právnické osoby. Jak upozorňuje Kočí, právnická osoba se nemůže své odpovědnosti za přešůpek zprostit tím, že účelově dobrovolně zanikne (srov. § 168 odst. 2 NOZ) a „způsobí tak přechod práv a povinností na nový subjekt, svého právního nástupce, který by jinak nebylo možno za přešůpek postihnout“.²³² Právní nástupce nemůže důsledek přešůpku svého předchůdce odvrátit, přičemž není rozhodné, zda o vzniku odpovědnosti předchůdce věděl.²³³ Mates v této souvislosti uvádí, že „významné též není, v jakém rozsahu na něj přešly výnosy či užitky ze spáchaného přešůpku, což se ovšem odrazí v rozhodnutí o určení druhu a výměry trestu“.²³⁴

Na ustanovení § 33 ZOPŘ navazuje ustanovení § 102 ZOPŘ, které upravuje přechod úhrady pokuty na právního nástupce. Zákonodárce zde myslel na případy, kdy může dojít k zániku právnické osoby před uplynutím lhůty exekuce, aniž by právnická osoba pokutu zaplatila. Povinnost uhradit pokutu v případě, že právnická osoba má nástupce, přechází na tohoto právního nástupce. „Má-li pachatel více právních nástupců, za uhrazení pokuty odpovídají právní nástupci společně a nerozdílně.“²³⁵

²²⁹ Dotčené ustanovení § 84 odst. 1 ZOPŘ upravuje postup správního orgánu v situaci.

²³⁰ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 96.

²³¹ Tamtéž, s. 96.

²³² KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 66.

²³³ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 96.

²³⁴ Tamtéž, s. 96.

²³⁵ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich. Zákon o některých přešůpcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 161.

3 SROVNÁNÍ SUBJEKTIVNÍ STRÁNKY ODPOVĚDNOSTI ZA PŘESTUPEK U PRÁVNICKÉ A FYZICKÉ OSOBY

Ve třetí kapitole se detailněji zaměřím na komparaci subjektivní stránky přestupku u právnické osoby a fyzické osoby. Podkladová ustanovení komparace jsou uvedena v tabulce 3.

Tabulka 3 Vybraná ustanovení týkající se subjektivní stránky přestupku dle ZOPŘ

Fyzická osoba jako pachatel přestupku		Právnická osoba jako pachatel přestupku	
§	Vymezení skutkové podstaty	§	Vymezení skutkové podstaty
§ 13 odst. 1	Fyzická osoba je pachatelem, jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky přestupku nebo jeho pokusu, je-li trestný	173 odst. 1	Právnická osoba je pachatelem, jestliže k naplnění znaků přestupku došlo jednáním fyzické osoby, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je příčitatelné právnické osobě a která porušila právní povinnost uloženou právnické osobě, a to při činnosti právnické osoby , v přímé souvislosti s činností právnické osoby nebo ku prospěchu právnické osoby nebo v jejím zájmu; za porušení právní povinnosti uložené právnické osobě se považuje též porušení právní povinnosti uložené organizační složce nebo jinému útvaru.
§ 15 odst. 1 písm. a)	K odpovědnosti fyzické osoby za přestupek se vyžaduje zavinění . Postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění		

Zdroj: vlastní zpracování

V ustanovení § 13 odst. 1 ZOPŘ stanoví, že fyzická osoba je pachatelem přestupku, jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky přestupku nebo jeho pokusu (je-li trestný). Zaviněním se rozumí vnitřní psychický vztah pachatele k následku jeho jednání, přičemž právní předpisy České republiky koncipují na základě konstrukce zavinění tři základní druhy odpovědnosti, a to:

- 1) Odpovědnost subjektivní – jedná se o odpovědnost za zavinění, zpravidla vztažena k deliktnímu jednání fyzické osoby;
- 2) Odpovědnost objektivní – tato je odpovědností za jednání (výsledek), jehož následkem dochází k protiprávnímu stavu, zpravidla vztažena k deliktnímu jednání právnické osoby a podnikající fyzické osoby;

- 3) Odpovědnost kvazi-subjektivní, tzv. přičitatelnost – tento druh odpovědnosti se uplatňuje ve vztahu k trestněprávní odpovědnosti právnických osob (viz kapitola 4).²³⁶

Zavinění fyzické osoby dále upravuje § 15 ZOPŘ. V odstavci 1 zákon explicitně stanoví, že k odpovědnosti fyzické osoby za přestupek se vyžaduje zavinění, přičemž postačí zavinění z nedbalosti, pokud zákon výslovně nestanoví, že je třeba úmyslného zavinění. Úmyslně je přestupek spáchán, pokud pachatel „a) *chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, nebo b) věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, a pro případ, že jej poruší nebo ohrozí, s tím byl srozuměn*“.²³⁷ Přestupek je spáchán z nedbalosti, pokud pachatel „a) *věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že tento zájem neporuší nebo neohrozí, nebo b) nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl*“.²³⁸

U fyzické osoby zavinění obráží stav jejího vědomí a její vůle. Jak uvádí Mates, u právnických osob není otázka zavinění složitější, přičemž autor prezentuje několik koncepcí:

- Zavinění jako stav, kdy právnická osoba nevynaložila veškeré úsilí, které na ní lze požadovat, k tomu, aby zabránila porušení právní povinnosti – k průkazu zavinění právnické osoby se u této koncepcie nepožaduje prokázat zavinění fyzické osoby, která za právnickou osobu jednala.
- Zavinění jako stav, kdy se právnické osobě přičítá zavinění fyzické osoby, která jednala za tuto právnickou osobu.
- Stav, kdy zavinění není pojmovým znakem přestupku – v tomto případě se jedná o tzv. objektivní odpovědnost. V těchto případech se prokazuje pouze porušení právní povinnosti.²³⁹

²³⁶ FIALA, Z., FRUMAROVÁ, K., HORZINKOVÁ, E., ŠKURÉK, M. a kolektiv. *Správní právo trestní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 304 s. ISBN 978-80-7502-219-6, s.16.

²³⁷ Ustanovení § 15 odstavec 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=250/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 41-42.

Protiprávní jednání fyzických osob je zásadně jejich vlastní samostatné jednání. Zavinění se ve vztahu k přestupku vymezuje jako psychický vztah člověka (pachatele) k porušení nebo ohrožení chráněného zájmu v ZOPŘ, tedy jako vztah jedince k určitým skutečnostem, jež zakládají přestupek.²⁴⁰ Jak bylo již v předchozích kapitolách opakovaně uvedeno, právnická osoba v tomto smyslu vůbec sama jednat nemůže; protiprávní jednání právnické osoby je vždy jednáním nějaké fyzické osoby. U právnické osoby její delikt ní způsobilost splývá s její existencí; „*subjektem odpovědnosti je právnická osoba jako celek*“.²⁴¹ Jak uvádí Mates, u právnické osoby nelze uvažovat o zavinění v témže smyslu jako u fyzické osoby; „*zjišťování a dokazování zavinění fyzických osob, jejichž jednání je jim přičitatelné, zvláště v situacích, kdy porušení povinností je výsledkem činnosti řady jednotlivců, by bylo mnohdy velmi obtížné a zdlouhavé. Tímto přísnějším režimem odpovědnosti jsou podnikající subjekty též vedeny k opatrnosti a minimalizaci rizik, která s jejich činností souvisejí.*“²⁴²

Odpovědnost právnické osoby za přestupek však ani nezávisí na zavinění fyzické osoby, jejíž jednání je právnické osobě přičitatelné. ZOPŘ totiž vychází z výše uvedené objektivní odpovědnosti právnické osoby, tj. odpovědnosti za následek, tj. bez ohledu na zavinění. Zavinění se u přestupku právnické osoby vůbec nezkoumá; zkoumá se zejména naplnění obligatorních znaků objektivní stránky v dané věci dotčené skutkové podstaty, kterými jsou jednání, následek a příčinná souvislost mezi nimi; „*obligatorním znakem skutkové podstaty správního deliktu právnické osoby tedy není zavinění. K vyvození odpovědnosti postačuje samotný fakt porušení nebo nesplnění povinností stanovených zákonem nebo uložených na jejich základě. Subjekt deliktu může být ve zvláštních zákonech též označen např. jako podnikatel, prodávající, zpravodajská jednotka, kontrolovaná osoba, výrobce apod.*“²⁴³ Podle Černého je takováto úprava logická, neboť právnická osoba sama žádnou vůli nemá a její jednání se odvíjí od vůle fyzických osob, které za právnickou osobu jednají a jejichž odpovědnost

²⁴⁰ Srov. MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 97.

²⁴¹ 4 As 28/2006, Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. [online]. *Zákony.cz*, 2006 [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2007/2901/judikat-nss-4-As-28-2006-spravni-trestani-objektivni-odpovednost-objektivni-stranka-deliktu-objektivni-odpovednost-pravni-GNSS20073055/>

²⁴² MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 98.

²⁴³ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 1 As 112/2010-52. [online]. *Salvia Kraken* [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/1As112/2010>

za protiprávní jednání lze zkoumat samostatně.²⁴⁴ Jinými slovy „objektivní odpovědnost právnických osob tak, jak je chápána, je odpovědností za následek, resp. výsledek“.²⁴⁵ K tomu rozhodnutí Nejvyššího správního soudu: „Ke skutečnosti, že stěžovatelka nejednala se záměrem poškodit či ohrozit zájmy chráněné veterinárním zákonem (jednání mělo nedbalostní charakter), správní orgány přihlédly jako k polehčující okolnosti. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s krajským soudem, že jako polehčující okolnost nelze brát skutečnost, že pochybení způsobil konkrétní zaměstnanec stěžovatelky pověřený ohlašováním zásilek krajské veterinární správě. Odpovědnost stěžovatelky je totiž objektivní, jedná se o odpovědnost za následek bez ohledu na zavinění. To, že pochybení způsobil řadový zaměstnanec a nikoliv např. statutární orgán či jiný vysoce postavený pracovník, rovněž není polehčující okolností. Stěžovatelka je povinna všechny své zaměstnance řádně proškolit o jejich pracovních povinnostech a řádné plnění pracovních povinností kontrolovat.“²⁴⁶

Avšak jak upozorňuje Mates, objektivní odpovědnost právnické osoby nerovná se odpovědnost za výsledek nějaké události; právní teorie v této souvislosti hovoří o tzv. regulatorních deliktech.²⁴⁷ Objektivní odpovědnost totiž podle Práškové neznamená, že by právnická osoba odpovídala za protiprávní stav vyvolaný událostí, která není ovlivnitelná její mocí, jako například živelnou katastrofou, povodní, úderem blesku, sesuvem půdy apod. „Správní orgán musí zjišťovat, komu a jaké povinnosti zákon ukládá, z jakých příčin a za jakých okolností došlo k jejich porušení nebo nesplnění.“²⁴⁸

Ke vzniku odpovědnosti právnických osob za přestupek je nezbytné, aby k poškození nebo ohrožení zájmu chráněného v ZOPŘ došlo: I) provozní činností právnických osob; II) jednáním či opomenutím osob, které byly k činnosti právnické osoby použity, což musí správní orgán zjišťovat a prokazovat. V negativním vymezení lze za základní předpoklady pro to, aby se právnická osoba mohla zprostit odpovědnosti za spáchaný přestupek, považovat dle ZOPŘ:

²⁴⁴ ČERNÝ, P. Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek. In: POTĚŠIL, L., HEJČ, D., VALDHANS, J. (eds.) *Dny práva 2017 – Days of Law 2017. Část VIII. Odpovědnost za přestupky podle nové právní úpravy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2018, svazek č. 619. ISBN 978-80-210-8955-6, s. 7-17.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 8.

²⁴⁶ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 As 78/2016. Citováno z: Tamtéž, s. 8-9.

²⁴⁷ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 102.

²⁴⁸ PRÁŠKOVÁ, H. *Nové přestupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 446 s. ISBN 978-80-7502-221-9, s. 151.

- Výkon povinné nebo potřebné kontroly nad fyzickou osobou – jedná se o povinnou kontrolu v rámci pracovněprávních vztahů, kdy nadřízený zaměstnanec pravidelně kontroluje plnění pracovních povinností podřízeného zaměstnance, nebo o kontrolu právnické osoby tam, kde je to potřebné, např. dopravce v silniční nákladní dopravě pravidelně kontroluje, zda jeho zaměstnanci vykonávají pravidelné bezpečnostní přestávky při řízení vozidla. „*Zákon předpokládá, že kontrola fyzických osob, které jakýmkoliv způsobem zajišťují činnost právnické osoby (či za ni jednají), je základním atributem řádného jednání právnické osoby, a pouze pokud je tato kontrola vykonávána, lze, alespoň v teoretické rovině, uvažovat o vyhnutí se odpovědnosti z protiprávního jednání.*“²⁴⁹
- Učinění nezbytných opatření k zamezení nebo odvrácení přestupku – jedná se o taková objektivní opatření, která musí být efektivní a vést k požadovanému výsledku, tj. k zamezení nebo odvrácení přestupku. Příkladem jsou různá prokazatelná školení a poučení (o bezpečnosti práce, o realizace pracovní činnosti ad.).²⁵⁰

Podstatné je, že odpovědnost je zde spjata s jednáním nebo činností, a nikoli událostí, vyšší mocí apod., takže nejde o odpovědnost absolutní.²⁵¹ K odpovědnosti právnické osoby za přestupek tedy – rozdílně od odpovědnosti osoby fyzické – postačí, že: I) existuje určité protiprávní jednání, jehož se dopustila osoba jednající za právnickou osobu (jejíž jednání je právnické osobě přiřitatelné, viz kapitola 2); II) negativní následek; III) příčinná souvislost mezi tímto jednáním a následkem.²⁵²

Ačkoli je odpovědnost právnických osob za přestupek objektivní, neznamená to, že není nutné prokazovat splnění zákonných znaků skutkové podstaty správního deliktu. Jak se uvádí ve výše uvedeném soudním rozhodnutí Nejvyššího správního soudu As 28/2006 „*k uplatnění odpovědnosti za správní delikt právnické osoby je nutné, aby jednání naplňovalo, jak obecné znaky (protiprávnost jednání, existence odpovědné osoby, trestnost stanovená zákonem),*

²⁴⁹ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 47.

²⁵⁰ Tamtéž, s. 47.

²⁵¹ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 98.

²⁵² JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 163-164.

tak znaky některé konkrétní skutkové podstaty uvedené ve zvláštním zákoně. Znaky určující skutkovou podstatu se člení na znaky charakterizující objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku deliktu. Zásadně je nutné naplnit materiální znak deliktu.“ Pokud je znakem skutkové podstaty objektivní stránka deliktu spočívající v příkázání nebo dovolení zákonem sankcionovaného jednání, k uznání odpovědnosti za přestupek je nezbytné takové jednání prokázat.²⁵³

Fakultativními znaky jednání v přestupkovém právu mohou být pohnutka a cíl, přičemž tyto znaky pojmově přicházejí v úvahu jen u přestupků úmyslných. Pohnutka bývá vymezována jako vnitřní podnět, který vedl pachatele k rozhodnutí spáchat přestupek, cílem je to, co se přestupkem usiluje vyvolat. Jak uvádí Mates, *„pokud je některý z těchto fakultativních znaků znakem skutkové podstaty přestupku, je nezbytným předpokladem k jejímu naplnění, v ostatních případech se k těmto znakům přihlíží při určení druhu a výměry trestu vesměs jako k okolnostem přitěžujícím*“.²⁵⁴ Jako příklad fakultativního znaku uvedeného přímo ve skutkové podstatě přestupku, jehož se může dopustit právnická osoba, lze uvést pohnutku přestupku podle § 66 odst. 4 písm. c) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech: *právnická osoba se dopustí přestupku tím, že „řadí nebo mísí odpady za účelem splnění kritérií pro jejich přijetí na skládku nebo mísí nebezpečné odpady navzájem nebo s ostatními odpady bez souhlasu příslušného správního úřadu*“.²⁵⁵

O konstrukci objektivní odpovědnosti právnické osoby za přestupek svědčí již judikáty Nejvyššího správního soudu z období před přijetím ZOPŘ: *„Ve snaze zjednodušit postavení příslušných správních orgánů při ukládání sankcí podnikatelským subjektům je proto právní úprava správních deliktů podle zákona o pohonných hmotách založena na objektivní odpovědnosti (nebo také odpovědnosti za výsledek) na rozdíl např. od odpovědnosti podle trestního zákona...*“²⁵⁶ *„Odpovědnost právnických a fyzických osob (podnikatelů) za celní delikt je koncipována jako odpovědnost objektivní. Odpovědnost za správné*

²⁵³ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 163-164.

²⁵⁴ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 98.

²⁵⁵ Ustanovení § 66 odstavec 4 písm. c) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sběrka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=185/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu I As 112/2010-52. [online]. Kraken Salvia.cz [cit. 2019-01-11]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/1As112/2010>

*vyplnění jednotné celní deklarace se proto nepřenáší na fyzickou osobu, která jako zástupce či zaměstnanec právnické osoby, jež je zástupcem deklaranta.*²⁵⁷

Jak bylo naznačeno výše a rovněž v kapitole druhé, objektivní odpovědnost právnické osoby ale není absolutní,²⁵⁸ neboť ZOPŘ zakotvuje možnost liberace. Jak jsem uvedl, u právnické osoby se zavinění nezkoumá, může se však odpovědnosti za přestupek zbavit prostřednictvím liberace. Pokud prokáže, že vyvinula veškeré úsilí, které je možné v dané situaci spravedlivě požadovat, aby odvrátila spáchání přestupku (§ 21 odst. 1 ZOPŘ), právnická osoba se odpovědnosti zprostití.²⁵⁹ Důkazní břemeno prokázání liberačních důvodů je na straně dotčené právnické osoby, která musí vyvinout příslušnou aktivitu k tomu, aby zabránila porušování zákonem stanovené povinnosti. Posuzování této skutečnosti bere v úvahu formu právnické osoby, neboť *„jiná míra takového úsilí bude požadována od malého spolku oproti velké obchodní korporaci“*.²⁶⁰ Správní orgán není povinen v tomto směru vyvinout vlastní iniciativu a liberační důvody vyhledávat. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu vyneseno před přijetím ZOPŘ *„plní liberační důvod v oboru správních deliktů právnických osob a fyzických osob při výkonu podnikatelské činnosti, u kterých není podmínkou pro vznik odpovědnosti zavinění, podobnou zmírňující funkci, jakou popsál Nejvyšší správní soud ve vztahu k přestupkům (u nichž je zavinění nutnou podmínkou odpovědnosti za ně) v rozsudku zde publikovaném pod č. 1746/2009 Sb. NSS, v němž vyslovil, že pokud protiprávní stav nastal výlučně v důsledku nezákonného úředního postupu, nenese vinu za nastalý protiprávní stav stěžovatel, tudíž subjektivní stránka přestupku není vůbec dána“*.²⁶¹

Konstrukce objektivní odpovědnosti právnické osoby za přestupek se promítá i do ustanovení ZOPŘ, které vymezují jednak souběžnou odpovědnost právnické a fyzické osoby za přestupek, a jednak odpovědnost právnické osoby za přestupek v případech nezjištění konkrétní fyzické osoby.

²⁵⁷ Rozsudek NSS ze dne 27. 1. 2004, čj. 3 As 3/2003-38 (publikováno pod č. 389/2004 Sb. NSS). [online]. Fulsoft.cz [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.fulsoft.cz/33/389-2004-sb-nss-celni-pravo-odpovednost-za-celni-delikt-uniqueidOhwOuzC33qe_hFd_jrpTtJs7WfqX4MUdbLHsd3_3LOVdaLTRYHmJQ/

²⁵⁸ HOMOLKOVÁ, B. Souběžná odpovědnost právnických a fyzických osob za správní delikty. *Správní právo 2018*; roč. 51 (č. 6), s. 353-364. ISSN 0139-6005, s. 354.

²⁵⁹ KORBEL, F., STAŇKOVÁ, K. *Co přinese nová úprava přestupků*. [online]. Právní prostor, 2017 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/co-prinese-nova-uprava-prestupku>

²⁶⁰ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 99.

²⁶¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu. č. j. 7 As 17/2009-61. [online]. Nejvyšší správní soud [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0017_7As__0900061A_prevedeno.pdf

3.1 Souběžná odpovědnost právnické a fyzické osoby

Konstrukce souběžné odpovědnosti, převzatá z ZTOPO (viz následující kapitola 4), je v ZOPŘ vtělena do formulace, že pokud je právnická osoba uznána odpovědnou za přešupek, nemá to vliv na odpovědnost těch, jejichž jednání je přiřítatelné právnické osobě a naopak (§ 20 odstavec 7 ZOPŘ). Jak uvádí Mates s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu,²⁶² nejedná se zde o spolupachatelství (viz podkapitola 2.3) a každý z těchto subjektů může být postihován samostatně, vzhledem k tomu, že v daných případech jsou naplňovány odlišné skutkové podstaty.²⁶³ Avšak jedná se o „souběžný samostatný a nezávislý odpovědnostní vztah odpovědnosti právnické osoby za přešupek k odpovědnosti fyzické osoby za přešupek“.²⁶⁴ Potměšil vidí problematičnost ustanovení v tom, že odpovědnost právnické osoby nevyklučuje odpovědnost za přešupek fyzické osoby (za toto jednání), zejména pro situace, kdy se bude jednat o pokyn zaměstnavatele či jiné jednání, za něž je fakticky odpovědný především zaměstnavatel či jiný subjekt v obdobném postavení.²⁶⁵

Z hlediska nepřítliš snadného pochopení souběhu odpovědnosti právnické a fyzické osoby je důležitá: a) výše prezentovaná rozdílnost odpovědnostních režimů – zopakují, že zatímco u přešupků fyzických osob se vyžaduje zavinění, právnická osoba je odpovědná objektivně za to, že nesplnila jí uloženou zákonnou povinnost; b) skutečnost, že skutkové podstaty přešupků jsou ve většině zvláštích zákonů zpravidla konstruovány zvlášt pro právnickou osobu a zvlášt pro fyzickou osobu – avšak tyto skutkové podstaty se mohou překrývat a může se stát, že fyzická osoba jednající za osobu právnickou svým jednáním naplní, jak skutkovou podstatu přešupku fyzických osob, tak skutkovou podstatu přešupku

²⁶² V rozsudku Rozsudek NS 7 Tdo 1199/2015 se uvádí: *Nejvyšší státní zástupce ve vyjádření k dovolání obviněného M. P. uvedl, že námitka obviněného spočívající v tom, že svým jednáním nemohl jako fyzická osoba naplnit skutkovou podstatu přečinu vydírání podle § 175 odst. 1 tr. zákoníku, neboť ji naplnila pouze společnost ARIM-DL, s. r. o., tedy právnická osoba, ve které je jednatelem, je námitkou hmotněprávní, neboť míří proti základům trestní odpovědnosti právnických osob podle ZTOPO. Uvedená námitka obviněného je však zjevně neopodstatněná, neboť podle § 9 odst. 3 věty druhé ZTOPO byl-li trestný čin spáchán společným jednáním více osob, z nichž alespoň jedna je osoba právnická, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama.* [online]. Salvia Kraken.cz [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/7Tdo1199/2015>

²⁶³ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 94.

²⁶⁴ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich. Zákon o některých přešupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 167.

²⁶⁵ POTMĚŠIL, J. *Poznámky k věcnému záměru nového zákona o přešupcích*. [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2014 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/poznamky-k-vecnemu-zameru-noveho-zakona-o-prestupcich.aspx>

právnických osob. V takovém případě dochází ve větší či menší míře k souběhu odpovědností.²⁶⁶ Jak uvádí Homolková, „o souběh odpovědnosti *stricto sensu* se bude jednat především tehdy, pokud jediná skutková podstata dopadá současně na fyzické i právní osoby. Subjekt odpovědnosti je v těchto případech vyjádřen buď obecnou formulací (např. „přestupku se dopustí ten, kdo“) nebo je za subjekt odpovědnosti vedle sebe výslovně označena fyzická i právní osoba a nečiní se mezi nimi rozdíl.“²⁶⁷ Příkladem je výše zmíněný zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, ve znění pozdějších předpisů; např. podle ustanovení § 54 odstavec 1 písmeno a) se přestupku značného poškození lesa a ohrožení plnění jeho funkcí může dopustit fyzická osoba, právní osoba i podnikající fyzická osoba.²⁶⁸

Ve vztahu k souběžné odpovědnosti právní a fyzické osoby může být diskutováno uplatnění zásady *ne bis in idem* ve správním právu. Tato zásada vyjadřuje pravidlo, že nikdo nesmí být potrestán opětovně pro týž skutek na základě téhož zákonného ustanovení nebo na základě více ustanovení, které chrání totožný veřejný zájem, tedy když skutkové podstaty mají stejný objekt.²⁶⁹ Z hlediska hmotněprávního²⁷⁰ znamená princip *ne bis in idem* zabránění dalšího trestu. Formulace § 20 odstavec 7 ZOPŘ odkazuje na podstatný předpoklad uplatnění zásady *ne bis in idem*. Aby mohla být dotčená zásada uplatněna, musí existovat totožnost osoby stíhané nebo potrestané ve věci původní a ve věci nové. Nelze namítat porušení uvedené zásady z toho důvodu, že za stejný čin byl již potrestán někdo jiný, např. fyzická osoba jednající za právní osobu nebo naopak právní osoba, za níž jednala osoba fyzická.²⁷¹ Uvedené potvrzuje jinými slovy i rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 10 As 225/2016 z 19. ledna

²⁶⁶ HOMOLKOVÁ, B. Souběžná odpovědnost právnických a fyzických osob za správní delikty. *Správní právo 2018*; roč. 51 (č. 6), s. 353-364. ISSN 0139-6005.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 355.

²⁶⁸ Ustanovení § 54 odstavec 1 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a změně některých předpisů (lesní zákon). [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbirka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=61/2000%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²⁶⁹ HENDRYCH, D. a kolektiv. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1, s. 279.

²⁷⁰ Z hlediska správního práva procesního souvisí zásada *ne bis in idem* s materiální právní moci rozhodnutí, neboť jejím nabytím vzniká překážka věci rozhodnuté (překážka *rei iudicate*). Řízení pro týž skutek lze totiž vést pouze tehdy, pokud bylo pravomocné rozhodnutí předepsaným způsobem zrušeno, a tím odstraněna překážka rozhodnuté věci. HENDRYCH, D. a kolektiv. *Správní právo. Obecná část*. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-1, s. 279.

²⁷¹ PRÁŠKOVÁ, H. *Nové přestupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 446 s. ISBN 978-80-7502-221-9, s. 33-34.

2017.²⁷² Zásada ne bis in idem se týká dále totožnosti skutku. V rozsudku Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) Zolotukhin proti Rusku²⁷³ došlo ke sjednocení rozporného přístupu k problematice zákazu dvojího postihu za tentýž čin tím způsobem, že otázka stejného skutku se má hodnotit de facto, nikoliv de iure (se zřetelem na právem chráněné hodnoty). Stanovení, zda se jedná o tytéž trestné činy, závisí na skutkovém posouzení nikoli např. na formálním posouzení založeném na porovnání „základních znaků“ dotčených trestných činů. Zákaz se týká stíhání nebo řízení ve vztahu ke druhému „trestnému činu“, pokud se tento zakládá na týchž skutkových okolnostech či skutečnostech, které jsou v podstatě stejné. Jinými slovy, k tomu, aby bylo možné postihnout pachatele na základě totožného jednání za dva různé delikty, nestačí samotná existence dvou nominálně odlišných skutkových podstat deliktu.²⁷⁴ „Teprve „odlišnost v právně významném následku jednání“ zakládá existenci dvou samostatných skutků, o nichž je možné vést samostatná řízení.“²⁷⁵ Kühn s odkazem na výše uvedené uvádí, že pojetí ne bis in idem, které zaujal ESLP v kauze Zolotukhin, je ve velkém napětí s pojetím správního trestání v ČR. Autor na příkladu rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího soudu (sp. zn. SKNO 10/2008) prezentuje názor, že „neboť přehodnocení skutku de facto ze strany ESLP není reálné, bude třeba do budoucna přehodnotit judikaturu NSS. Správní trestání právnických osob a podnikajících fyzických osob by nemělo být nadále sektorově rozděleno „tlustou

²⁷² „Podmínkou pro aplikaci zásady ne bis in idem je totožnost osoby, která byla potrestána v předchozím řízení, s osobou trestanou v novém správním řízení, dále totožnost skutku, jehož se týkala věc původní a týká věc nová, a existence pravomocného rozhodnutí. V nyní posuzovaném případě není splněna zejména podmínka totožnosti osoby. Pokud jde o podmínku totožnosti osoby, zásada ne bis in idem nevylučuje, že by za totéž jednání mohly být potrestány dvě různé osoby, jestliže obě stíhala tatáž právní povinnost. Říká pouze tolik, že za totéž jednání nemůže být potrestána tatáž osoba dvakrát. Zatímco v prvním řízení byla potrestána za své skutky fyzická osoba – pan L. K. N., v nyní posuzovaném správním řízení byla potrestána stěžovatelka, rakouská obchodní společnost. Nelze přitom ztotožňovat právnickou osobu a jejího společníka. V oblasti správního práva není vyloučena souběžná odpovědnost dvou subjektů, zadavatele a realizátora těžby. NSS totiž v obdobných věcech týkajících se těžby či kácení dřevin dovodil, že jejich delikt ní odpovědnost může nastoupit současně (viz např. rozsudky NSS ze dne 5. 3. 2009, čj. 9 As 50/2008–64, ze dne 27. 7. 2011, čj. 1 As 86/2011–50, č. 2417/2011 Sb. NSS, věc Lesostavby Frýdek-Místek, a. s., a ze dne 23. 9. 2016, čj. 4 As 117/2016–26, věc Město Jánské Lázně). Na tento závěr nemá vliv ani provázanost subjektů osobou pana L. K. N., kterou nikdo nezpochybnuje. Ve správním právu totiž není vyloučena ani souběžná odpovědnost fyzických a právnických osob za správní delikty, resp. správní delikty právnických osob a přestupky fyzických osob. Rozsudek Nejvyššího správního soudu 10 As 225/2016-57. [online]. Iudictum.cz [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://iudictum.cz/95343/10-as-225-2016-57>

²⁷³ Uložení daňového penále a překážka věci rozhodnuté s účinkem „ne bis in idem“ ve vztahu k trestnému činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (2017) [online]. Bulletin advokacie [cit. 14. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ulozeni-danoveho-penale-a?browser=mobi>

²⁷⁴ KÜHN, Z. Nový přestupkový zákon, odpovědnost právnických osob a problematika dvojího trestání téhož deliktu. *Právní rozhledy 2018*; roč. 26 (č. 13), s. 77-84. ISSN 1210-6410. s. 82.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 82.

zdi“. Různé správní orgány jednající v rámci různých zákonů by o sobě navzájem měly vědět, jednotlivá řízení by měla být buď spojena v jedno, nebo alespoň koordinovaná. Právě to přitom judikatura ESLP požaduje.²⁷⁶

3.2 Odpovědnost právnické osoby za přešůpek při nezjištění konkrétní fyzické osoby

Nezjištění konkrétní fyzické osoby, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, nemusí mít vliv na vznik odpovědnosti právnické osoby za přešůpek (§ 20 odstavec 6 ZOPŘ); „*princip, že odpovědnost nese ten, kdo přešůpek spáchal, u právnických osob neplatí, což je přičítáno na vrub tomu, že by mohlo dojít k účelovému zániku subjektu, a tím i jeho odpovědnosti*“.²⁷⁷ Pro stanovení odpovědnosti právnické osoby za přešůpek tedy není důležité, aby byla zjištěna konkrétní fyzická osoba jednající jménem nebo v zájmu právnické osoby. „*Tato situace je zcela irrelevantní*“.²⁷⁸

Důvodem tohoto ustanovení je skutečnost, že přesné určení takové osoby v praktických situacích, zejména ve velkých korporacích nebo orgánech veřejné moci je často obtížné a složité, takže by v mnoha případech ani nebylo možné objektivní odpovědnost právnické osoby za přešůpek realizovat. Jak uvádí Kühn, typicky tomu bude v různých přešůpcích proti ochraně životního prostředí, jako jsou úniky látek z továrny, kdy se často nepodaří dohledat konkrétní osobu, která látku vypustila.²⁷⁹ Správní orgán tedy nemá povinnost zjišťovat takovou konkrétní osobu, pokud je ze zjištěných skutečností zřejmé, že k inkriminovanému jednání došlo při činnosti právnické osoby.²⁸⁰ Jinými slovy, z hlediska správního práva procesního může správní orgán projednávající přešůpek vykázat snahu takovou fyzickou osobu zjistit, ale když takové zjištění nepovede k cíli a konkrétní fyzická osoba nebude zjištěna, právnická osoba se z odpovědnosti za přešůpek nevyviní. Nicméně však musí být v řízení o přešůpku prokázáno, že daná fyzická

²⁷⁶ KÜHN, Z. Nový přešůpkový zákon, odpovědnost právnických osob a problematika dvojího trestání téhož deliktu. *Právní rozhledy 2018*; roč. 26 (č. 13), s. 77-84. ISSN 1210-6410. s. 82.

²⁷⁷ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 95.

²⁷⁸ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich a zákon o některých přešůpcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 141.

²⁷⁹ KÜHN, Z. Nový přešůpkový zákon, odpovědnost právnických osob a problematika dvojího trestání téhož deliktu. *Právní rozhledy 2018*; roč. 26 (č. 13), s. 77-84. ISSN 1210-6410. s. 78.

²⁸⁰ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 45.

osoba nadaná²⁸¹ přičitatelností skutečně jednala za právnickou osobu a nikoli ve svůj prospěch; jinak by totiž nebyla naplněna objektivní stránka skutkové podstaty, totiž jednání.²⁸² Například u výše uvedeného přestupku provádění nepovolené nebo zakázané činnosti v lese (§ 54 odstavec 1 písmeno e) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích) bude nutné prokázat, zda osoba, jíž je přičítáno jednání právnické osoby, prováděla nepovolené aktivity v lese „na vlastní pěst“ nebo v souvislosti s činností právnické osoby. Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 7 As 24/2015 ze dne 14. 11. 2014 potvrdilo rozhodnutí Městského soudu v Praze, který v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že z „provedeného dokazování nevyplýnul jednoznačný závěr, kdo pokácel dřeviny, které podléhaly povolení. Které fyzické osoby skácely nadlimitní dřeviny, nebylo provedeným dokazováním zjištěno, a proto nelze přičítat zničení dřevin účastníku řízení.“²⁸³ (právnická osoba Moravia o.p.s.).

V dalším soudním rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (NSS 6 As 131/2016) se uvádí: „Městský soud vycházel z názoru, že dokud nebude prokázáno, která fyzická osoba dřeviny pokácela, není možné učinit závěr o odpovědnosti žalobce za zničení dřevin. Nejvyšší správní soud musí dát s ohledem na judikaturu a teorii správněprávní odpovědnosti za pravdu stěžovateli, že městský soud vycházel z nesprávného právního názoru. Správní orgán vázán zásadou materiální pravdy a zásadou vyšetřovací samozřejmě nesmí rezignovat na zjištění skutkového stavu. Identifikace konkrétní jednající osoby může mít význam pro právnickou osobu... Pokud však správní orgán dospěje k závěru, že dostatečně zjistil skutkový stav a jednání osoby, která provedla ořez stromů v areálu základní školy, je na základě dostatečně zjištěného skutkového stavu přičitatelné právnické osobě, není nezbytné, aby bylo najisto postaveno, kdo byl tou konkrétní osobou, která „držela pilu“.“²⁸⁴

Souhrnně lze tuto část uzavřít konstatováním, že subjektivní stránka přestupku představuje jeden z nejvýznamnějších diferenciacních prvků pro rozlišení

²⁸¹ Pojmem „nadaná přičitatelností“ opisujeme zkráceně právní formulaci „fyzická osoba, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě.“

²⁸² MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 93.

²⁸³ Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 7 As 24/2015 (ze dne 14. 11. 2014). [online]. *Zákony.cz* [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2015/2251/judikat-nss-7-As-24-2015-GNSS20142592>

²⁸⁴ Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 6 As 131/2016. [online]. *Zákony.cz*, 2016 [cit. 2018-11-23]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2017/1501/judikat-nss-6-As-131-2016-25-v-pripade-ze-k-poruseni-88-odst-1-pism-c-zakona-c-114-1992-sb-o-ochrane-prirody-a-krajiny-GNSS2017241>

odpovědnosti fyzických osob na straně jedné a právnických osob na straně druhé.²⁸⁵ Zatímco u první skupiny je obligatorně požadováno jednání zaviněné, u právnické osoby je stanovena odpovědnost objektivní podle ustanovení § 20 ZOPŘ (srov. kapitola druhá). Přestupky fyzických osob jsou tedy založeny na principu subjektivní odpovědnosti, zatímco přestupky právnických osob, které poruší právní povinnost v přímé souvislosti se svojí podnikatelskou činností, jsou založeny na principu objektivní odpovědnosti; jinými slovy, v platném přestupkovém zákoně je na základě zavinění konstruována odpovědnost u přestupků fyzických osob (které nejsou podnikajícími fyzickými osobami, nebo které se jako podnikající fyzické osoby nedopustily přestupku v přímé souvislosti se svou podnikatelskou činností), naopak u právnických osob na zavinění nezáleží.

²⁸⁵ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 94.

4 VZTAH ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÉ OSOBY ZA PŘESTUPKY K ODPOVĚDNOSTI PRÁVNICKÉ OSOBY ZA TRESTNÉ ČINY

Důkladná komparace právní úpravy odpovědnosti právnické osoby za přestupek dle ZOPŘ s úpravou trestní odpovědnosti právnické osoby dle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (ZTOPO) by vydala minimálně na další diplomovou práci. Jsem si vědom toho, že níže prezentovaná komparace není zdaleka vyčerpávající, absentuje srovnávání úpravy místní (územní) působnosti, lhůt promlčení, druhů trestů, ustanovení o ochranných opatřeních ad.

V závěrečné kapitole se zaměřím na detailnější komparaci ustanovení o pachatelství, tj. o subjektu a zejména o subjektivní stránce. Shody a rozdíly ve vybraných dalších právních institutech sledovaných právních norem, jako jsou mj. nepřímé pachatelství, spolupachatelství, odpovědnost právního nástupce právnické osoby ad., jsou uvedeny v přehledných tabulkách v příloze.

4.1 Komparace subjektu

Podkladový text pro avizované srovnání ustanovení o subjektu a subjektivní stránce mezi trestní odpovědností právnické osoby a odpovědností právnické osoby za přestupek přináší tabulka 4.

Z údajů o subjektu vyplývá, že ačkoli osnova se v obou sledovaných normách co do vymezení subjektu podobá, totožná není. Ze srovnání obou úprav lze dovodit, že největší rozdíl lze spatřovat ve vyloučení odpovědnosti právnické osoby.

Tabulka 4 Srovnání základů odpovědnosti právnické osoby za trestný čin dle ZTOPO a za přestupky dle ZOPŘ

Trestní odpovědnost právnické osoby		Odpovědnost právnické osoby za přestupek	
§	Vymezení skutkové podstaty	§	Vymezení skutkové podstaty
Subjekt a subjektivní stránka			
§ 6	Vyloučení odpovědnosti 1) Podle tohoto zákona nejsou trestně odpovědné <ul style="list-style-type: none"> a) Česká republika, b) územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci. 		Vyloučení odpovědnosti Není zakotveno
§ 9 odst. 1	Pachatelem trestného činu je právnická osoba, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem způsobem uvedeným v tomto zákoně.	20 odst. 1	Právnická osoba je pachatelem , jestliže k naplnění znaků přestupku došlo jednáním fyzické osoby, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě a která porušila právní povinnost uloženou právnické osobě , a to: <ul style="list-style-type: none"> při činnosti právnické osoby, v přímé souvislosti s činností právnické osoby nebo ku prospěchu právnické osoby nebo v jejím zájmu Za porušení právní povinnosti uložené právnické osobě se považuje též porušení právní povinnosti uložené organizační složce nebo jinému útvaru
§ 8 odst. 1	Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak <ul style="list-style-type: none"> a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu anebo jiná osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat; b) osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písm. a) c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c) jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2	20 odst. 2	Za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje <ul style="list-style-type: none"> a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, b) jiný orgán právnické osoby nebo jeho člen, c) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení při plnění úkolů vyplývajících z tohoto postavení, d) fyzická osoba, která plní úkoly právnické osoby, e) fyzická osoba, kterou právnická osoba používá při své činnosti, nebo, f) fyzická osoba, která za právnickou osobu jednala, jestliže právnická osoba výsledku takového jednání využila
§ 8 odst. 2	Právnické osobě lze přičítat spáchání trestného činu uvedeného v § 7, jestliže byl spáchán <ul style="list-style-type: none"> a) jednáním orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c), nebo b) b₁) zaměstnancem uvedeným v odstavci 1 písm. d) na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c) b₂) anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo nečinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu. 	20 odst. 3	Zvláštní subjekt Jestliže ke spáchání přestupku zákon vyžaduje zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení pachatele, který je právnickou osobou, zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení nemusí být dány u fyzické osoby, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě.

Zdroj: vlastní zpracování

Zatímco ustanovení § 6 odst. 1 ZTOPO vylučuje trestní odpovědnost České republiky a územně samosprávných celků od začátku²⁸⁶ (aby mohla být právnická osoba trestně odpovědná, nesmí se jednat o právnickou osobu, která je uvedena v § 6; „jde o zřetelný projev negativní zásady personality“),²⁸⁷ dle ZOPŘ jsou za přestupek odpovědny všechny právnické osoby; jinými slovy z působnosti ZOPŘ nejsou vyjmuty žádné právnické osoby, neboť se vztahuje na všechny právnické osoby, jak soukromého, tak veřejného práva, včetně státu a územních samosprávných celků při výkonu veřejné moci.²⁸⁸

Subjektem přestupku podle ZOPŘ i trestného činu podle ZTOPO je právnická osoba (viz kapitola 1 tabulka 1). Ve skutečnosti se však v obou sledovaných normách právnické osobě přičítá jednání jiného subjektu, a to osoby fyzické (detailněji k přičítání viz následující podkapitola). Teorie zde rozlišuje²⁸⁹: I) primární subjekt – právnická osoba, II) sekundární subjekt – subjekty uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) až d), resp. v § 8 odst. 2 písm. b) ZTOPO a v § 20 odst. 2 ZOPŘ, viz tabulka 4.

4.1.1 Primární pachatel

Definice právnické osoby jako pachatele přestupku vychází z definice přestupku v § 5 ZOPŘ (viz podkapitola 2.1). Pachatelem přestupku je ta právnická osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky skutkové podstaty.²⁹⁰ Subjektem odpovědnosti za přestupek je právnická osoba jako celek.²⁹¹ Ve většině případů vzniká přestupková způsobilost právnické osoby jejím zapsáním do veřejného rejstříku (viz kapitoly 2.4 a 1.5.2); „deliktní způsobilost stěžovatelky

²⁸⁶ Ustanovení § 6 odst. 2 ZTOPO upřesňuje, že majetková účast právnických osob uvedených v odstavci 1 na právnické osobě nevylučuje trestní odpovědnost takové právnické osoby podle tohoto zákona, tedy jinými slovy v případě, že Česká republika nebo územněsprávní celek mají určitý majetkový podíl v jiné právnické osobě, je tato právnická osoba odpovědná dle ZTOPO.

²⁸⁷ FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 2.*, podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 22.

²⁸⁸ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou. 1.* vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 132.

²⁸⁹ FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 2.* podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 40.

²⁹⁰ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního. 7.* přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 87.

²⁹¹ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 160.

vznikla jejím zapsáním do obchodního rejstříku“.²⁹² Jak uvádí Jemelka a Vetešník, z definice právnické osoby jako pachatele přestupku je zřejmé, že fyzická osoba, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě (viz následující podkapitola), musí porušit právní povinnost uloženou právnické osobě, která je popsána v jiném zákoně ve skutkové podstatě přestupku, anebo se o ni pokusit, je-li pokus trestný (§ 6 ZOPŘ).²⁹³ Z ustanovení § 20 odst. 1 ZOPŘ pak vyplývá, že jednání takové fyzické osoby musí být při činnosti právnické osoby v přímé souvislosti s činností právnické osoby nebo ku prospěchu právnické osoby nebo v jejím zájmu.

Z dikce stanovení § 8 odst. 1 a odst. 2 ZTOPO lze dle autorů komentáře „vyrozumět, že zákonodárce považuje právnickou osobu za způsobilý subjekt trestného činu („trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin“) za podmínek následně stanovených“.²⁹⁴ Pachatelem trestného činu je právnická osoba, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem způsobem uvedeným v § 9 odst. 1 ZTOPO;²⁹⁵ „pachatelem trestného činu je právnická osoba, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem způsobem uvedeným v tomto zákoně“.²⁹⁶ V dotčeném ustanovení ZTOPO zakotvuje specifické pachatelství právnické osoby.²⁹⁷ Jak uvádí Šelleng, ZTOPO nadále skýtá mnoho otázek týkajících se implementace jeho zákonných ustanovení do praxe, jednou z nich je i specifická koncernu jakožto subjektu trestného činu. Autor na základě argumentace, jejíž prezentace přesahuje záměr této diplomové práce, uvádí, že „koncern jako takový nemůže být trestně odpovědný, trestně odpovědnými

²⁹² Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 1 As 112/2010-52. [online]. Salvia Kraken [cit. 04. 02. 2019]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/1As112/2010>

²⁹³ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 160.

²⁹⁴ FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 35-36.

²⁹⁵ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 133.

²⁹⁶ Ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

²⁹⁷ FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 35-36.

mohou být pouze právnické osoby do něj zapojené“.²⁹⁸ ZTOPO stejně jako ZOPŘ zakotvuje podmínku, že deliktní jednání musí být navázáno na činnost právnické osoby nebo být spácháno ku prospěchu právnické osoby. Avšak rozdílně od ZOPŘ neuvádí ZTOPO explicitně jako jednu z podmínek „přímou souvislost s činností právnické osoby“. Deliktním jednáním dle ZTOPO je porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, a to způsobem uvedeným v tomto zákoně. Chráněným zájmem jsou skutkové podstaty jednotlivých trestných činů.

4.1.2 Sekundární subjekty

Obě sledované trestní normy uvádí jako sekundární objekt v první řadě statutární orgán (člena statutárního orgánu). Jak bylo uvedeno v podkapitole 1.5, ačkoli NOZ pojem statutárního orgánu nedefinuje, NOZ v ustanovení § 164 odst. 1 zakládá generální oprávnění členů statutárního orgánu zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech a člen nebo členové statutárního orgánu rozhodují za právnickou osobu a nahrazují její vůli v souladu se zákonem (tj. s NOZ či ZOK). Detailněji jsem se statutárním orgánem zabýval v podkapitole 1.5.

Dalším specifickým subjektem, jemuž lze přičítat jednání právnické osoby, je v obou sledovaných právních normách jiný orgán právnické osoby nebo její člen (orgány právnických osob uvádí tabulka 1). Podle ZOPŘ by jiným orgánem právnické osoby, kterému lze přičítat odpovědnost za přestupek, mohl být: I) likvidátor – který je výkonným orgánem obchodní společnosti od jejího vstupu do likvidace až do výmazu z obchodního rejstříku, II) dozorčí rada společnosti s ručením omezeným, III) valná hromada akciové společnosti, IV) orgány upravené ZOK, V) fakultativní orgány obchodních korporací.²⁹⁹ Nám dostupné komentáře k ZTOPO se k jednotlivým orgánům právnické osoby dle ustanovení § 8 odst. 2 blíže nevyjadřují, lze však dovozovat, že se bude jednat o totožné orgány, jako jsou uvedeny u ZOPŘ, případně orgány uvedené v NOZ.

Obě sledované právní normy stanoví, že právnické osobě lze přičíst odpovědnost za jednání zaměstnance (srov. § 167 NOZ, viz podkapitola 1.5.3) při plnění pracovních úkolů. Závislou práci upravuje ustanovení § 2 zákoníku práce jako práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele

²⁹⁸ ŠELLENG, D. *Trestní odpovědnost právnických osob začleněných do koncernu – 1. část*. [online]. Bulletin advokacie, 2018 [cit. 18.02.2019]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/trestni-odpovednost-pravnicky-ch-osob-zacleneny-ch-do-koncernu-1.-cast>

²⁹⁹ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 136.

a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně. K výkonu závislé práce se může zavázat zletilá fyzická osoba, jakož i nezletilá fyzická osoba, která dovršila patnácti let a má ukončenou povinnou školní docházku.³⁰⁰ Dle komentáře k ZOPŘ lze odpovědnost právnické osoby za přestupek přičítat pracovníkovi právnické osoby, který je oprávněn za ni jednat, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. „Oprávnění zaměstnanců činit úkony za právnickou osobu vyplývá buď přímo ze zákona, nebo na základě plné moci, prokury, mandátní smlouvy apod.“³⁰¹

Jak bylo naznačeno výše, přičíst trestný čin právnické osobě za jednání zaměstnance bude možné pouze v případech, kdy bude trestný čin spáchaný v rámci plnění pracovních povinností, tj. při výkonu práce, a nikoliv mimo něj. Může se proto jednat o trestný čin spáchaný na pracovišti nebo i mimo něj, ovšem vždy při plnění pracovních úkolů. K poměru zaměstnance k právnické osobě ve vztahu k trestní odpovědnosti právnické osoby uvádí Fenyk, že „*bude vždy nutné zabývat se otázkou skutečné povahy právního vztahu fyzické osoby k právnické osobě, a nikoliv názvu samotné smlouvy, kterou spolu uzavřely, a jak takový vztah prezentují navenek. Důležité je posoudit, zda znaky činnosti takové fyzické osoby odpovídají výkonu závislé práce, a pokud ano, pak se jedná o zaměstnance, ať už tak vystupuje, či nikoliv.... Domnívám se, že se daná právní úprava uplatní i v případě, že by pracovní poměr nebo jiný pracovněprávní vztah nebyl platně založen a příslušná pracovní smlouva či dohoda nebyla platně uzavřena, nicméně je fakticky naplňována a zaměstnanec skutečně práci odvádí a je za ni odměňován. V případě takového pracovního poměru se někdy hovoří o tzv. faktickém pracovním poměru.*“³⁰² Výše uvedené lze podle mého názoru uplatnit i při zkoumání odpovědnosti právnické osoby za přestupek.

Ostatní uvedené sekundární subjekty jsou v ZTOPO a v ZOPŘ formulovány odlišně. Pouze podle ZOPŘ lze protiprávní jednání přičítat fyzické osobě, která: I) plní úkoly právnické osoby, II) kterou právnická osoba používá

³⁰⁰ BĚLINA, M. a kolektiv. *Pracovní právo*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 464 s. ISBN 80-7400-283-0.6, s. 99.

³⁰¹ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 137.

³⁰² FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim*. Komentář. 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 50.

ke své činnosti, III) která za právnickou osobu jednala, jestliže právnická osoba tohoto jednání využila (srov. podkapitola 2.2.3). Na tomto místě doplním, že ZOPŘ vychází z poměrně široce koncipovaného okruhu osob jednajících za právnickou osobu. Jak uvádí Kučerová a Horzinková, ZOPŘ zde částečně vychází z NOZ a částečně z § 8 ZTOPO.³⁰³ Podle Slabého, Škody a Vavery zde nebyla dikce ZTOPO převzata doslovně ze dvou základních důvodů: I) přestupky představují kategorii méně závažných protiprávních činů ve srovnání s trestnými činy; II) odpovědnost za přestupek právnické osoby není založena na principu tzv. přičitatelnosti (viz následující podkapitola).³⁰⁴ Jak uvádí Kočí, sekundárním subjektem může být každá fyzická osoba, která jakýmkoliv způsobem zajišťuje činnost právnické osoby či za ni jedná.³⁰⁵ Kučerová s Horzinkovou na základě skutečnosti, že důvodová zpráva k ZOPŘ se blíže problematikou vymezení okruhu osob jednajících za právnickou osobu nezabývá a odborná literatura i judikatura zatím chybí, dovozují, že zákonodárce měl na mysli jednání osob vykonávajících řídicí nebo kontrolní činnost; „*mohou to být osoby v řídicích nebo kontrolních funkcích (vedoucí určitého úseku, prokurista, člen dozorčí rady)*“.³⁰⁶ ZOPŘ i ZTOPO se s nejasným vymezením sekundárních subjektů vypořádávají explicitním ustanovením o tom, že odpovědnost právnické osoby za přestupek/trestný čin není podmíněna zjištěním konkrétní fyzické osoby, která se považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě. Na základě ustanovení § 8 odstavec 3 ZTOPO a § 20 odstavec 6 ZOPŘ nemohou vznikat pochybnosti o odpovědnosti právnické osoby, i když osoba nadaná přičitatelností nebyla jednoznačně identifikována.³⁰⁷

Výše uvedenou tezí Kučerové a Horzinkové, že zákonodárce měl při vytváření osnovy ZOPŘ v případě sekundárního subjektu na mysli především jednání osob vykonávajících řídicí nebo kontrolní činnost, se plynně dostávám

³⁰³ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 137.

³⁰⁴ SLABÝ, A., ŠKODA, J. VAVERA, F. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 475 s. ISBN 978-80-7380-683-5, s. 133.

³⁰⁵ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 47.

³⁰⁶ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 137.

³⁰⁷ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 165.

k vymezení sekundárního subjektu resp. subjektů uvedených v ZTOPO, jež nejsou explicitně zmíněny v ZOPŘ; jedná se o: I) osobu ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost; II) osobu vykonávající rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže toto jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby (viz tabulka 4). Novelou ZTOPO zákonem č. 183/2016 Sb., došlo k tomu, že s účinností od 1. 12. 2016 se výrazně změnila dikce ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) a písm. b). Novelizací se v ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) *za slovo „osoba“ vkládají slova „ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby“*³⁰⁸ a v ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) *se slova „ten, kdo“ nahrazují slovy „osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která...“*.³⁰⁹ Fenyk, Smejkal a Bílá k uvedené novelizaci uvádějí, že ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) způsobuje určité výkladové obtíže. Stejně jako v případě osob přiřaditelných pod statutární orgán se vždy musí jednat pouze o fyzické osoby, které fakticky a interně působí v rámci právnické osoby, avšak navíc (po novelizaci), budou orgány činné v trestním řízení podle uvedených autorů nuceny *„zkoumat a prokazovat, že dotyčná fyzická osoba skutečně vykonávala řídicí činnost v rámci právnické osoby“*.³¹⁰ Ustanovení § 8 odst. 1. písm. c) o *„osobách vykonávajících rozhodující vliv“* se týká trestní odpovědnosti fyzických nebo právnických osob, které stojí vně právnické osoby. V ZTOPO se podle autorů komentáře může v praxi jednat o následující situace: I) skutečný majitel právnické osoby, který ji sice řídí, ale formálně mu právnická osoba nepatří; II) fyzická osoba, která sice nemá formální postavení v právnické osobě, ale z důvodu úzkého osobního vztahu k členům statutárního orgánu (většinovému společníkovi či akcionáři obchodní korporace) fakticky takovou obchodní korporaci řídí, byť stojí vně této právnické osoby; III) výkon vlivu mezi obchodními korporacemi v rámci tzv. podnikatelských seskupení dle ZOK,³¹¹

³⁰⁸ Ustanovení § 8 odstavec 1 písm. a) zákona č. 183/2016Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbirka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=183/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

³⁰⁹ Ustanovení § 8 odstavec 1 písm. b) zákona č. 183/2016 Sb. Tamtéž.

³¹⁰ FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 2.*, podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 46.

³¹¹ Ustanovení § 71 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích: *„Každý, kdo pomocí svého vlivu v obchodní korporaci (dále jen „vlivná osoba“) rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace (dále jen „ovlivněná osoba“) k její újmě, tuto újmu nahradí, ledaže prokáže, že mohl při svém ovlivnění v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná*

kdy osoba vykonávající vliv se označuje jako „vlivná osoba“ a obchodní korporace, jejíž chování je ovlivněno, jako „ovlivněná osoba“.³¹²

Jak je zřejmé z výše uvedeného, v komentářích k ZOPŘ se nevyskytují detailnější informace o tom, zda odpovědnost za přestupek mohou přičítat i fyzické osobě stojící vně právnické osoby. Zde se tedy podle mého názoru vliv ZTOPO na ZOPŘ neuplatnil.

4.2 Koncepce přičitatelnosti v ZOPŘ a v ZTOPO

Jak jsem uvedl v úvodu třetí kapitoly, teorie ve vztahu k právnímu řádu České republiky rozlišuje odpovědnost subjektivní, odpovědnost objektivní a odpovědnost kvazi-subjektivní (přičitatelnost).³¹³ Jak uvádí Bohuslav, vymezení právní odpovědnosti právnických osob je otázka, kterou se musí právní teorie neustále zabývat.³¹⁴

Z údajů v tabulce 4 je patrné, že s pojmem přičitatelnost operují obě sledované právní normy. V následující části se na ne zcela exaktně vymezený a jednoznačně chápaný pojem přičitatelnosti zaměřím detailněji. Vycházím ze dvou, podle mého chápání, antagonistických vymezení přičitatelnosti odpovědnosti právnické osoby za přestupek ve vztahu k vymezení přičitatelnosti odpovědnosti právnické osoby za trestný čin, tak jak jsou uvedeny v komentářích k ZOPŘ a k ZTOPO:

- „Na rozdíl od zákona o trestní odpovědnosti právnických osob (§ 8 TOPO) se však nejedná o přičitatelnost, při které se uplatňuje subjektivní odpovědnost právnické osoby za trestný čin, která se dovozuje ze zaviněného jednání fyzických osob.“³¹⁵
- „Při konstrukci odpovědnosti právnické osoby za přestupek se vychází z obdobného principu užitého v zákoně o trestní odpovědnosti právnických

informovaně a v obhajitelném zájmu ovlivněné osoby.“ [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sběrka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=90/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

³¹² FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář.* 2., podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 47.

³¹³ FIALA, Z., FRUMAROVÁ, K., HORZINKOVÁ, E., ŠKURÉK, M. a kolektiv. *Správní právo trestní.* 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 304 s. ISBN 978-80-7502-219-6, s. 16.

³¹⁴ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 206 s. ISBN 978-80-7380-473-2, s. 23.

³¹⁵ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 160.

*osob a řízení proti nim. Zákonodárce se inspiroval právní úpravou zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, která vychází z koncepce, že právnická osoba je odpovědná za trestný čin, pokud jí lze přičíst jednání osob, které za ni jednají. Zákon tak zavádí kolektivní vinu právnické osoby, tedy kolektivní trestněprávní odpovědnost za předpokladu, že lze tuto odpovědnost právnické osobě tzv. přičíst.*³¹⁶

- „Zákon (ZTOPO) nepředpokládá možnost zavedení tzv. objektivní odpovědnosti právnické osoby za trestné činy, kterou známe například z českého správního práva. Současně zákonodárce vychází převážně z tzv. fikční teorie právnických osob, podle které jsou právnické osoby subjekty práva odlišné od osob fyzických a jsou právem uměle vytvořeny. Právnická osoba má právní osobnost, tj. způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti, od svého vzniku do svého zániku....“ ZTOPO vytváří za účelem trestní odpovědnosti právnické osoby specifickou konstrukci tzv. přičitatelnosti.³¹⁷

4.2.1 Nástin teoretického východiska přičitatelnosti

Teorie přičitatelnosti určitého jednání právnické osobě může být cestou k řešení konkrétních právně technických otázek. Každý právní systém si může zvolit, zda uzná organizovanou skupinu lidí za přičitatelný subjekt práv a povinností.³¹⁸ Z hlediska konkrétního obsahu pojmu tak jak je chápán v českém právním prostředí, označuje „*institut přičítání obecně situaci, kdy jedná určitá osoba a její jednání se přičítá někomu jinému, jako jeho právní a protiprávní úkon*“.³¹⁹ Přičitatelnost vychází z předpokladu, že právnická osoba, která existuje pouze jakožto právní konstrukce, nemůže pojmově jednat ve smyslu schopnosti projevat vůli.³²⁰

Teorie rozeznává tři základní modely odpovědnosti na základě přičitatelnosti:

³¹⁶ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 133.

³¹⁷ FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 35.

³¹⁸ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 206 s. ISBN 978-80-7380-473-2, s. 20.

³¹⁹ PRÁŠKOVÁ, H. *Nové přestupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 446 s. ISBN 978-80-7502-221-9, s. 142.

³²⁰ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 92.

- Model přičitatelnosti jednání určitého okruhu stanovených fyzických osob právnické osobě – v tomto modelu nahrazuje koncept přičitatelnosti koncept zavinění, který je vlastní fyzickým osobám. Nepředpokládá se, že by právnická osoba měla vlastní vůli a mohla samostatně zaviněně jednat. Předpokladem pro vznik deliktní odpovědnosti právnické osoby je skutečnost, že fyzická osoba ve vymezeném postavení nebo s vymezeným vztahem vůči právnické osobě (např. statutární orgán, ovládající osoba) spáchala delikt, přičemž jednotlivé požadované znaky deliktu jsou přenášeny z fyzické osoby na osobu právnickou, a to včetně formy zavinění daného jednání.
- Model založený na konceptu tzv. původní odpovědnosti právnické osoby za delikt – podle tohoto modelu je právnická osoba odpovědná za delikt bez ohledu na vazbu s konkrétním činem fyzické osoby, právnická osoba je samostatným pachatelem.
- Model založený na objektivní odpovědnosti právnické osoby – v tomto modelu se nezkoumá subjektivní stránka. Odpovídá modelu v ZOPŘ, kdy právnická osoba odpovídá za následek (viz kapitola 3).³²¹

4.2.2 Přičitatelnost v ZOPŘ

Právní doktrína vyvozuje právnickou osobu jakožto subjekt přestupku znakem odpovědné osoby; „jako právní subjekt jedná právnická osoba prostřednictvím statutárních orgánů, zaměstnanců, členů apod., kteří plní její úkoly. Subjektem odpovědnosti je právnická osoba jako celek, nikoli její statutární orgány, jednotliví zaměstnanci nebo členové.“³²² Jak bylo nastíněno výše, z odpovědnosti za přestupek – rozdílně od trestní odpovědnosti – není vyloučena ani Česká republika jednajícím organizačním složkou³²³ a územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci.³²⁴ Kopecký situaci, kdy by stát mohl být odpovědný

³²¹ FOREJT, R., HABARTA, P., TREŠLOVÁ, L. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012. 407 s. ISBN 978-80-7201-875-8, s. 68.

³²² HOMOLKOVÁ, B. Souběžná odpovědnost právnických a fyzických osob za správní delikty. *Správní právo 2018*; roč. 51 (č.6), s. 353-364. ISSN 0139-6005.

³²³ JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1, s. 159.

³²⁴ Odpovědnost státu a územně samosprávných celků za přestupek je dán tím, že dodržování některých povinností, které jsou jejich orgánům ukládány (např. při ochraně osobních údajů, v oblasti archivnictví nebo vodního zákona), by nebylo možné jinak efektivně vymáhat. MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 92.

za přestupek jako jiné právnické osoby, považuje za problematickou. V případě uložené a zaplacené pokuty, kdy správní orgán ukládá za přestupek pokutu státu (tedy České republice), kterou zastupuje její organizační složka, při jejíž činnosti došlo k protiprávnímu jednání, dochází „k přelévání peněz z jedné kapsy do druhé“. Právní subjekt, tedy stát, vlastně postižen není.³²⁵

Jak bylo nastíněno výše, v intencích ZOPŘ je subjektem odpovědnosti za přestupek právnická osoba jako celek (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu NSS 1 As 112/2010), neboť z praktických důvodů by zjišťování a dokazování zavinění v situacích, kdy porušení povinností je často výsledkem činnosti řady jednotlivců, totiž bylo velmi obtížné a zdlouhavé.³²⁶ Zatímco v případě fyzické osoby je deliktní způsobilost v uvedené zákonné normě vázána na dvě základní podmínky (věk a přičetnost), u právnické osoby je výchozím konstruktem odpovědnosti přičitatelnost.³²⁷ V úvodu podkapitoly vymezená konstrukce přičitatelnosti vycházející z předpokladu, že právnická osoba nemůže pojmově jednat ve smyslu schopnosti projevat vůli, však nemá vliv na to, aby nebyla schopna nést odpovědnost za protiprávní jednání i v oblasti správního práva.³²⁸ Kučerová s Horzinkovou v této souvislosti uvádějí, že institut přičitatelnosti zavádí do českého správního práva kolektivní vinu právnické osoby, tedy kolektivní trestně právní odpovědnost za předpokladu, že lze právnické osobě tuto odpovědnost tzv. přičíst.³²⁹

Jak bylo nastíněno v předchozí kapitole, přičitatelnost právnické osoby z hlediska českého správního práva je explicitně stanovena v ustanovení § 20 odstavec 1 ZOPŘ. Zákon stanoví, že právnická osoba se dopustila přestupku (je tedy pachatelem) v tom případě, kdy došlo k naplnění znaků přestupku jednáním fyzické osoby, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě a která porušila právní povinnost uloženou právnické osobě. Toto přičitatelné protiprávní jednání musí naplňovat alespoň jeden ze tří výše uvedených znaků, tj. musí se uskutečnit při činnosti právnické osoby, musí být

³²⁵ KOPECKÝ, M. Osobní působnost přestupkového zákona. *Právní rozhledy* 2017; roč. 25 (č. 22), s. 764-769. ISSN 1210-6410.

³²⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu 1 As 112/2010-52. [online]. Kraken Salvia.cz [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/1As112/2010>

³²⁷ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 92.

³²⁸ Tamtéž, s. 92.

³²⁹ KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0, s. 133.

provedeno v přímé souvislosti s činností právnické osoby, nebo musí být provedeno v zájmu právnické osoby (protiprávní jednání se týká rovněž organizační složky či jiného útvaru dané právnické osoby).³³⁰ Mates v této souvislosti upozorňuje, že jiná jednání fyzické osoby „nadané přičitatelností“, která sledují vlastní prospěch takové fyzické osoby, nebudou právnické osobě přičitatelná.³³¹

Z hlediska ZOPŘ vychází konstrukt přičitatelnosti z předpokladu, že právnická osoba existující v realitě jakožto právní konstrukt sice nemůže sama jednat ve smyslu projevu vůle, nemůže být svéprávná³³² (NOZ popírá možnost právnické osoby jednat sama za sebe),³³³ nemůže zaviněným jednáním naplnit znaky přestupku jako je tomu u fyzické osoby,³³⁴ neboť „*právnická osoba nemá vlastní, původní poznání a vůli, bez vůle též není viny*“,³³⁵ a nemůže tudíž samostatně právně jednat³³⁶ (srov. podkapitola 1.2.1), což však – jak bylo uvedeno výše - nemá vliv na skutečnost, že by měla být schopna nést odpovědnost za protiprávní jednání v oblasti správního práva.³³⁷ Právnická osoba mající vlastní právní subjektivitu je tedy za přestupky samostatně odpovědná; jak bylo uvedeno v první kapitole, NOZ stanoví svéprávnost a delikttní způsobilost jako výsledek přičítání právně relevantního jednání fyzických osob v určitém vztahu k právnické osobě této právnické osobě na základě konstrukce zastoupení.³³⁸

Ze soudní judikatury obsahující rozhodnutí ve vztahu k přičitatelnosti jednání fyzické osoby právnické osobě v rámci její správněprávní odpovědnosti mj. vyplývá, že v případě „*odpovědnosti právnické osoby za jednání osoby fyzické musí být prokázáno, kdo a v jakém rozsahu se předmětného jednání dopustil*

³³⁰ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 92.

³³¹ Tamtéž, s. 92.

³³² BERAN, K. Může být právnická osoba svéprávná? *Právník 2018*; roč. 158 (č. 8), s. 657-669. ISSN 0231-6625.

³³³ ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2, s. 77.

³³⁴ PRÁŠKOVÁ, H. *Nové přestupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 446 s. ISBN 978-80-7502-221-9, s. 141.

³³⁵ 4 As 28/2006, Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. [online]. Zákony.cz [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2007/2901/judikat-nss-4-As-28-2006-spravni-trestani-objektivni-odpovednost-objektivni-stranka-deliktu-objektivni-odpovednost-pravni-GNSS20073055/>

³³⁶ BERAN, K. Může být právnická osoba svéprávná? *Právník 2018*; roč. 158 (č. 8), s. 657-669. ISSN 0231-6625.

³³⁷ MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního*. 7. přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7, s. 92.

³³⁸ LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9, s. 139.

(nezaměnitelná identifikace osoby a jednání) a zda je toto jednání právnické osobě přiřitatelné, a to vzhledem k jejímu vztahu k fyzické osobě“.³³⁹

4.2.3 Přiřitatelnost v ZTOPO

Přiřitatelnost je rovněž výchozí zásadou ZTOPO; odpovědnost právnické osoby vzniká podle ZTOPO tím, že se jí přiřítá trestný čin spáchaný fyzickým pachatelem.³⁴⁰ Trestní odpovědnost právnické osoby je v intencích § 8 odst. 1 a 2 ZTOPO definována: I) jednak v závislosti na jednání orgánů či členů orgánů právnické osoby nebo dalších zde uvedených osob; II) jednak z hlediska přiřitatelnosti trestného činu právnické osobě.³⁴¹

Podle ZTOPO je – zcela odlišně od ZOPŘ – u trestného činu právnické osoby k naplnění subjektivní stránky požadována určitá forma zavinění. Z dosavadního pojednání je zřejmá shoda teorie práva v tom, že právnická osoba sama o sobě takový vnitřní vztah k deliktnímu následku není schopna vytvořit. Proto se podle ZTOPO naplnění subjektivního znaku bude dokazovat nepřímo, prostřednictvím zavinění (úmysl – nedbalost) fyzických osob, které za právnickou osobu jednájí;³⁴² „zavinění právnické osoby ve vztahu k některému z trestných činů vymezených v § 7 pak je zásadně odvozováno od zavinění fyzické osoby, která při spáchání trestného činu jednala jménem právnické osoby, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti ve smyslu § 8 odst. 1“.³⁴³

Ačkoli právnická osoba nemá vlastní vůli a navenek ji nemůže sama projevat, skutková podstata trestného činu se bez projevu vůle neobejde. Důvodem je skutečnost, že dle konstrukce ZTOPO je projev vůle jedním z nepostradatelných znaků trestného činu a trestní odpovědnosti a je rovněž také kritériem pro rozlišení úmyslných a nedbalostních trestných činů. Jednání právnické osoby podle ZTOPO představují odvozené projevy vůle, které činí subjekty uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) až d) ZTOPO; „právní následky takto

³³⁹ Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 7 As 24/2015 (ze dne 14. 11. 2014). [online]. Zákony.cz [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2015/2251/judikat-nss-7-As-24-2015-GNSS20142592>

³⁴⁰ FOREJT, R., HABARTA, P., TREŠLOVÁ, L. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. 1. vydání. Praha. Linde, 2012. 407 s. ISBN 978-80-7201-875-8, s. 16.

³⁴¹ JELÍNEK, J., HERCZEG, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2013, 256 s. ISBN 978-80-87576-43-4, s. 68.

³⁴² FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 39.

³⁴³ ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PÚRY, T., ŘÍHA, J. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Praha C. H. Beck, 2012, 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1, s. 174.

*projevené vůle v podobě úmyslného nebo nedbalostního zavinění fyzické osoby se přičítají přímo nebo nepřímo právnické osobě jako subjektu práva“.*³⁴⁴ Dle ZTOPO se tedy bude právnické osobě přičítat protiprávní jednání individuálně určitelných subjektů. Problematickou se však podle Jelínka a Herczoga může jevit otázka, jakou formou zavinění jednal statutární kolektivní orgán, jehož jednání se považuje přímo za jednání právnické osoby v případě, „*kdy kolektivně hlasoval ve prospěch zločinného záměru, zvláště pak, bude-li hlasování zachyceno jen schematicky*“.³⁴⁵

Teorie přičitatelnosti v platném českém trestním právu má podle Fenyka širší podobu než v právu přestupkovém; „*v trestním právu nelze použít plně teorie o přičitatelnosti uplatňované v právu soukromém (jako např. jednání statutárního orgánu za právnickou osobu), ale jedná se o její širší podobu, která je ve skutečnosti pragmatickou kombinací přímého zastoupení a přičitatelnosti a kterou lze označovat spíše než jako přičitatelnost obecnějším a výstižnějším pojmem „vytýkatelnost“ (ve smyslu vytýkat čin jeho pachateli nebo/i jinému odpovědnému subjektu), a to ve vztahu ke vzniklému protiprávnímu následku*“.³⁴⁶

V případě zaměstnance (osoby v obdobném postavení) podle § 8 odst. 1 písm. d) hovoří teorie o kumulativní subjektivní stránce. Tímto termínem se rozumí jednak zaviněné protiprávní rozhodnutí nebo schválení nadřízeného a zaviněné jednání osoby povinné rozhodnutí uposlechnout nebo zaměstnancem provedená realizace postupu, schváleného osobami uvedenými v § 8 odst. 1 písm. a) až c); zaměstnanec vykoná nařízenou činnost, aniž by odpovědné osoby provedly opatření (povinnou či potřebnou kontrolu či k odvrácení následků) dle § 8 odst. 2 písm. b).³⁴⁷ Jak však v této souvislosti upozorňuje Fenyk, pod označením „*kumulativní*“ *nepůjde o součet vědomostních a volních složek zavinění. Právnické osobě se bude přičítat nejzávažnější forma zavinění zjištěná u zaměstnance nebo osob uvedených v § 2 odst. 1 písm. a) až c). Mezi těmito*

³⁴⁴ FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 39.

³⁴⁵ JELÍNEK, J., HERCZEG, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2013, 256 s. ISBN 978-80-87576-43-4, s. 68.

³⁴⁶ FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 39-40.

³⁴⁷ FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 39.

osobami z hlediska odpovědnosti osob fyzických může jít o některou z forem trestné součinnosti, zatímco ve vztahu k odpovědnosti osoby právnické nikoli.³⁴⁸

4.2.4 Nejasnost pojmu přičitatelnosti v českém právním prostředí

Z výše prezentovaných poznatků je patrné, že ačkoli obě sledované právní normy hojně operují s pojmem „přičitatelnost“, obsah tohoto pojmu se diametrálně liší (obr. 2). ZOPŘ ve vztahu k deliktní odpovědnosti zakotvuje kolektivní typ právní odpovědnosti, tj. odpovědnosti subjektů kolektivní povahy,³⁴⁹ mezi něž se právnické osoby řadí. Jak bylo uvedeno v kapitole 3, tento typ objektivní odpovědnosti nebere v potaz otázku zavinění; „u odpovědnosti objektivní zákon zavinění jako podmínku odpovědnosti pomíjí, nevyžaduje“.³⁵⁰ Jinak je tomu s odpovědností právnické osoby dle ZTOPO, vyžadující odpovědnost se zaviněním, při níž se zkoumá, zda odpovědný subjekt skutečně následek zavinil, ať už úmyslně, nebo z nedbalosti;³⁵¹ „právní následky projevené vůle v podobě úmyslného nebo nedbalostního zavinění fyzické osoby se přičítají přímo nebo nepřímo právnické osobě jako subjektu práva“.³⁵² Ustanovení § 8 ZTOPO zavádí takový způsob přičitatelnosti trestného činu právnické osobě, kdy lze přičíst spáchání trestného činu za předpokladu, že existuje fyzická osoba, která jednala zaviněně tak, že toto jednání je právě důvodem přičitatelnosti tohoto trestného činu.³⁵³

³⁴⁸ Tamtéž, s. 39.

³⁴⁹ KRATOCHVÍL, V. a kolektiv. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. 961 s. ISBN 978-80-7179-082-2, s. 43.

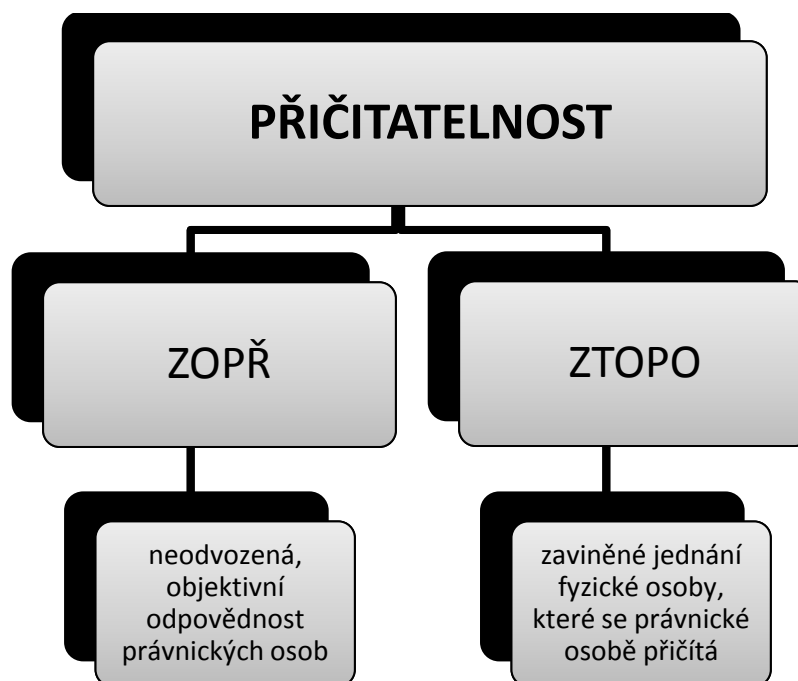
³⁵⁰ BOGUZSAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2. přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. 348 s. ISBN 80-7357-030-0, s. 206.

³⁵¹ Tamtéž., s. 206.

³⁵² FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. 2. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7, s. 39.

³⁵³ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 206 s. ISBN 978-80-7380-473-2, s. 24.

Obrázek 2 Schéma přičitatelnosti

Zdroj: vlastní zpracování

Výše popsané dokládá tvrzení v úvodu podkapitoly, že pojem přičitatelnost nabývá ve sledovaných právních normách přestupkového a trestního práva zřetelně odlišný význam. Koncepce přičitatelnosti, která dovozuje odpovědnost právnické osoby za přestupek ze zaviněného jednání fyzické osoby, jež se právnické osobě přičítá, byla v koncepci ZOPŘ zamítnuta. Ačkoli je pojem „přičitatelnosti“ v ustanovení § 20 a 21 ZOPŘ explicitně uveden, navrhovatel ZOPŘ se v důvodové zprávě vůči konceptu přičitatelnosti jednání fyzické osoby osobě právnické vymezuje a konstatuje, že „odpovědnost za přestupek právnické osoby nebude založena na principu tzv. přičitatelnosti“.³⁵⁴ Frumarová k této „koncepční zmatenosti“ uvádí, že „to lze považovat za těžce pochopitelnou legislativní chybu, jde o *contradictio in terminis*“.³⁵⁵

S pojmem přičitatelnosti operují i všechny komentáře ZOPŘ.³⁵⁶ Rovněž podle Grygara obsahuje implicitně ZOPŘ ve vztahu ke koncepci odpovědnosti právnické osoby *contradictio in terminis* a přiklání se k tomu, že v ZOPŘ stojí

³⁵⁴ Návrh věcného záměru přestupkového zákona, s. 1-2. In: FRUMAROVÁ, K. a kolektiv. *Správní trestání*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 400 s. ISBN 978-80-7502-250-9, s. 47.

³⁵⁵ FRUMAROVÁ, K. a kolektiv. *Správní trestání*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 400 s. ISBN 978-80-7502-250-9, s. 47.

³⁵⁶ Za všechny je příkladem komentář Kočího: „Protiprávní jednání vždy uskuteční osoba fyzická, a pokud je toto jednání přičitatelné právnické osobě (dopustí se jej fyzické osoba, která je v určitém postavení k právnické osobě), dojde ze strany právnické osoby ke spáchání přestupku.“ KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3, s. 43.

na přičitatelnosti (byť nezaviněného) jednání „určité, v zákoně generickým způsobem taxativně vymezené fyzické osoby osobě právnické. Zavinění fyzické osoby není pro založení odpovědnosti právnické osoby třeba. V tomto slova smyslu se skutečně jedná o neodvozenou (originární) odpovědnost právnické osoby.“³⁵⁷

V závěru se pokusím v bodech nastínit argumentaci k uvedeným dvěma typům přičitatelnosti:

- Koncepce objektivní odpovědnosti byla v ZTOPO odmítnuta zejména z toho důvodu, že v českém právním prostředí, zakládajícím trestní odpovědnost na zásadě odpovědnosti za zavinění (nullum crimen sine culpa), bylo žádoucí tento princip zachovat i v případě trestní odpovědnosti právnických osob, „a proto je nutné v oboru trestního práva jejich objektivní odpovědnost vyloučit“.³⁵⁸
- Konstrukce trestní odpovědnosti právnických osob se od odpovědnosti za výsledek odlišuje, neboť její předpoklady (naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu, nebo deficit v kontrolní či řídicí rovině právnické osoby), musí být naplněny ve formě zaviněného spáchání trestného činu osobami v řídicím či kontrolním postavení, nebo ve formě zaviněného nedostatečného dohledu, kontroly či organizace. Podle důvodové zprávy k ZTOPO je z tohoto důvodu nutné odmítnout myšlenku, že by trestní odpovědnost právnických osob byla odpovědností objektivní.³⁵⁹
- Bohuslav s odkazem na komentář k dnes již neplatnému občanskému zákoníku (č. 40/1964) uvádí, že výše uvedené tvrzení (že se v případě přičítání jednání orgánů právnické osoby právnické osobě nejedná o objektivní odpovědnosti) neobstojí. Výklad, že „právní úkon statutárního orgánu učiněný za právnickou osobu není jednáním v zastoupení, ale osobním jednáním právnické osoby“,³⁶⁰ v němž „statutární orgán neprojevuje svoji vůli, ale vůli právnické osoby“,³⁶¹ což indikuje pojmové vyloučení možnosti právnické osoby odmítnout

³⁵⁷ GRYGAR, T. Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 12), s. 426-432. ISSN 1210-6410.

³⁵⁸ ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PŮRY, T., ŘÍHA, J. *Trestní odpovědnost právnických osob*. 1. vydání. Praha C.H. Beck, 2012, 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1, s. 174.

³⁵⁹ Zvláštní část důvodové zprávy ZTOPO – § 8. In: BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 206 s. ISBN 978-80-7380-473-2, s. 126.

³⁶⁰ ŠVESTKA, J. SPÁČIL, J. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK, M. a kolektiv. *Občanský zákoník I., II.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. 2296 s. ISBN 80-7400-004-1, s. 261.

³⁶¹ Tamtéž, s. 261.

účinky jednání svého statutárního orgánu,³⁶² podporuje podle Bohuslava myšlenku objektivní odpovědnosti právnické osoby za jednání svých orgánů.³⁶³

Z výše uvedeného je patrné, že jak ve vymezení teoretického konceptu deliktů odpovědnosti právnické osoby, tak i při definování pojmu přičitatelnost neexistuje v recentní české odborné literatuře shoda. Je však evidentní, že konstrukce přičitatelnosti v odpovědnosti právnické osoby za přestupky se liší od přičitatelnosti v trestní odpovědnosti právnických osob. De lege ferenda by podle mého názoru stálo za úvahu jednak precizně formulovat, co se pod pojmem přičitatelnost v tom kterém právu rozumí, případně v normách přestupkového nebo trestního práva upravit terminologii s tím, že by každá z forem přičitatelnosti byla označena pouze jí vyhrazeným pojmem. Vzhledem k tomu, že se v textech zaměřených na trestní odpovědnost operuje s pojmem „vytýkání“³⁶⁴ (viz i výše práce Fenyka a kol.), mohl by tento pojem být v budoucnu vyhrazen pro „přičítání se zaviněním“, kdežto pojem „přičítání“ pro odpovědnost právnické osoby za následek bez zkoumání zavinění.

³⁶² Tamtéž, s. 261.

³⁶³ BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 206 s. ISBN 978-80-7380-473-2, s. 127.

³⁶⁴ Např. ČEP, D. Korekční prvky trestní odpovědnosti právnických osob a „zbavení se“ trestní odpovědnosti právnickou osobou. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 10), s. 343-351. ISSN 1210-6410.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zaměřila na téma právní úpravy odpovědnosti právnické osoby za přestupek. Za cíl si stanovila prezentovat a zhodnotit rozdílné přístupy jednak v právní úpravě subjektivní stránky odpovědnosti za přestupek u fyzické osoby a právnické osoby a dále v konstruktu přičitatelnosti v platném českém přestupkovém a trestním právu.

K naplnění cíle práce bylo nezbytné nejprve prezentovat relevantní poznatky přímo či nepřímo související se stanoveným cílem práce. Z tohoto důvodu se práce v úvodních dvou kapitolách zaměřila na obecnou odpovědnost právnické osoby dle platného občanského zákoníku a specifickou odpovědnost právnické osoby v platném přestupkovém zákoně. Úprava odpovědnosti právnické osoby ukazuje na provázanost obou uvedených právních norem. Zákon o přestupcích v § 20 explicitně vyjmenovává osoby, jejichž jednání je za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek přičitatelné právnické osobě. Jedná se zejména o statutární orgán či jiný orgán právnické osoby, a dále zaměstnance či fyzickou osobu plnící úkoly právnické osoby nebo za právnickou osobu jednající. Občanský zákoník pak ve vztahu k odpovědnosti právnické osoby sám upravuje nebo s odkazem na jiné zákony stanoví, kdo nahrazuje vůli právnické osoby, rozsah rozhodování členů orgánů právnické osoby, právní jednání za právnickou osobu a závaznost protiprávního jednání, kterého se při plnění svých úkolů dopustí člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo jiný její zástupce právnické osoby vůči třetí osobě. Ve vztahu k odpovědnosti právnické osoby za přestupek je důležitým poznatkem fakt, že právní úprava jednání za právnickou osobu obsažená v občanském zákoníku má obecnou povahu, která se uplatní i v zákoně o přestupcích.

Provázanost občanského zákoníku a zákona o přestupcích se projevuje i v oblasti, na kterou se tato diplomová práce zaměřila detailněji, tedy v konstruktu přičitatelnosti. Občanský zákoník vychází ze základního předpokladu, že vůle vytvořená členy orgánu právnické osoby, tedy vůle vytvořená konkrétními fyzickými osobami, se přičítá právnické osobě. Stejně tak činí v explicitní podobě zákon o přestupcích. Jak vyplynulo z pojednání ve třetí a čtvrté kapitole této práce, zákon o přestupcích však nebere v potaz vnitřní vztah těchto fyzických osob (jejichž jednání je přičitatelné právnické osobě) k určitým skutečnostem, jež zakládají deliktní jednání. Jinými slovy nebere

zákon o přestupcích u právnických osob zavinění fyzické osoby nadané přičitatelností, tj. nezkoumá stav vědomí a vůli této fyzické osoby. Ze tří uvažovaných variant odpovědnosti právnické osoby za přestupek se do zákona o přestupcích promítla varianta založená na koncepci neodvozené odpovědnosti právnických osob, která je zásadně objektivní. Tato forma odpovědnosti je sice založena na jednání osob fyzických, které mají k právnické osobě určitý vztah, avšak z hlediska takového pojetí správněprávní odpovědnosti je právnická osoba pachatelem přestupku bez ohledu na to, že de facto jako právní subjekt sama nejedná. Odpovědnost právnické osoby za přestupek tedy nezávisí na zavinění fyzické osoby, jejíž jednání je právnické osobě přičitatelné. Odpovědnost za přestupek se u právnické osoby a fyzické osoby tedy zcela zásadně liší. Stejně tak zásadně se liší odpovědnost právnické osoby za přestupek a trestný čin dle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Jak vyplynulo z pojednání závěrečné čtvrté kapitoly, ačkoli obě uvedené právní normy v souvislosti s odpovědností právnické osoby za deliktní jednání operují s pojem přičitatelnost, obsahově se uvedený pojem v zákoně o přestupcích a zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob liší. De lege ferenda by dle mého názoru bylo vhodné, aby právní teorie pojem přičitatelnost zřetelně vymezila a ohraničila tak, aby bylo jednoznačně identifikovatelné, co přesně pod pojmem „přičítání právnické osobě“ či „přičitatelnost“ právní teorie i praxe rozumí a s jakým právním odvětvím se tento pojem pojí.

RESUME

The thesis focuses on the legal regulation of the liability of a legal entity for an offense. The aim was to present and evaluate different approaches in the legal regulation of the subjective aspect of liability for misdemeanors for natural persons and legal entities and in the attribution of imputability in the Czech applicable criminal law.

In order to achieve the objective of the thesis, it was necessary to first present relevant findings directly or indirectly related to the stated objective. For this reason, the thesis also focused on the general liability of the legal entity under the applicable Civil Code and the specific liability of the legal entity in the applicable offense law. The regulation of the liability of a legal entity points to the interconnection of the two legal norms. In relation to the liability of a legal person for a misdemeanor, it is important to know that the legal regulation of conduct as a legal entity contained in the Civil Code is of a general nature, which is also applicable in the Act on Misdemeanors. The interconnection of the Civil Code and the Act on Misdemeanors is reflected also in the area on which this thesis focuses in more detail, i.e. in the attribution construct. The Civil Code is based on the basic assumption that the will created by members of the body of a legal person is attributed to the legal entity. The Act on Misdemeanors is made similarly in an explicit form. However, it does not take into account the internal relationship of these individuals to certain facts. A legal person is the perpetrator of an offense, despite the fact that they defacto do not act as a legal entity themselves. Therefore, the liability of a legal person for an offense does not depend on the fault of the natural person whose conduct is attributable to the legal entity. The liability for a legal entity offense is fundamentally different from that of a natural person. Similarly, the liability of a legal entity for an offense and a criminal offense under the Act on Criminal Liability of Legal Persons is fundamentally different. The Act on Liability for Misdemeanors and the Act on Criminal Liability of Legal Persons operate with the term imputability. However, the term differs in content. De lege ferenda it would be appropriate to clearly define the content of this term and to identify to which legal sector it is related.

SEZNAM ZDROJŮ

BERAN, K. *Pojem osoby v právu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. 224 s. ISBN 978-80-87576-06-9

BĚLINA, M. a kolektiv. *Pracovní právo*. 6. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 464 s. ISBN 80-7400-283-0.

BĚLOHLÁVEK, A. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, 2013. 2736 s. ISBN 978-80-7380-451-0.

BOGUZSAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. *Teorie práva*. 2. přepracované vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. 348 s. ISBN 80-7357-030-0.

BOHADLO, D., POTĚŠIL, L., POTMĚŠIL, J. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013. 220 s. ISBN 978-80-7400-413-1.

BOHUSLAV, L. *Trestní odpovědnost právnických osob*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 206 s. ISBN 978-80-7380-473-2.

BURSÍKOVÁ, L. SVOBODA, T., BENÁK, J. a kolektiv. *Právnické osoby veřejného práva z perspektivy veřejnoprávní a soukromoprávní*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. 144 s. SBN 978-80-210-7774-4.

COGAN, R. *Zákon o krajích. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 392 s. ISBN 978-80-7478-793-5.

DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kolektiv. *Občanské právo hmotné I. Obecná část*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 436 s. ISBN 978-80-7478-326-5.

ELIÁŠ, K. a kolektiv. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. 1120 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

FENYK, J., SMEJKAL, L., BÍLÁ, I. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 2.*, podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7552-965-7

FIALA, Z., FRUMAROVÁ, K., HORZINKOVÁ, E., ŠKURÉK, M. a kolektiv. *Správní právo trestní. 1.* vydání. Praha: Leges, 2017. 304 s. ISBN 978-80-7502-219-6.

FIALA, J., KONNDL, M. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. 1 díl.* 1. vydání Praha: Wolters Kluwer 2009. 904 s. ISBN 978-80-7357-395-9.

FOREJT, R., HABARTA, P., TREŠLOVÁ, L. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem. 1.* vydání. Praha. Linde, 2012. 407 s. ISBN 978-80-7201-875-8.

FRUMAROVÁ, K. a kolektiv. *Správní trestání. 1.* vydání. Praha: Leges, 2017. 400 s. ISBN 978-80-7502-250-9.

HENDRYCH, D. a kolektiv. *Správní právo. Obecná část. 9.* vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 570 s. ISBN 978-80-7400-624-0.

HEYROVSKÝ, L. *Dějiny a systém soukromého práva římského. 4.* opravené vydání. Praha: J. Otto, 1910. 1243 s.

JELÍNEK, J., HERCZEG, J. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou. 2.* aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2013, 256 s. ISBN 978-80-87576-43-4.

JEMELKA, L., VETEŠNÍK, P. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. Komentář. 1.* vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1153 s. ISBN 978-80-7400-666-1.

JOKLÍK, F. *Obecný občanský zákoník pro republiku Československou. 2.* vydání. Praha: Nakladatelství Hejda&Tuček, 1920. 414 s.

KLÍMA, K. a kolektiv. *Komentář k ústavě a listině. 2. díl. 2. rozšířené vydání.* Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 1441 s. ISBN 978-80-7380-140-3.

KNAPP, V. *Teorie práva.* 1. vydání. Praha, C.H. Beck 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1.

KOČÍ, R. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich s poznámkami a vzory rozhodnutí a jiných správních aktů podle právního stavu k 1. 7. 2017.* 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 272 s. ISBN 978-80-7502-207-3.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Průvodce zákonem č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.* 2. doplněná verze, aktualizovaná ke dni 19. ledna 2018. Praha: Ministerstvo vnitra, 2018. 88 s. ISBN neuvedeno.

KOPECKÝ, M., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JANEČEK, J. *Zákon o obcích. Komentář.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 344 s. ISBN 978-80-7478-758-4.

KRATOCHVÍL, V. a kolektiv. *Trestní právo hmotné. Obecná část.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. 961 s. ISBN 978-80-7179-082-2.

KUBŮ, L., HUNGR, P., OSINA, P. *Teorie práva.* 1. vydání. Praha: Linde, 2007. 331 s. ISBN 978-80-7201-637-2.

KUČEROVÁ, H., HORZINKOVÁ, E. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon o některých přestupcích s komentářem a judikaturou.* 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 860 s. ISBN 978-80-7502-211-0.

LAVICKÝ, P. a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

MATES, P. a kolektiv. *Základy správního práva trestního.* 7. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 293 s. ISBN 978-80-7400-680-7-0.

MATES, P., SEVERA, J. *Odpovědnost státu za výkon veřejné moci*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. 176 s. ISBN 978-80-7502-021-5.

MELZER, F., TEGL, R. a kolektiv. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I (§1–117)*. Praha: Leges, 2013. 720 s. ISBN 978-80-87576-73-1.

NOVOTNÝ, P., IVČIČOVÁ, J., NOVOTNÁ, M., ŠTÝSOVÁ, M. *Nový občanský zákoník. Principy a základní pojmy*. 1. vydání. Praha: Grada, 2014. 144 s. ISBN 978-80-247-5163-4.

PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. 3120 s. ISBN 978-80-7400-653-1.

POKORNÝ, L. *Úvod do trestněprávní komparatistiky*. 1. vydání. Praha: Auditorium, 2010. 109 s. ISBN 978-80-87284-06-3.

POMAHAČ, R., HANDRLICA, J. *Evropské správní právo*. 1. vydání. C.H. Beck, 2012. 69 s. ISBN 978-80-7400-437-7.

POSPÍŠIL, P. a kolektiv. *Právnícké osoby obcí a krajů*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 280 s. ISBN 978-80-7357-982-1.

PRÁŠKOVÁ, H. *Nové přestupkové právo*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 446 s. ISBN 978-80-7502-221-9.

ROUČEK, F. *Československý zákoník občanský a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Praha: Československý Kompas, 1926. 1104 s.

SLABÝ, A., ŠKODA, J. VAVERA, F. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 475 s. ISBN 978-80-7380-683-5.

SVEJKOVSKÝ, J., DEVEROVÁ, L. a kolektiv. *Právnícké osoby v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 540 s. ISBN 978-80-7400-445-2.

ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PÚRY, T., ŘÍHA, J. *Trestní odpovědnost právníckých osob*. 1. vydání. Praha C. H. Beck, 2012. 820 s. ISBN 978-80-7400-116-1.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I (§ 1 až 654)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1736 s. ISBN 978-80-7478-370-8.

ŠVESTKA, J. SPÁČIL, J. ŠKÁROVÁ, M. HULMÁK, M. a kolektiv. *Občanský zákoník I., II*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. 2296 s. ISBN 80-7400-004-1.

Odborné časopisy

BERAN, K. Může být právnická osoba svéprávná? *Právník 2018*; roč. 158 (č. 8), s. 657-669. ISSN 0231-6625.

BRAŽINA, R., JÍLKOVÁ, N. Odůvodnění rozhodnutí o uložení sankce za správní delikt podle současné i budoucí právní úpravy. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 2), s. 43-48. ISSN 1210-6410.

ČEP, D. Korekční prvky trestní odpovědnosti právnických osob a „zbavení se“ trestní odpovědnosti právnickou osobou. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 10), s. 343-351. ISSN 1210-6410.

ČERNÝ, P. Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek. In: POTĚŠIL, L., HEJČ, D., VALDHANS, J. (eds.) *Dny práva 2017 – Days of Law 2017. Část VIII. Odpovědnost za přestupky podle nové právní úpravy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2018, svazek č. 619. ISBN 978-80-210-8955-6.

DVOŘÁK, B. K problematice procesního jednání právnických osob. *Právní rozhledy 2016*; roč. 24 (č. 17), s. 588-590. ISSN 1210-6410.

GRYGAR, T. Problematické otázky odpovědnosti právnických osob za přestupky v nové právní úpravě. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 12), s. 426-432. ISSN 1210-6410.

HOMOLKOVÁ, B. Souběžná odpovědnost právnických a fyzických osob za správní delikty. *Správní právo 2018*; roč. 51 (č. 6), s. 353-364. ISSN 0139-6005.

KOPECKÝ, M. Osobní působnost přestupkového zákona. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 22), s. 764-769. ISSN 1210-6410.

KRTOUŠOVÁ NOVOTNÁ, M. Následky konfliktu zájmů člena statutárního orgánu právnické osoby jako zástupce a právnické osoby jako zastoupeného. *Právní rozhledy 2016*; roč. 24 (č. 19), s. 649-686. ISSN 1210-6410.

KÜHN, Z. Nový přestupkový zákon, odpovědnost právnických osob a problematika dvojího trestání téhož deliktu. *Právní rozhledy 2018*; roč. 26 (č. 3), s. 77-114. ISSN 1210-6410.

MATES, P., ONDRÁČKOVÁ, V. Kodex správního trestání. *Trestněprávní revue 2016*; roč. 15 (č. 6), s. 11-12. ISSN 1213-5313.

MIHALÍK, M. Zánik odpovědnosti za přestupek. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 10), s. 352-355. ISSN 1210-6410.

POMAHAČ, R. Proměna přestupkového práva. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 16), s. 530-537. ISSN 1210-6410.

PRÁŠKOVÁ, H. Jednání za právnickou osobu ve správním řízení. *Právní rozhledy 2017*; roč. 25 (č. 22), s. 769-773. ISSN 1210-6410.

RUBAN, R. K právní subjektivitě, povaze a jednání právnických osob. *Časopis pro právní vědu*, 2013; roč. XXI, č. 3, s. 388-397, citace ze strany 390. ISSN 1210-9126.

Elektronické zdroje

BŘEŇ, J. *Starosta a jiné orgány obce*. [online]. Deník veřejné správy, 2007 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6292738>

DOUŠOVÁ, J. *Komentář NOZ: § 15, 16 – Osoby; Všeobecná ustanovení*. [online]. Právní prostor, 2014 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/k-komentar-noz-15-16-osoby-vseobecna-ustanoveni>

GRYGAR, T. *Přestupková amnestie v novém zákoně o odpovědnosti za přestupky*. [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjFtKbo7rrgAhVHILAKHd8QDKYQFjAAegQIBRAC&url=https%3A%2F%2Fwww.mvcr.cz%2Fsoubor%2Fgrygar-pdf.aspx&usg=AOvVaw0StN2uwVmuR9_wMdS_vG7b

CHALUPOVÁ, T. *Nový přestupkový zákon*. [online]. Právní prostor, 2016 [cit. 2018-11-15]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/novy-prestupkovy-zakon>

KOLMAN, P. *K novému zákonu o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich* [online]. Bulletin advokacie, 2016 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-novemu-zakonu-o-odpovednosti-za-prestupky-a-rizeni-o-nich-a-omezeni-principu-ustnosti?browser=mobi>

KORBEL, F., STAŇKOVÁ, K.. *Co přinese nová úprava přestupků*. [online]. Právní prostor, 2017 [cit. 2018-11-15]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/co-prinese-nova-uprava-prestupku>

MATES, P. *Nad některými oblastmi zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich*. [online]. Bulletin advokacie, 2017 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nad-nekteryimi-oblastmi-noveho-zakona-o-odpovednosti-za-prestupky-a-rizeni-o-nich?browser=mobi>

MIROVSKÁ, P. *SVJ podle nového občanského zákoníku: Orgány. Proč to dělat jednoduše, když to jde složitě?* [online]. Patria.cz, 2013 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.patria.cz/pravo/2470697/svj-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku-organy-proc-to-delat-jednoduse-kdyz-to-jde-slozite-5-dil.html>

MLÍKOVKÝ, P., ČOPÁKOVÁ, T. *Nový zákon o přestupcích – zavedení institutů trestního práva, nová úprava promlčení či možnost rozšíření compliance programů.* [online]. ePrávo.cz, 2017 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-prestupcich-zavedeni-institutu-trestniho-prava-nova-uprava-promlцени-ci-moznost-rozsireni-compliance-programu-106202.html>

NĚMEC, R. *Komora, to nejsou „oni“ nebo „vy“, Komora jsme „my“.* [online]. Bulletin advokacie, 2017 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/komora-to-nejsou-oni-nebo-vy-komora-jsme-my?browser=mobi>

POTMĚŠIL, J. *Poznámky k věcnému záměru nového zákona o přestupcích.* [online]. Ministerstvo vnitra ČR, 2014 [cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/poznamky-k-vecnemu-zameru-noveho-zakona-o-prestupcich.aspx>

SLAVÍKOVÁ, D. *Kolize nové koncepce právnické osoby (dle NOZ) s dikcí zákona o trestní odpovědnosti právnických osob.* [online]. ePrávo.cz, 2015 [cit. 2018-10-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kolize-nove-koncepce-pravnicke-osoby-dle-noz-s-dikci-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob-99055.html>

ŠELLENG, D. *Trestní odpovědnost právnických osob začleněných do koncernu – 1. část.* [online]. Bulletin advokacie, 2018 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/trestni-odpovednost-pravnickych-osob-zaclenenych-do-koncernu-1.-cast>

Uložení daňového penále a překážka věci rozhodnuté s účinkem „ne bis in idem“ ve vztahu k trestnému činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby. [online]. Bulletin advokacie, 2017 [cit. 2019-02-14]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ulozeni-danoveho-penale-a?browser=mobi>

VILDOVÁ, I., ERBSOVÁ, H. *Nové přestupkové zákony (aneb co nás čeká a nemine v okurkové sezóně)*. [online]. ePrávo, 2017 [cit. 2018-11-15]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nove-prestupkove-zakony-aneb-co-nas-ceka-a-nemine-v-okurkove-sezone-105644.html?mail>

Právní normy

Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, zákon 946/1811 ř. z, ze dne 1. června 1811 ve znění novel vydaných císařskými nařízeními z let 1914 až 1916.

Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu Československého. [online] Právnická fakulta UK [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/11-18.htm>

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sběrka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=250/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 141/1950 Sb., Občanský zákoník. [online] Sběrka zákonů České republiky [cit. 2018-10-19]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=141/1950&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sběrka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=418/2011&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 183/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbíрка zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=183/2016&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbíрка zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka_zakonu/SearchResult.aspx?q=90/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon ve znění účinném od 1. 9. 2018. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-9-2018>

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbíрка zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=65/2017&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbíрка zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-19]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=114/1992&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování politických stran a hnutí, ve znění pozdějších předpisů. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbíрка zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=424/1991%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=84/1990%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 61/2000 Sb., o námořní plavbě. [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=61/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a změně některých předpisů (lesní zákon). [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=61/2000%20&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech [online]. Ministerstvo vnitra ČR – Sbírka zákonů a sbírka mezinárodních smluv [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=185/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Judikáty

Rozsudek NS sp. zn. 29 Odo 882/2002 ze 17. června 2003. In: BĚLOHLÁVEK, A. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0.

4 As 28/2006, Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. [online]. [Zákony.cz](http://www.zakony.cz) [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2007/2901/judikat-nss-4-As-28-2006-spravni-trestani-objektivni-odpovednost-objektivni-stranka-deliktu-objektivni-odpovednost-pravni-GNSS20073055/>

8 Afs 56/2007, Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. [online]. Zákony.cz [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2009/1/judikat-nss-8-Afs-56-2007-GNSS20102500>

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 1 As 112/2010-52. [online]. Salvia Kraken [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/1As112/2010>

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 As 78/2016. Citováno z: ČERNÝ, P. Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přešupek. In: POTĚŠIL, L., HEJČ, D., VALDHANS, J. (eds.) *Dny práva 2017 – Days of Law 2017. Část VIII. Odpovědnost za přešupy podle nové právní úpravy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2018, svazek č. 619. ISBN 978-80-210-8955-6, s. 7-17.

Rozsudek NSS ze dne 27. 1. 2004, čj. 3 As 3/2003-38 (publikováno pod č. 389/2004 Sb. NSS). [online]. Fulsoft.cz [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.fulsoft.cz/33/389-2004-sb-nss-celni-pravo-odpovednost-za-celni-delikt-uniqueidOhwOuzC33qe_hFd_-jrpTtJs7WfqX4MUdbLHsd3_3LOVdaLTRYHmJQ/

Rozsudek Nejvyššího správního soudu, čj. 7 As 17/2009–61. [online]. Nejvyšší správní soud [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0017_7As__0900061A_prevedeno.pdf

Rozsudek NS 7 Tdo 1199/2015. [online]. Salvia Kraken.cz [cit. 2018-11-20]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/7Tdo1199/2015>

Rozsudek Nejvyššího správního soudu 10 As 225/2016-57. [online]. Iudictum.cz [cit. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://iudictum.cz/95343/10-as-225-2016-57>

Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 7 As 24/2015 (ze dne 14. 11. 2014). [online]. Zákony.cz [cit. 2018-11-21]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2015/2251/judikat-nss-7-As-24-2015-GNSS20142592>

Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 6 As 131/2016. [online].
Zákony.cz [cit. 2018-11-23]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2017/1501/judikat-nss-6-As-131-2016-25-v-pripade-ze-k-poruseni-88-odst-1-pism-c-zakona-c-114-1992-sb-o-ochrane-prirody-a-krajiny-GNSS2017241>

Soudní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 4 As 28/2006. [online]. Zákony.cz [cit. 2018-08-16]. Dostupné z: <http://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2007/2901/judikat-nss-4-As-28-2006-spravni-trestani-objektivni-odpovednost-objektivni-stranka-deliktu-objektivni-odpovednost-pravni-GNSS20073055/>

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1 Orgány vybraných právnických osob	21
Tabulka 2 Statutární orgány vybraných právnických osob	34
Tabulka 3 Vybraná ustanovení týkající se subjektivní stránky přestupku dle ZOPŘ. 69	
Tabulka 4 Srovnání základů odpovědnosti právnické osoby za trestný čin dle ZTOPO a za přestupek dle ZOPŘ.....	83
Tabulka 5 Srovnání dalších vybraných ustanovení o odpovědnosti právnické osoby za trestný čin a přestupek	119
Tabulka 6 Srovnání ustanovení o přechodu odpovědnosti právnické osoby na nástupce právnické osoby.....	120

Seznam obrázků

Obrázek 1 Schematické znázornění typů právnických osob v ČR	20
Obrázek 2 Schéma přičitatelnosti	98

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Vybraná ustanovení o odpovědnosti právnické osoby	119
Příloha 2 Přechod odpovědnosti právnické osoby na nástupce právnické osoby	120

PŘÍLOHY

Příloha 1 Vybraná ustanovení o odpovědnosti právnické osoby

Tabulka 5 Srovnání dalších vybraných ustanovení o odpovědnosti právnické osoby za trestný čin a přestupek

Trestní odpovědnost právnické osoby		Odpovědnost právnické osoby za přestupek	
§	Vymezení skutkové podstaty	§	Vymezení skutkové podstaty
§ 8 odst. 3	<u>Odpovědnost právnické osoby při nezjištění konkrétní fyzické osoby</u> Trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání , nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v odstavcích 1 a 2.	20 odst. 6	<u>Odpovědnost právnické osoby při nezjištění konkrétní fyzické osoby</u> Odpovědnost právnické osoby za přestupek není podmíněna zjištěním konkrétní fyzické osoby, která se považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě.
§ 8 odst. 4	<u>Další ustanovení o odpovědnosti</u> Ustanovení § 8 odstavců 1 a 2 se použijí i tehdy, jestliže <ul style="list-style-type: none"> • a) k jednání uvedenému v odstavcích 1 a 2 došlo před vznikem právnické osoby, • b) právnická osoba vznikla, ale soud rozhodl o neplatnosti právnické osoby, • c) právní úkon, který měl založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, je neplatný nebo neúčinný, nebo • d) jednající fyzická osoba není za takový trestný čin trestně odpovědná. 	20 odst. 4	<u>Další ustanovení o odpovědnosti</u> Ustanovení § 20 odstavců 1 až 3 se použijí i tehdy, <ul style="list-style-type: none"> • a) jestliže k jednání fyzické osoby, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, došlo před vznikem právnické osoby, • b) jestliže právnická osoba vznikla, ale soud rozhodl o neplatnosti právnické osoby, nebo • c) je-li právní jednání, které mělo založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, neplatné nebo neúčinné
§ 9 odst. 2	<u>Nepřímé pachatelství</u> Pachatelem je i právnická osoba, která k provedení činu užila jiné právnické nebo fyzické osoby.	20 odst. 5	<u>Nepřímé pachatelství</u> Pachatelem je též fyzická osoba, která ke spáchání přestupku užila jiné fyzické osoby, jež není odpovědná za přestupek pro nedostatek věku nebo nepříčetnost anebo proto, že svým jednáním naplnila podmínky nutné obrany nebo krajní nouze nebo jiné okolnosti vylučující protiprávnost.
§ 9 odst. 3	<u>Souběžné pachatelství</u> Trestní odpovědnosti právnické osoby není dotčena trestní odpovědnost fyzických osob uvedených v § 8 odst. 1 a trestní odpovědnosti těchto fyzických osob není dotčena trestní odpovědnost právnické osoby. Byl-li trestný čin spáchán společným jednáním více osob, z nichž alespoň jedna je osoba právnická, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama.	20 odst. 7	<u>Souběžné pachatelství</u> Odpovědnosti právnické osoby za přestupek není dotčena odpovědnost za přestupek fyzických osob uvedených v § 20 odstavcích 1 a 2 a odpovědnosti za přestupek těchto fyzických osob není dotčena odpovědnost právnické osoby za přestupek.
§ 8 odst. 5	<u>Zproštění odpovědnosti</u> Právnická osoba se trestní odpovědnosti podle § 8 odstavců 1 až 4 zproští, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu osobami uvedenými v odstavci 1 zabránila.	21 odst. 1 a 2	<u>Zproštění odpovědnosti</u> <ul style="list-style-type: none"> • 1) Právnická osoba za přestupek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránila. • 2) Právnická osoba se nemůže odpovědnosti za přestupek zprostit, jestliže z její strany nebyla vykonávána povinná nebo potřebná kontrola nad fyzickou osobou, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, nebo nebyla učiněna nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení přestupku.

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 2 **Přechod odpovědnosti právnické osoby na nástupce** **právnické osoby**

Tabulka 6 Srovnání ustanovení o přechodu odpovědnosti právnické osoby na nástupce právnické osoby

Trestní odpovědnost právnické osoby		Odpovědnost právnické osoby za přešupek	
§	Vymezení skutkové podstaty	§	Vymezení skutkové podstaty
§ 10	<p><u>Přechod odpovědnosti na právního nástupce</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 1) Trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce. • 2) Přešla-li trestní odpovědnost podle odstavce 1 na více právních nástupců právnické osoby, přihlédne soud při rozhodování o druhu a výměře trestu nebo ochranného opatření i k tomu, v jakém rozsahu na každého z nich přešly výnosy, užítky a jiné výhody ze spáchaného trestného činu, případně i k tomu, v jakém rozsahu kterýkoli z nich pokračuje v činnosti, v souvislosti s níž byl spáchán trestný čin. • 3) Na ukládání úhrnného, souhrnného a společného trestu právnímu nástupci se obdobně užití ustanovení trestního zákoníku; nepřichází-li takový postup v úvahu vzhledem k povaze právního nástupnictví nebo z jiných důvodů, soud uloží samostatný trest. • 4) Obdobně podle odstavců 1 až 3 bude soud postupovat v případě, že dojde ke zrušení právnické osoby po pravomocném skončení trestního stíhání. 	§ 33	<p><u>Přechod odpovědnosti na právního nástupce</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • 1) Odpovědnost právnické osoby za přešupek přechází na jejího právního nástupce. • 2) Má-li právnická osoba více právních nástupců, odpovídá za přešupek každý z nich, jako by přešupek spáchal sám.

Zdroj: vlastní zpracování